५. गरुडपुराण - प्रेतखण्ड . पत्र. 53
सम्पूर्ण -

1385

13"X6"

पद्धतिर्वैनकल्स पत्रसंख्या ५२

मो १

ीगणेशायनमः दृढवद्धधर्ममूलोवेदस्कंधः पुराणशाखाढ्यः क्रतुकुसुमोमोक्षफलःसजयति
कल्पद्रुमोविष्णुः १ मूकंकरोतिवाचालंपंगुलंघयतेगिरिम् यत्कृपातमहंवंदेपरमानंदमाधव
म् २ नारायणंनमस्कृत्यनरंचैवनरोत्तमम् देवींसरस्वतींव्यासंततोजयमुदीरयेत् ३ नैमिषे
निमिषक्षेत्रेऋषयःशौनकादयः सत्रंस्वर्गायलोकायसहस्राब्दमकुर्वत ४ एकदामुनयः
सर्वेप्रातर्हुतहुताग्नयः पौराणिकंसमासीनंसूतंपप्रच्छुरादरात् ५ मुनयऊचुः त्वयासूतपुरा
णानिसेतिहासानिसुव्रत आख्यातान्यपर्याप्तानिधर्मशास्त्राणिचानघ ६ ब्रूहितःश्रद्दधाना
नोजंतूनांकर्मजांगतिम् मरणंजन्मचतथाप्रेतत्वंचौर्ध्वदैहिकं ७ सूतउवाच साधुपृष्टं
महाभागाः पुराणंश्रुतिसंमतम् यदुक्तंपक्षिराजायविष्णुनाप्रभविष्णुना ८ तदहंवोभिधा
स्यामिसर्वलोकहितायवै पीतांबरधरंविष्णुंशंखचक्रगदाधरं ९ कौस्तुभोद्भासितोरस्कंवन
मालाविभूषितम् प्रणम्यपुंडरीकाक्षंगरुडोवाक्यमब्रवीत् १० गरुडउवाच भगवन्भूतभव्ये १

सत्यं २

शसुरासुरनमस्कृत कथयस्वप्रसादेन जंतूनां कर्मजांगतिम् ११ श्रीकृष्णउवाच शृणुतार्क्ष्य
[illegible]सर्वमेतद्यथार्थतः प्रीत्या कथयतो मत्तः शुद्ध मे क्ति भवान्यतः १२ परस्त्रियोविनोहर्ता
[illegible]सस्वहारकः मृतस्सनिर्जलेरण्ये जायते ब्रह्मराक्षसः १३ हीनजातौ प्रजायेत रत्ना
नामपहारकः शरीरमेव म्रियते नैवात्मा म्रियते खग १४ नैनं छिंदंति शस्त्राणि नैनं दहति
पावकः नैनं क्लेदयंत्यापो न शोषयति मारुतः १५ चक्षुषी नासिके रोमै पादपृष्ठमुखं तथा जं
[illegible]नामंडजातीनां नवच्छिद्राणि मूर्तिषु १६ प्राणः पुण्यात्मनां नाभे रूर्ध्वछिद्रेण जायते प्राणो
१७ दुःखमनां नाभेरधः छिद्रेण जायते १७ मृतस्य वर्षपर्यंतं शास्त्रोक्तविधिना खग कार्याणि सर्वक
र्माणि निर्द्वंद्वैरपि मानुषैः १८ यत्र यत्र वसेद्देहे तत्र तत्र शुभाशुभं मनोवाक्कायजं नित्यं जंतुर्भु
क्तेन संशयः १९ मायापाशैरबद्धोयः स मृतो मुक्तिमाप्नुयात् मायापाशे प्रबद्धो यः स मृतो बंधनं
व्रजेत् २० इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे प्रथमोऽध्यायः १ श्रीहरिरुवाच एतत्ते कथितं ता

संसारोद्धारे १

सत्त्वादिभिर्गुणैः २

कर्मद्विः ३

मानुषशरीरं ४ तत्संख्या ३ चतुरशीतिलक्षाणि चतुर्भेदाश्च जन्तवः द्विः १

नि॰

पे॰ २ दयैकथयिष्याम्यतः परं जंतुभेदादिकं सर्वं मनुष्याणां हिताय वै १ जंतवोऽशीतिलक्षाणि चतुर्लक्ष
युतानि वै अंडजाः स्वेदजाश्चैव उद्भिजाश्च जरायुजाः २ एकविंशतिलक्षाणि अंडजाः परिकीर्तिताः
स्वेदजास्तावन्तस्तत्संख्या उद्भिजाश्च तथा स्मृताः जरायुजास्तथा संख्या मनुष्याद्यास्तु जंतवः ३ सर्वे
षां प्राणिनां मध्ये मानुषत्वं सुदुर्लभं ४ पंचेंद्रियनिधानं यद्देहं पुण्यैरवाप्यते ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यस्तथा | चतुर्णां द्विपंच प्राणानां इंद्रि पाणि निधानं ४
शूद्रश्चतुर्थकः ५ रजकश्चर्मकारश्च नटो बरुड एव च कैवर्तमेदभिल्लाश्च सप्तैते चांत्यजाः स्मृताः ६
म्लेच्छपक्कणभेदेन जातिभेदास्त्वनेकशः जंतूनामिह सर्वेषां जातिभेदाः सहस्रशः ७ आहारमैथुनं | को ५ घ ५
निद्राभयक्रोधश्च सर्वशः समा सर्वजंतूनां विवेको दुर्लभः परं ८ एकपादद्विपादाश्च ...मान
वाः कृष्णसारमृगो यत्र धर्मदेशः स उच्यते ९ ब्रह्माद्या देवताः सर्वे ऋषयः पितरस्तथा धर्मः स
नातनश्चैव तत्र तिष्ठंति सर्वदा १० भूतानां प्राणिनः श्रेष्ठाः प्राणिनां बुद्धिजीविनः बुद्धिमत्सु नराः
श्रेष्ठाः नरेषु ब्राह्मणास्तथा ११ ब्राह्मणेषु च विद्वांसो विद्वत्सु कृतबुद्धयः कृतबुद्धिषु कर्तारः कर्तृषु
ब्रह्मवादिनः १२ मानुष्यं यः समासाद्य स्वर्गमोक्षप्रसाधकम् द्वयोर्न साधयेदेकं तेनात्मा वंचितो ध्रु २

स्यात्सवतः ३ श॥ ज्ञानजन्महिताहितप्राप्तिपरिहारानुकूल चेष्टावतः बुद्धिजीविनः ३

रागेन कुरंगः गंधेन मातंगः तेजसा पतंगः
रसेन भृंगः स्पर्शेन मीनः ४

वा४

शब्दादिविषयैः इंद्रियैः ५

वृम् १३ शतीसहस्रमिच्छेद्वै सहस्री लक्षमिच्छति राज्यमिच्छति लक्षी च राज्ये च्छेच्चक्रवर्तितां १४
चक्रवर्त्यपि देवत्वं देव इंद्रत्वमिच्छति इंद्रोप्यूर्ध्वगतिं चेच्छेत् तृष्णा न श्येत् याप्रिन १५ तृष्णावान्ब
धनं याति विरक्तो मोक्षमाप्नुयात् आत्माधीनो पुमांनास्ति सुखी भवति निश्चितम् १६ मातापितृमयो
त्सेधो बनेदायितामयः पुत्रपौत्रमयश्चांते मूढो नाममयः क्वचित् १७ कुरंगमातंगपतंगभृंगमी तिसं ५
नाहताः पंचभिरेव पंच एकः प्रमादी स कथं न हन्यते यः सेव्यते पंचभिरिंद्रियैश्च १८ लौहदा
रुमयैः पाशैः पुमान्बद्धो विमुच्यते पुत्रदारमयैः पाशैः पुमान्बद्धो न मुच्यते १९ मातृस्तनभ
क्षो बालो वृद्धो युवापि वा सुखदुःखयुतो भूत्वा पुनरायाति याति च २० सर्वेषां परस्पतामेव मतः
सर्वं परित्यजेत् एकः प्रजायते जंतुरेक एव विलीयते २१ एको हि भुंक्ते सुकृतमेक एव तु दुःकृतं
मतं शरीरमुत्सृज्य काष्ठलोष्ठसमं क्षितौ २२ एकः पापानि कुरुते फलं भुंक्ते कुटुंबकम् भोक्तारस्ते
प्रमुच्यंते कर्ता दोषेण लिप्यते २३ गृहेष्वर्थी निवर्तंते स्मशाने मित्रबांधवाः शुभाशुभं गतं कर्म
गच्छंतमनुगच्छति २४ शरीरं दहनेव न्हि क्षितिषु कर्मकृतं सह पुण्यं पापं द्विवापापं भुंक्ते सर्वत्र मा

प्रे ३ नवः २५ सूर्येनास्तिमित्रेनार्ध्यापन्नस्त्वंद्विजातये नजानामीतिनद्वितं प्रातःकस्यभविष्यति २६ री
रूपतेधनंनतनुकोमेभर्त्ताभविष्यति नाहंस्त्वंद्विजायेतिनागतोगेर्थेसुहद्गुपि २७ पूर्वजन्मकृताद्दा
नाल्लभतेवहुवाल्पकम् एतादृशंपरिज्ञायधमार्थंदीयतेधनं २८ धनेननुधार्यतेधर्मोदत्तेनस्व
धपारवग श्रद्धाविहीनंयत्कर्मनेहामुत्रफलप्रदम् २९ धर्मात्संजायतेसर्वोधर्मात्कामस्यजाय
ते धर्मादेवापवर्गश्चतस्माद्धर्मंसमाचरेत् ३० श्रद्धयाधार्यतेधर्मोबहुनार्थराशिभिः श्राकिंच भि:५
नाहिमुनयः श्रद्धावंतोदिवंगताः ३१ अश्रद्धयाहुतंजप्तंतपस्तप्तंचयत्कृतेन् असदित्युच्य
तेनार्थनेहामुत्रचतत्फलं ३२ इतिश्रीगरुडपुराणेप्रेतकल्पेद्वितीयोऽध्यायः २ गरुडउवाच धर्मप्रकनो
पूर्णेनकेनदेवेशप्रेतत्वंनप्रजायते पृथिव्यांसर्वजंतूनांतन्मेसंवदकेशव १ श्रीकृष्णउवाच ॥
शृणुवक्ष्यामितस्तेपाक्षियांनास्त्यौर्ध्वदैहिकीं यास्वहस्तेनकर्त्तव्यापरहस्तेनवाखग २ क्षीणमपि
विशेषेणपंचवर्षाधिकेशिशौ वृषोत्सर्गादिकंकार्यंप्रेतत्वविनिर्वृत्तये ३ वृषोत्सर्गंविनानान्यत्किं
चिदस्तिमहीतले अतोजीवन्नतस्नेहस्वस्यवाकुरुतेवृषं ४ गरुडउवाच कदाकुर्याद्वृषोत्स ३

र्गं जीवन् स्वस्य मृतस्य च कुर्वन् किं फलमाप्नोति कस्य कुर्वीत केशव ५ श्रीकृष्ण उवाच एकादशा
हे प्रेतस्य यस्य मनोत्सृज्यते वृषः प्रेतत्वं सुस्थिरं तस्य कृतैः श्राद्धशतैरपि ६ अकृत्वा चेद्वृषोत्सर्गं कुरुते
पिंडपातनम् नोपतिष्ठेत तत्सर्वं योहातुः प्रेतस्य च ध्रुवम् ७ यः कुर्वीत वृषोत्सर्गं जीवन् स्वस्य मृते नृपः
पत्नी च कुलचारी च भूत्वा गच्छेत्परं पदं ८ वृषोत्सर्गादिकं कृत्वा पदि धर्मं समाचरेत् पतित्वा घोमति
पातिसमन्गच्छेद्बुलसास्वतम् ९ विकर्मकृते योपि शिष्टाचारविवर्जितः वृषोत्सर्गादिकं कुर्वन् न गच्छे
त्स्यजातनम् १० पुत्रस्यादथवा पत्नी दौहित्रो दुहितापि वा आगामाऽध्यनभाग्यो वा मते कुर्याद्वृषोत्स
वम् ११ पुत्रेषु विद्यमानेषु नान्यः कुर्याद्वृषोत्सवम् गरुड उवाच पुत्रापत्रं न विद्यते न च भ्राता न च बां
धवाः १२ न पत्नी न च भर्ता च तस्य कः कुरुते क्रियाम् यमदूतैर्महामार्गे नीतः किं चोपजीवति १३ श्री
कृष्ण उवाच अपुत्रस्य गतिर्नास्ति स्वर्गो नैव च नैव च येन केनाप्युपायेन पुत्रस्य जननं चरेत् १४ या
नि यानि च दानानि स्वयं दत्तानि मानवैः तानि तानि च सर्वाणि स्वयं तिष्ठंति वैसतः १५ गोभूहिर
ण्यवस्त्रादि भोजनानि पदानि च यत्र देहे वसेज्जंतुस्तत्रास्युपजीवति १६ पापस्य स्वशरीरं स्व
प्रान्नोति

संन्यासभा वाद्गतोः ४

कथं रक्षां प्राप्नो ति ८

प्रे० ४ तावद्धर्मं समाचरेत् अस्वस्थः प्रेरितोप्यन्यैर्न किंचित्कर्तुमिच्छति १७ जीवितस्य न संदेह जातं चेन्नो
र्ध्वदैहिकम् । वा पुरुषः शुश्रूषाविषये न मेनर्थदिगानिर्थं १८ कृमिः कीटः पतंगो वा जायते म्रियते च सः
असद्धर्मैश्च मवसंज्ञानः संयाति भूयति १९ यावत्स्वस्थमिदं शरीरमरुजं यावज्जरा दूरतो यावच्चेन्द्रि
यशक्तिरप्रतिहता यावत्क्षयो नायुषः आत्मश्रेयसि तावदेव विदुषा कार्यः प्रयत्नो महान् संदीप्ते भव
ने च कूपखननं प्रत्युद्यमः कीदृशः २० इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे ... ध्यायः २ गरुड उ
वाच स्वहस्तेन किं फलं दाने परहस्तेन च केशव स्वस्थावस्थे रसंज्ञैश्च विधिपूर्वं कृतेन या १ श्रीकृष्ण
उवाच एका गौः स्वस्थचित्तस्य स्वास्थ्यस्य न सच गवां शतम् सहस्रं म्रियमाणस्य संज्ञा न हीनस्य चायुतं २
दत्तं मत्सलक्षणं विधिपूर्वं च तत्समम् सुतीर्थपात्रसंयोगादेका गौर्लक्षपुण्यदा ३ पात्रं प्राप्य र
ग्रग्रस्ते सन्नरः पाहिने दिने अपात्रे जायते दाना पात्रे दोषश्च न स्पृशेत ४ विषशीतहरौ मंत्रवन्हि
शिरोषमाजिनौ नापात्रे विदुषा देया बात्मनः श्रेयसे तनः ५ अपात्रे प्रदत्ता गौर्दातारं नरकं नयेत् ॥
एकाहे कस्य देया गौर्वहूनां नक दाचन ६ साविक्रीता विभक्ता वा दहत्या सप्तमं कुलानि वै कुलैक विंश ४

पाथेयरहितः कश्चित्तथा ५

तिसुतं गृहीतारं च पातयेत् ७ भूमिस्थितं यथाशक्तिं स्वहस्तेन निवेशितम् तथान्तफलमाप्नोति पद्मजं स्व
करे सावै ८ अपुत्रोपि विशेषेण क्रिया नार्ह्योर्ध्व देहिकीम् प्रकुर्यान्मोक्षकामश्च निर्धनश्च विशेष
तः ९ स्वल्पेनापि हि वित्तेन स्वयं हस्तेन यत्कृतम् वृद्धिमाप्नोति तत्सर्वमाज्येनेव हुताशनः १० अ
देशकालयोर्हीनं विधिहीनं च यत्खग सर्वसंपूर्णतां याति वृषोत्सर्गे कृते सति ११ गृहीतदांपाथेयः न४
सुखं याति महाध्वगः अन्यथा क्लिश्यते नार्त्तः पाथेयरहितः पथि १२ तस्मात्सर्वप्रकारैर्यत्नाज्जीवितश्चे
लं भवेत् मोक्षकामः खगश्रेष्ठ वृषोत्सर्गं समाचरेत् १३ वृषोत्सर्गं विना मर्त्यो नैति पुत्र्यपि सद्ग
तिं अपुत्रोपि च यः कुर्यात्सद्गतिं याति पुत्रवतः १४ गरुड उवाच कथयस्व प्रसादेन सर्वां जीवक्रियां
विभो कस्मिन्मासे तिथौ कस्यां विधिना केन सा भवेत् १५ कुर्वन् किं फलमाप्नोति तन्मे वद सुरोत्तम
श्रीकृष्ण उवाच कार्तिकादिषु मासेषु उत्तरायणगे रवौ १६ शुक्लपक्षे यथा कृष्णे द्वादश्यादौ शुभे
दिने शुभे लग्ने मुहूर्ते वा शुचौ देशे समाहितः १७ आविर्य विप्रमाहूय विधिज्ञं शुलक्षणं

कार्तिकादिपंचमासमार्गादिमासेषु इत्यर्थः

त्रयोदश तथा सप्त पंच त्रीणि यथाक्रमं पदहानानि प्रकुर्वीत श्रद्धाभक्तिसमन्वितः तिलपौणि कुर्वीत त्रीणि पंच च सप्त वा ब्राह्मणान्
भोजयेत् तस्मात् होमे कांस्य प्रशापयेत् वामे चक्रं प्रदातव्यं त्रिशूलं दक्षिणे तथा वृषं संपूज्य तत्रैव वृषमेकं विसर्जयेत् एकोदिष्टेन विधि
ना स्वाहाकारेण बुद्धिमान् कुर्याद्द्वादशाहं तु द्वादश्याहं तु पञ्चमे ः५ च२ प३
पे॰ ५ जपैर्होमैस्तथा दानैः प्रकुर्यादूर्ध्वसाधनम् १८ पुरोक्तिं शुभं ... महादेवाद्यापूजयेत् होमं कुर्याद्यु
थाशक्त्या मंत्रैश्च विविधैर्नरः १९ गृहाणां स्थापनं कुर्यात् पूजनं च स्वगादि ... मानं तासां स्थापनं कुर्या स्वगस्थोक्त२
द्वतोर्ध्वं शक्र पातयेत् २० वह्निं संस्थाप्य पश्चान्तु स्वासं ... विधिचरेत् शालग्रामं च संस्थाप्य विधिवच्च प्रयत्नमा
चरेत् २१ वृषं संपूज्य तत्रैव वस्त्रालंकारभूषितम् चतस्रो वत्सतर्यश्च पूर्वं स्थापयितुमपि ... मा: २२
वृके प्रदक्षिणां तेषां कारयित्वा विसर्जयेत् इमं मंत्रं समुच्चार्य होमान्ते साधु दण्डधृत २३ धर्मस्त्वं चतु त्रं ५
ष्पदेण ब्रह्मणा निर्मितः पुरा तवोत्सर्गप्रभावेन मामुद्धर महार्णवात् २४ अभिषिच्य वृषं मंत्रैः रुद्र
कुंभोदकेन च तेन त्रीत्वेति मंत्रेण वृषोत्सर्गं कृते सति २५ आमश्राद्धेन वा कुर्याज्जलदानं च पुत्रक
आत्मनोऽपि च षडिदं सा... यथाशक्तितः २६ सन्तत्या दुस्तरं मार्गं मन्तो पानितन सुखम् जीवन्
स्वयं क्रियां कुर्यान्मृतस्ता ऊर्ध्वदेहिकीम् २७ एकविंशतिवर्षोर्ध्वं जीवश्चेत्तां पुनश्चरेत् एकोदिष्टे
न विधिना स्वाहाकारेण षोडश २८ कार्यमेकादशाहे च द्वादशाहे च पञ्चमं सपिंडीकरणं दर्शं कुर्या हं२
त्पांबाभिषोडश २९ ब्राह्मणान्भोजयित्वा पददानं च दीयते कांस्यपात्रेषु तस्यापवेत रेणयग मंड ५

वैतरण्यां गमूतं१

अथ प्रदानखंडे अष्टमहादानं ।।। तिलसेरचारि ४ लोहसेर २५ सुवर्णमासा २ कर्पास २५ लवण ४ सप्तधान्य ५४
पृथिवी गोचर्ममात्रं तिस्रो गावः सवत्सकाः ।। देयं द्रव्यं तथा पांशो दक्षिणां परिकल्पिता तिलपात्रं प्रकुर्वीत शय्यादानं च
कारयेत् ४ गोधूमाश्च यवाश्चैव तिलाश्च तंडुलाश्च माषा मुद्गाश्च सावान्नं सप्तधान्यमुदाहृतं ६
जं ३० कार्पासोपरि संस्थाप्य नामस्थां प्रतिमां मम वस्त्रेण च्छादयित्वा विधिवत् पूजयेच्च खगेश्वर
३१ नावमिक्षुमयीं कृत्वा पट्टसूत्रेण वेष्टिताम् तस्या आरोहणं कुर्यात् दत्वार्घ्यं च शुभैः फलैः
३२ भवसागरमग्नानां शोकर्मिर्मिदुःखिताम् धर्मप्लवविहीनानां नौरेको हि जनार्दनः ३३
आत्मवित्तानुसारेण दत्तं तत्राक्षयं भवेत् एवं संचिमहद्रूपे दानानि काश्यपे ३४ तिल
लोहं हिरण्यं च कर्पासो लवणं तथा सप्तधान्यं क्षितिर्गावः ह्येकैकं दानाष्टकं चरेत् ३५ तिल
पात्रं यथाशक्ति शय्यादानं च काश्यपे दीनानाथविशिष्टेभ्यो दक्षिणा प्रदीयते ३६ एवं यः
कुरुते नार्क्ष्य पुत्रवानप्यपुत्रवान् सर्वसिद्धिमवाप्नोति मतो जीवंश्च लोऽडज ३७ नित्यनैमि
त्तके कुर्यात् जीवञ्जीवति मानवः यत्किंचिच्चरेत्कर्म मक्षयं तत्फलं भवेत् ३८ पुण्यं दत्तं
व्रतादीनां आह्निकानां च वर्द्धते देवताभ्यो गुरुभ्यश्च मात्रे पित्रे तथा खग ३९ और्ध्वदैहिक
पक्षे यो भूरिदानं प्रयच्छति वरं दत्तं महं तस्य प्रेतमोक्षं न पामिव ४० मनसीप्सितं ।।

पूर्वकर्मभिः प्रार्जिते संपादिते पुण्ये पापे वा भुंक्ते सति लोके वा पृथ्वीलोके ६

श्रीकृष्ण उवाच शृणु तार्क्ष्य प्रवक्ष्यामि यममार्गस्य निर्णयम् महां
तियमार्गेऽस्मिन्नगराणि तु षोडश २ षडशीतिसहस्राणि योजनानि प्रमाणतः ५

न १ पे०

प्रे०क० ६ पीतया ससमच्युतम् येन सस्मं तिगोविंदं नेषां विघते भयम् ४१ इति ज्ञात्वैव येषां प्रकरिष्यंति स
क्रियाम् यास्यंति ये परान्लोकान्नितिसत्यं वचो मम ४२ एतत्ते सर्वमाख्यातं मया तार्क्ष्यौर्ध्वदेहि
कीम् यः कुर्यात्पापनिर्मुक्तो मम लोकं स गच्छति ४३ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे श्रौर्ध्वदे
हिकं नाम चतुर्थोऽध्यायः ४ गरुड उवाच भगवन्ब्रूहि मे सर्वं यमलोकस्य निर्णयम् विस्तार
वर्त्मनो विप्रोजं नेत्र्व मरणादिकम् १ इयं मानुषलोकस्य यमलोकस्य चांतरम् २ उरापवा
दुःकृते भुंक्ते सति लोके यथार्जिते कर्मयोगात्तदा कश्चिद्व्याधिरूप घते खग ४ निमित्तमभू
विधात्रा निर्मि तः सर्वेषां प्राणिनां मरणे खलु तस्य योविहितो मृत्युः स तं ध्रुवमवाप्नुयात् ५ कर्मयोगा
घस्तदेही मुंचेयत्र निजं वपुः तदा भूमिगतं कुर्याद्धोमयोनेपलिप्य च ६ तिलान्दर्भांश्च विनि
क्षिप्य मुखे स्वर्णं विनिक्षेपेत् तुलसीसन्निधौ कृत्वा शालग्राम शिलां तथा ७ सेतुसामा
दिसूक्तैश्च मरणे मुक्तिदायकम् विकलेंद्रियसंघाते चैतन्ये जडतां गते ८ आकृष्य ते नतः
प्राणायाम्ये निकटवर्तिभिः एकीभूतं जगत्सर्वं पश्येद्दिव्य महद्भिस्तदा भवेत् ९ बीभत्सुदा ६

निमित्तिकजाति ह्यग्रहणो ब्राह्म दि६

यमरं

पाशान्

यमश्चतुर्भुजो भूत्वा शंखचक्रगदाहृदि भवेत् पुण्यानुसारतः सम्यक् स्नेहं मित्रवदाचरेत् आहूय प्राणिनः सर्वान् यमो दंडेन ताडयेत्
महिषस्थो दुराराध्यो रविवत्किसमद्युतिः योजनत्रयविस्तारो हे तो तीर्याति भीषणः लोहदंडधरो भीमः पाशपाणिर्दुराकृतिः
रक्तनेत्रो भयदो हि दर्शने पापिनां २ दूतैः २

हरणाःशस्त्राघ्राणाः कंठगताः खग फेनमुद्गिरते कश्चित्कश्चिल्लालामुखो भवेत् १० दुरात्मनस्तु हन्यंते
किंकरैः पाशबंधनात् सुखं सुकृतिनः स्वर्गं नीयते स्वर्गवासिभिः ११ अंगुष्ठमात्रः पुरुषो हाहाकुर्वन्
कलेवरात् तदानीं नीयते दूतैर्याम्यैर्निकटवर्तिभिः १२ शरीरं निर्विचेष्टं स्यात्प्राणैर्मुक्तं तदा खग॥
अस्पृश्यं जायते तूर्णं दुर्गंधं सर्वनिंदितम् १३ त्रिस्रोवस्थाः शरीरस्य कृमिविड्भस्मरूपतः कोप
न्नः क्षिपते तत्र क्षणविध्वंसिना द्विज १४ दानं चिंतादत्तं वाचः कीर्तिर्धर्ममायुषः परोपका
रणं कुर्याद्दसारात्सारमुद्धरेत् १५ तस्यैवं नीयमानस्य दूताः संतर्जयंति च दर्शयंति भयं तीव्रं
र नकाराणां पुनः पुनः शीघ्रं प्रचल दुष्टात्मन् त्वं यास्यसि यमालयम् कुंभीपाकादि नरकान्नेष्या
मस्त्वां सुसत्वरम् १७ एवं तेषां वचः शृण्वन् बंधूनां रुदितं तथा हाहेति प्रलपन्नुच्चैर्नीयते य
मकिंकरैः १८ प्राणनिःक्रमणादूर्ध्वं पिंडाद्घाक्रमेण षट् मृतस्थाने गृहद्वापि चत्वरे च खगे
श्वर १९ विश्रामे च चितास्थाने ऽस्थिसंचयने षट् कारणत्वं कारणं तार्क्ष्य षट्पिंडपरिकल्प
ने २० मृतस्थाने शवो नाम तन्नाम्ना तत्र दीयते तेन भूमिर्भवेत्तुष्टा तदधिष्ठानदेवता २१
द्वारदेशे भवेत्पांथस्तन्नाम्ना तत्र दीयते तेन चांऽतुष्यंति तन्नूमा राक्षसादयः २२ विश्रामे भूतसं

तेन नाम्ना १ तेन नाम्ना २

प्रे०क० रणोस्ति तस्मीन्नैतन्नरीयते पश्चाद्यच्छन्तु यांति विश्रामस्थानगाः खग २३ चितायां साधकं नामवदं
६ त्येके खगेश्वर केचित्तं प्रेतनामा[illegible]नमाहुः शास्त्रविदो जनाः २४ शवाहुत्यादिकं तस्मात्कुर्वीत प्रेतनामतः
इत्येवं पंचभिः पिंडैः शवस्याहुतियोग्यता २५ अन्यथा चोपघाताय पाथा घाः स्युः खग संमृज्य चोपलि
प्याय उल्लिख्योद्धृत्य वेदिकां २६ अभ्युक्ष्योपसमाधाय वह्निं तत्र विधानतः वैनतेय यद्यतैर्लिप्तं शरीरं कुर्
ते मृतम् २७ अस्मात्वमिति मंत्रेण शरीरं जुहुयान्मृतम् चितायां वह्नियुक्तायां वह्निमुद्दीपयेत्ततः २८
त्वं भूतकृज्जगद्योने त्वं भूतपरिपालकः भूतसंहारकस्तस्मादेनं स्वर्गं नय मृतम् २९ इति वह्निप्रार्थन
मंत्रः वैनतेय यद्यतैर्लिप्तं शरीराहुतिमाचरेत् अर्धे[illegible]तथा दग्धे दद्यादाज्याहुतिं खग ३० अस्मात्वम ग्ध्ये ६
भिजातोसि त्वदयं जायतां पुनः असौ स्वर्गाय लोकाय स्वाहा ज्वलति पावकः ३१ एवमाज्याहुतिं दत्वा ॥
तिलमिश्रं समंत्रकम् रोदितव्यं ततो गाढमेवं तस्य सुखं भवेत् ३२ दाहस्यानंतरं कुर्यादस्थिसंचयने
क्रियां प्रेतपिंडं प्रदद्याच्च दाहार्तिशमनं खग ३३ पुत्रो दद्याच्छवं स्कंधे मार्गे विश्राम्यते शवः पौत्रो
ग्निं दद्यात्तेनार्क्ष्य यमसूक्तं च पठ्यते ३४ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे और्ध्वदैहिकयनो नाम पंचमो
ऽध्यायः ५ हरिरुवाच दाहस्यानंतरं कुर्यादस्थिसंचयने क्रियाम् प्रेतपिंडं प्रदद्याच्च दाहार्तिशम ६

नरखग १ एवं विलपतस्तत्र प्रेतस्यैव खगेश्वर पीडयंति नरं प्रेतं दूताःस्तावत्खगेश्वर २ पिंडस्यानंतरं का
र्यः पुत्रैः स्नानं सचैलकम् तिलोदकं ततो दद्यान्नामगोत्रं समुच्चरन् ३ कपिदुग्धेन सिंचंति चितास्थानं ख
गेश्वर अश्रुपातं न कुर्वीत दत्वा दीर्घं जलांजलिम् ४ श्लेष्मास्तु बांधवैर्मुक्तं न हा प्रेतोपतोश्नुते जदुग्धं च मृ
त्पात्रे प्रदद्यात् दिनत्रयम् ५ आदिमे लगने नाश्यं वलभ्यां चत्वरेऽथवा वृक्षः संमूठ हृदयाद्देहमिच्छन् ख
गोत्तम ६ श्मशाने चत्वरं गेहे पश्येत्प्रेतः सुदुःखितः पिंडो दशाहपर्य्यंतं तस्मात् देयो दिने दिने ७ ज
लांजलिश्च दातव्यः प्रेताय प्रेतहं खग कार्य्याद्दशाहपर्य्यंतं जलांजलिविधिं पुः ८ श्मशाने वान्यतीर्थे
वा दद्यात्पिंडजलांजलीन् ओदनामिषशाकादिशाकं मूलफलादि वा ९ प्रथमेहनि पुत्र दद्यात् दद्याद्धुत्तरे
हनि दिनानि दश यावत् पिंडान्कुर्युः खगसुतादयः १० प्रसहन्ते विभज्यंते चतुर्भागैः खगोत्तम भागद्वयेन
देहस्य निष्पत्तिः स्यात्खगोत्तम ११ तृतीये यमदूतेभ्यः सतुर्थमुपजीवति अहोरात्रैस्तु दशभिर्देहः पिं
डोद्भवोद्भवेत् १२ तस्य निष्पन्नदेहस्य जायते महती क्षुधा नब्राह्मणेन मंत्रस्य न स्वधावाचनाशिषः
१३ नामगोत्रं समुच्चार्य्य दीयते हि दशाहिकम् प्रथमेहनि यः पिंडः तेन मूर्द्धा प्रजायते १४ ग्रीवाचान्ते
द्वितीये स्याद्बाहू हृच्च तृतीयके चतुर्थेतिभवेपृष्ठं पंचमे नाभिचोदरं १५ षष्ठे कटिसप्तमके गुह्यमू
रू तथाष्टमे नवमे जानुनी पादौ पूर्णः स्याद्दशमेहनि १६ महाक्षुधोपुतः प्रेतः स्वगृहद्वारमीक्ष्यते ॥

मो॰१

निमंत्रं दत्ति हाहेति पुत्र पौत्रइति ब्रुवन् मानुषत्वं ॥
स॰ महाभाग्याज्जरते स्वरुकेभ्य प्रेत २७ नत्रापन
मपास्तं पाच
केभ्यः स्वकर्म
नमस्त्रभव
नमृराधीन
वदस्वैवं खग
इति २८ ॥ अध्या॰ ५

८ ततोहघाहमिवजं पिंडमेकादशोहनि १७ यतस्त्वामिषवासेन क्षुधार्तेन नश्यति प्रेतो भुंक्ते स्वकेगेहे मा
सिकं चानमासिकम् १८ योषितः पुरुषस्यापि प्रेतशब्दसमुच्चरन् दीपान्नजलवस्त्रादि दद्याद्द्विजन्तत्सुतः
१९ प्रेतशब्देन दत्तं तेन्न तस्यानंतदमश्नुवेत् दिनत्रयं वसेत्येवं नरस्तोयेवन्हौ दिनत्रयम् २० दिनत्रयं पवने तेन
खे च स्वर्गहे चार्दिनत्रयम् त्रयोदशेन्हि संप्रेतो नीयते किंकरैः पथि २१ आश्रितः पिंडजं देहं दिवारात्रौ क्षुधा
न्वितः शीतोष्णशंकुक्रव्याद वृत्तिमार्गी दुरात्मानाम् २२ क्षुधार्तस्यापि किं सर्वं स्वल्पं पुण्यं वृतां भवेत् नित्यं प
तीइस प्रेतो योजनानां शतं दशयम् २३ चत्वारिंशत्तथा सप्त अहोरात्रेण गच्छति महापापेन संबद्धो हाहेति
रुदन्मुहुः २४ पुराणे तान्यतिक्रम्य पुरं याम्यं स नीयते उग्रं सौरिपुरं वरेन्द्र नगरं गांधर्वं सिद्धागमे क्रूरं
क्रौंचपुरं विचित्रं नगरं बह्वापदं दुःखदम् २५ नानाक्रंदपुरं सुतप्तं नगरं रौद्रं पयोवर्षणम् शीताढ्यं बहु
भीति षोडशपुराण्येतानि याम्ये पथि यममार्गं व्रजेत्प्रेतो क्रोशगृहीत इव मर्कटैः २६ किंकरैः पीड्यते संतं स्मर
न्नेव स्वकर्म सः द्विजेन दत्तं न हुतं हुताशे न तपो न तप्तं त्रिदशा न पूजिताः न सेवितं गांगजलं च पाठकिं दश
रीर भो भुंक्ष्व यथा त्वया कृतम् [illegible] न नित्यदानं च गवाह्निकं कृतं न वेददानं न च शास्त्रपुस्तकम् न प्राप्य सेवा प
ति सो ख्यसंचयं शरीर भो भुंक्ष्व यथा त्वया कृतम् ३१ नारी उवाच मया न भर्तोपतिसंगतो ख्यतां च
न्निप्रवेशो न कृतं न तेस्मिन् न स्त्रिन्मतेन व्रतपालनं च न वा शरीरं हि निस्तरं त्वया कृतम् ३२ मासोपवासो ८

ने ॥ जलाशयो नैव कृतश्च निर्जले मनुष्यहेतोः पशुपक्षितृप्तये गोवृत्तिहेतोर्न च गोचरः कृतः शरीर ३०
॥ भो भुंक्ष्व यथा त्वया कृतम् ३ ॥

हे परलोकपान्थ त्वं संवलो सामग्रप्रति हे ॥ वलं यस्यैति संवलो पथ्यान्नस्य वलं पराक्रमे ॥
न४ च४ नो ज्ञानास्ति किंच संवलं पथ

न्च शोषितं यच्छ्रद्धया प्रपरैर्यानि यमश्च सुव्रतैः नारीशरीरं बहुखभाजनं लब्धं मया पूर्वकृतैर्विकर्मभिः
३२ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे और्ध्वदैहिककथनो नाम षष्ठोऽध्यायः ६ हरिरुवाच विलपन्ते पथि प्रेत
मेवं बहुविधं खग कृत्यं तमतिकर्षन्ति क्षुधितं चापि किंकराः १ अष्टादशदिनान्ते को वा पुमार्गे सकृष्यते
द्वितीयमासि संप्राप्ते प्रेतं याम्यपुरं व्रजेत् २ अस्ति तस्मिन्पुरे रम्ये प्रेतानां गणो महान् पुष्पभद्रा नदी चास्ति
न्यग्रोधप्रियदर्शनः ३ पुरे तत्र स विश्रामं प्राप्यते यमकिंकरैः जायापुत्रादिना सौख्यं स्मरेत्तत्र सुदुःखितः
४ रुदंस्त्वकरुणो वाक्यैर्नर्षार्तः श्रमकर्षितः धनपुत्रकलत्राणि सुहृज्जायादि शोचति ५ कथनं कस
तं जायाद्यसुहृद्घाहि शोचसि स्वधर्मोपार्जितं भोक्ता इति याम्यैः स उच्यते ६ या नास्ति तव वलवसंवल
मध्वगानां नाशं वलाय पतनं से परलोकपान्थ गन्तव्यमस्ति न यनिश्चितमेव तेन मार्गेन यत्र भवतः क्र
यविक्रियौ न ७ यमगीताभवं वाक्यमिदं नैव श्रुतं त्वया एवमुक्तः ततः सर्वैर्हन्यमानः समुद्गरैः ८॥
अत्र पुत्रादिना दत्तं स्नेहेन कृपया थवा द्वितीयमासिकं भुक्त्वा ततः शौरिपुरं व्रजेत् ९ तत्र नाम्ना चराजा
जं । त्तिगंमः कालरूपभृत् तं दृष्ट्वा नारभीतः स विश्रामं प्राप्यते क्षणम् १० उदकं चान्नसंपृक्तं भुंक्ते त
त्र पुरे स्थितः त्रैपक्षिके सपट्ठ्न मतिकाम्यचक्रतं परम् ११ वरं द्रुनगरे रम्यं प्रेतो याति दिवानिशम्

नोपतनसे पथा पमोपानानां नो दशति तथा प नेनोकरोषी ति ॥ लावहः॥ बचनानि अ नेनो इमस्य दैहीपकमा पर्षोपानं स वैयसंबंधः॥ यत्र पस्मि-मा र्गे क्रय विक्रय श्चापि नास्ति तेन गंतव्य म स्तीति ७ किं

च अध्वगानां अध्वनि यममार्गे पुष्प दादिभिः सहगं यश्चतीत्यध्वगाः अस्मदा दयो दृनास्ते यावालंनो [illegible]नास्ति ।८॥

ग०७ वनानि तत्र रौद्राणि दृष्ट्वा क्रंदति दुःखितः १२ किंकरैः क्लिश्यमानस्तु तत्र रुधाद्य पुत्रक तृतीयं मासिकं भुं
८ क्ते किंकरैः क्लिश्यते पुनः १३ चतुर्थे मासि संप्राप्ते गंधर्वनगरं ततः चतुर्थं मासिकं दत्तं भुक्त्वा तस्मा
त्संगच्छति १४ सिंहागमपुरं प्रेतः पंचमे मासि शोभनेन पाषाणैः सत्र वर्षन्ति प्रेतस्योपरि पुत्रक १५
पंचमं मासिकं दत्तं भुक्त्वा तत्र सुखी भवेत् ततः क्रूरपुरं याति प्रेतो मासे तु षष्ठमे १६ षष्ठे च मासिके
दत्तं भुंक्ते तस्मिन्पुरे स्थितः सार्द्धं च पंचमे मासे याति क्रौंचपुरं प्रति १७ ऊनषाण्मासिकं तत्र भुक्त्वा
चाप्यायितस्ततः मुहूर्तार्द्धं च विश्रम्य कंपमानः सुदुःखितः १८ तत्पुरं स परित्यज्य तर्ज्जितो यमकिंक
रैः विचित्रनगरं गच्छेद्विचित्रो नाम पार्थिवः १९ धर्मराजानुजः शौरिर्धर्मराज्यं प्रशास्यति सप्त
कं मासिकं तत्र भुंक्ते तस्मात्संगच्छति २० मार्गे पुनः पुनस्तस्य क्षुधा पीडयत्यलम् कोप्यस्ति म
र्त्यलोके यो महीयो वा बांधवः सुतः २१ सुखं सो मे जनयति पतितः शोकसागरे इत्येवं विलपन्मार्गे वा
र्यमाणः सुकिंकरैः २२ आयांति सन्मुखास्तत्र कैवर्त्तास्तु सहस्रशः जनो स्नानतर्तुकामस्य महावैत
रणीं नदीम् २३ दत्ता वैतरणी येन नन्नौस्तत्रोपसर्पति मनुजानां हितं दानं मन्ते वैतरणी स्मृता
२४ दत्ता पापं दहेत्सर्वं यमलोकं च तं नयेत् न दत्ता चेत्तस्ता क्रूरं दुःखे दांशाप्यमज्जति २५ स्वस्था ८

त्र३

वस्ये शरीरे वै वैनरएयाव्रतं चरेत् दृष्टा गोर्विंदुषे तास्य तानं नहीं न तु मिच्छति २६ अदत्तामन्नमानो वा निंद्य
मात्मानमेव सः पाथेयार्थं त्वया किंचिद्दान्नं न दत्तं द्विजातये २७ हुताशने हुतं जप्तं न स्नानं न व्रतं कृतम्
यादृशं कर्म चरितं मूढ भुंक्ष्व घृतादृशम् २८ हा दैवेति वदन्मूढः किंकरैस्ताड्यते हरि वैतरएयाः परे पा
रे सुतैर्दत्तं जलादिकम् २९ पूर्व मासिकशेषं च जंतुर्भुक्त्वा ततो व्रजेत् तास्पतत्र विशेषेण भोजयेत् क्षुधि
जान् शुभान् ३० अष्टमे मासिके प्राप्ते वक्ष्यापदं पुरं व्रजेत् तत्र भुक्त्वा प्रदत्तं यद्दष्टमं मासिकं सुतैः ३१ तत्
परं तस्य कंकम्य दुःखदं पुरमाश्रयेत् नवमे मापदत्तं तत्र भुंक्त्वा प्रजाति च ३२ दशमं मासि भुंक्ते नानाक्रं
पुरं गतः नानाक्रंदगणैर्दुष्टाक्रंदंतं तत्र दारुणं ३३ सपद्यैव समन्यहृदयः समाक्रंदंति दुःखितः वि हा
पतत्पुरं याति सुतप्तनगरं प्रति ३४ सुतप्तनगरं गत्वा भुंक्ते कादशमासिकान् द्वादशे मासि संप्राप्ते पुरं
रौद्रं स गच्छति ३५ द्वादशं मासिकं तत्र भुंक्त्वा तस्माद् व्रजेत्पुरम् पयोवर्षणमंभोदास्तत्र वर्षंति दुःखि
तः ३६ ऊनाब्दिकं सपत्राणं भुंक्ते तत्र सुदुःखितः पुरीं संवत्सरे प्रेतः शीताघं नगरं व्रजेत् ३७ शी
तार्तः क्षुधितस्तत्र हृदये चिंतयेदिति ममास्ति बांधवः कोपि यो मे दुःखं विनाशयेत् ३८ किंकराः स्तं
वदंत्येवं क्व ते पुण्यं हि तादृशम् श्रुत्वा ते बाहि न दाक्रं हा दैवेति भाषते ३९ दैवं पन्नर्वं सुकृतं तन्मया नै

ग॰पु॰प्रे वसंचितम् एवं संचितमेवेह शोचैर्थमालंवते ततः ४० बहुभितिपुरं गत्वा हस्तमात्रं समुत्सृजेत् दशाभि
त॰क॰अ॰१० र्दिवसैः पातेस देहं दशपिंडजम् ४१ जामदग्न्योपयाणमं देहाज्जं त्वमत्सृजेत् कर्मजं देहमाश्रित्य पिंडजं श्रि
देहमुत्सृजेत् ४२ पादेनैकेन तिष्ठेत् पादेनैकेन गच्छति यथा वासांसि जीर्णानि यथा विहाय नवानि गृह्णा
ति नरोपराणि ४३ तथा शरीराणि विहाय जीर्णान्यन्यानि संयाति नवानि देही इति श्रीगरुडपुराणे
प्रेतकल्पे पिंडजदेहोत्सर्गो नाम दशमोऽध्यायः ७ श्रीदामोदर उवाच कायस्थैः सेव्यते तत्र बहुभितिपु
रे स्थितः महाप्राज्ञे बुद्ध्ये सुमुखैः प्राप्यानुयाति सः १ ततो धर्मपुरे तात्पर्याप्स रोगंतं ... सेवितम् चतुर्विधैः
प्राणिगणैरंडजाद्यैरधिष्ठितम् २ नवो दश प्रतीहारा धर्मराजपुरे स्थिताः श्रवणाः ब्रह्मणः पुत्राः म
नुष्याणां शुभाशुभम् ३ सर्वमावेदयंत्येते चित्रगुप्ताय मे तथा दूराच्छ्रवणं ततस्ते सर्वे दूराच्छृण्वंति चांडज
रु॰ते॰ ४ एवंचेष्टा गमंत्ते स्वर्भूपातालचारिणः तेषां पत्न्यस्तथैवोग्राः श्रवण्यः पृथगाकृपः ५ व्रतैर्दानै
श्रवणः स्तान्वै पूजयेदिह मानवः जायते तस्य ते सौम्याः सुखमृत्युप्रदायिनः ६ लोहं लवणकर्पासं
तिलपात्रं च दीयते तेन तुष्यंति सर्वेपि यमस्य पुरचारिणः ७ धर्मध्वजे प्रतीहारे दातुः सम्यक्प्रवर्द
तिते तत्र यामप्रयाणेन प्रीतो धर्मध्वजो भवेत् ८ सप्रीतः सन् यमस्याग्रे दातुः सर्वं शुभं वदेत् १०

तत्र वृक्षो महानेको ज्वलदग्निसमप्रभः पंचयोजनवि
स्तीर्ण एकयोजनमुच्छ्रितः तद्वृक्षे शृंखलैर्बद्ध्वाऽधोमुखं
ताडयंति ते दूताः त्रिस्थलितास्तत्र ते यान्ताताननिघ्नते १

॥ दंडहस्तं महाकायं महिषोपरि संस्थितं प्रलयाम्बुदनिर्घोषं कज्जलाचलसंनिभं ॥
॥ विद्युत्प्रभायुधैर्भीमं द्वात्रिंशद्भुजसंयुतं योजनत्रयविस्तारं वापीतुल्यविलोचनं ॥
॥ दंष्ट्राकरालवदनं रक्ताक्षं दीर्घनासिकं ॥१॥

धर्मराजस्य यद्रूपं पश्येत्तत्सुकृती नरः ८ दुष्टात्मा यस्य पश्येत्स याम्यं रूपं सुविभीषणं पीडितो यमदूतै
श्च वसेत्तत्र चिरं खग १० दानं कुर्वन्ति ये मर्त्यास्तेषां नास्ति भयं क्वचित् दुष्कृतसुकृतिनं प्राप्तं मत्तिष्ठेत्स्थो
न्नतो यमः ११ यमलोकं परित्यज्य स्वलोकं स गच्छति दानेनश्च लभेत्सौख्यं यो यममार्गः सुखेस्तया १२
एषो मार्गो विशालोऽत्र नर्केनाप्यनुगम्यते पापपुण्ये विना वस्त्रं निश्चिमेवं मयोच्यते १३ यस्मिन्मार्गे म
महारौद्रा तिष्ठन्ति यमकिंकराः पाशदंडधरानार्थ्यसहस्राणि त्रयोदश १४ एकैकस्य पुरस्थाये सर्वदा वि
तताननाः पापिनं प्राप्य याचंते उत्कोचं यातनाकराः १५ मासि मासि प्रगृह्णंति पिंडशेषं तु शाश्वतम्
श्रौर्ध्वदैहिकदानानि यैर्नदत्तानि मानवैः १६ महाकष्टेन ते यांति तस्माद्दयानि सर्वथा स्वहस्तापगु
वधांति वद्धःपाशेन किंकरैः १७ पूर्वकर्मानुसारेण नरः प्राप्नोति पूत्रक दैवाकीं पितृकीं योनिं मानुषीं
६४ वाथ नारकीम् १८ धर्मराजस्य वचनाद्भुक्तिश्च नरकाद्भवेत् मानुष्यं कर्मतः प्राप्य सततसङ्गतां
व्रजेत् १९ कृतं कर्मसु भुंजानः सर्वयोनिषु संचरेत् अशाश्वतं परिज्ञाय सर्वलोकमयं सुखम् २०
यदा भवति मानुष्यं तदा धर्मं समाचरेत् कृमयो भस्म विष्ठा च देहानां प्रकृतिस्सदा २१ नहि कूपेन रो
रोद्धाद्दीपहस्तः पतेद्यथा महापुण्यप्रभावेन मानुष्यं जन्म लभ्यते २२ यस्तत्प्राप्य चरेद्धर्मं नरके

प्रे० ११ नपंथया यवज्ञानन्सदा धर्म्म दुःखमायाति पातिच २२ आत्मघातेन लभते किल मानुषत्वं त
त्रापि दुर्लभतरं गरुड द्विजत्वम् तद्योन पालयति पालयतेंद्रियाणि तस्यामृतं क्षरति हस्तगतं
प्रमादम् २८ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे यममार्गकथनो नामाष्टमोऽध्यायः ८ श्रीकृष्ण उवाच
घ४ अथ वक्ष्यामि संक्षेपाद्यममार्गस्य निष्कृतिम् येषामनुष्ठानेन पितृलोकं नरो व्रजेत् १ सुतत्र पंचय
व्याधिरोगान्तोदकसमन्वितान् वृषं दद्याद्धुतात्तेन प्राणिनस्त्रिमासुषुः २ शय्यादानैर्विमान
गेह स्थो याति मार्गे खगेश्वर पक्षी द्वीपमेदानं द्वादशाहे विशेषतः ३ शांमर्थं हवनं कुर्याद्द्वादशाहे वि
धानतः द्वर्णाये द्वादश द्विजान् सर्वैर्भक्ष्यपृथक् दद्याद्व्रजतं पात्रवस्त्रकम् ४ दौहित्रं भागिनेयं वा पू
जयेद्विधिपूर्वकं पादुकाम्बरं ताम्रपात्रं कुंडलानि च मुद्रिका ५ सुवर्णमुद्राङ्कित पदे दत्ते वा च
हेनवै तस्मिन्तुष्टे खगाध्यक्ष शयानि ते परमांगतिं ६ अतुष्टे नरकं याति इति मे निश्चितं मतम्
मयोक्तं नैव योदद्याद्भवेसतिमानवः ७ वित्तशाठ्यं प्रकुर्वाणो नरकं याति सत्वरम् सर्वेषामेव
पात्राणां मध्ये श्रेष्ठं खगेश्वर ८ भागिने पंच दौहित्र मिति वेदोदितं मया पात्राणि विधिवद्दत्वा
सर्पवरिष्ठानि त्रयोदश ९ योददाति मृतस्येह जीवन्वाप्यात्मनो नरः तमनुग्रयमाश्रिते मार्ग ११
याम्ये मार्गे तार्क्ष्य सुखं व्रजेत् १० उत्तमाधममध्यानां रीतिरेकैव सर्वतः यावद्भाग्यं भवे यस

न॰

तावन्मार्गेसुखंभवेत् ११ स्वयंस्वस्थेनयद्दत्तंतच्चाधिकरोतिसः मृतेपक्षांधवैर्दत्तंनश्राप्यसुखीभ
वेत् १२ तार्क्ष्यउवाच किंविधंचपदंदेयंकस्मात्कस्मैचकेशव श्रीहरिरुवाच छत्रंचोपानहौवस्त्रंमुद्रिकाच
कमंडलुम् १३ भाजनंभाजनाधारःपीठंचाष्टविधंपदम् आतपस्तत्ररौद्राहिदह्यंतेयेनमानवाः १४ छ
त्रदानेनसुच्छायाजायतेप्रेततुष्टिदा असिपत्रवनेघोरेयममार्गेसुखंग १५ अश्वारूढाश्चतेयांतिद
गै॰ १ त्त्वेसुपानहौ यमदूतामहारौद्रावदनाकुष्मपिंगलाः १६ नपीडयंतिहाक्षिराण्यादत्त्वाभरणदानजान् सा
पुधात्वाक्ष्र्णहिंसंतोनमार्गेदृष्टिगोचरम् १७ प्रयातिसुखदास्तुश्चमुद्रिकायाःप्रदानतः बहुघर्मसमाकी
र्णेनिर्वातेतोयवर्जिते १८ कमंडलुप्रदानेनतृषितःसन्पिबेज्जलं मृतोद्देशेनयोदद्याद्दुग्धपात्रंचताम्रजं
१९ प्रपादानसहस्रस्यफलंसप्राप्नुयान्नरः भाजनेभाजनाधारेपीठेचद्विजपुंगवे २० दत्तेसुखेनभुंजा
नःप्रेतोगच्छेच्छनैःपथि यज्ञोपवीतामामान्नैःपदंसंपूर्णतांव्रजेत् २१ महिषीरथगोदानात्सुखीसा
दृश्रमार्दिताः षड्रसानिंचरेयानिपुरुषेणश्रवशाकिता २२ प्रेतोपकारणार्थायपरलोकेसुखायच धृ
ततैलंचलवणंगुडंकर्पासमेवच २३ [illegible] पिबद्ध्वाःपरिकीर्तिताः [illegible]
विमलदानेषुकीर्तितम् रसदानेनमह [illegible] म् २४ मासाब्दंसंख्यपारेयधर्मशास्त्र

१२ २४

प्रे० १२ नुशारतः तामस्माल्लघुदानेषु सांगता मुनिभिः कृता २५ सुवर्णे रजतं वापि महादानेषु कीर्तितम्
वैनतेय उवाच मृतो देशेन पश्यन्ति चि[illegible]विभो २६ स गच्छति महामार्गेन हृतं केन गृ
ह्यते हरिरुवाच गच्छन्ति वरुणे दानं न म[illegible] २७ अरुणं च भास्करे देवे भास्करोऽसौ श्रुणुते
फलं विकर्मणः प्रभावेन वंशच्छेदो भवेन्नृणाम् २८ ये नरा नरकं यान्ति यावत्पापस्य संक्षयः च
त्वारि शीतिलक्षाणि चतुर्लक्षशतानि वै २९ नरकास्तेषु विमाच्छेष्ठान् विजानीह्येकविंशति ता
मिस्रं लोहसंकुंचं महाभैरवशाल्मली ३० रौरवं कुड्मलं पूतिमृत्तिकं कालसूत्रकम् संघातं लो
हितोदं च सविषं सप्रतापनम् ३१ महानरककाकोलं संजीवनमहापथम् अवीचिमंधतामिस्रं
कुंभीपाकं तथैव च ३२ असिपत्रवनं घोरं तमनं च खगाधिप कस्मिंश्चित्समये पक्षिन्नारुह्य
महिषं यमः ३३ नरकान्वीक्ष्य धर्मात्मा नानाकारसमाकुलान् येषां तु नरके घोरे बहवो बत्स
रा गताः ३४ संततिश्च न दृश्येत स्वदूतान्कुरुते तु तान् यमेन प्रेषिता दूता मनुष्यस्य मृतस्य ते ३५
दिने दिने प्रगृह्णन्ति दत्तमन्नं बहवाब्धिकम् प्रेता यैव ग्रस्यच्छंति भोक्तुकामान् शं ततः ३६ तदी
तमासि मासि कं पिंडं तत्प्रीतये नरः ॥ ॐ ॥ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे यममार्गनिःकृतिर्नवमो १२

गरुड उवाच प्रेतानां चरितं सर्वं वद मे मधुसूदन तमिस्रादिषु घोरेषु नरकेषु वसंति ते १ यमेन रक्षितास्त
त्र हूताः शतसहस्रशः निःसरंति कथं तेभ्यः किंच निःसृत्य कुर्वते २ श्रीहरिरुवाच पक्षिराज शृणु
ष्व त्वं मे कायकृतमानसः परदारस्वगृहरणद्वलद्रोहादितत्पराः ३ विचरंति शरीरास्ते क्षुत्पिपाशादि
ताभ्दृशम् कारागृहाद्विनिर्मुक्ताः पूर्णभोगे खगेश्वर ४ तेप्यवश्यं पतंति च प्रेता वधोपापं स्ववंशजं पितृद्वारा
रिणंधंति तन्मार्गौ धेद्रकाल्तथा धूर्तस्करा इव पंथानं पितृभागांविगृह्णंते स्ववेश्मपुनरागत्य पुत्रगे
हे वसंति ते ६ संचारयंति तत्रस्था रोगशोकादि पीडनम् पीडयंति ज्वरो भूत्वा एकांतुमिषेण च ७ ततो
ज्वरो भूत्वा शीतवातादि पीडनम् अन्यान्य विविधान्रोगान् शिरोर्त्तिं च विसूचिकां ८ चिंतयंति स
८ तेषामुच्छिष्टस्थादिस्थले स्थिताः पिबंति तत्र पानीय भोजनोच्छिष्टरोपितम् ९ गरुड उवाच कृष्ण कु
र्वंति ते प्रेताः केन रूपेन कस्य किं ज्ञापयंते केन चिन्हेन जल्पंते न वदंति वा १० श्रीहरिरुवाच स्वकुलं पी
डयेत्प्रेतः परंछिद्रेण पीडयेत् जीवन्जंतुर्भवेत्स्नेही मृतो द्वेषी भवेत्खग ११ हतुजापी धर्मरतो देवता
तिथिपूजकः आर्द्रकृत्तीर्थसेवी च नरः प्रेतैर्न पीड्यते सर्वक्रियापरिभ्रष्टो नास्तिको धर्मनिंदकः
असत्यवादनिरतो नरः प्रेतैश्च पीड्यते १२ कुलहेतुं रूपवाहुल्यान्न बहुप्रेत पीडनम् बहूनामेकजा

प्रे० १३ नानामेकः सौख्यंनमश्नुते १४ एकसमश्नुतेदुःखमेकः संततिवर्जितः एकः प्रपीड्यतेदुःखैरेकोधन
सुतान्वितः १५ एकस्य पुत्रनाशः स्यादेकोदुहितृवंनमवेत् विरोधोबंधुभिःसार्द्धं पशुद्रव्यविना
शनम् १६ संततिर्दृश्यतेनैव समुत्पन्नाचनश्यति नातिकांयत्तिलोपश्च महालोभश्चजायते १७
स्याद्रंतःकलहोनित्यं प्रेतदोषादिमेखग पितृघ्नोमातृघातीच देवब्राह्मणनिंदकः १८ हत्यादोषमवाप्नो
तिसापीडाप्रेतसंभवा नित्यकर्मविमुक्तश्चजपहोमविवर्जितः १९ परद्रव्यस्यहर्ताचसापीडाप्रेत
संभवा सुवर्णस्य कृष्यभावस्याथ्यवहारोविनश्यति २० लोकेकलहकारीच सा० मार्गेद्युमान्सगच्छेन्नीच
येद्वातमंडली २१ हीनैःसंगोहीनकर्मा सापीडाप्रेतसंभवा द्रव्यंचव्यसनैर्नस्येदुपकांतंचनश्यति २२
चौराग्निराजभिर्हानिः सा० अधर्मेनिरतंचित्तंमहारोगैश्चपीडनम् २३ जायासंपीडनंनारी सा० भ्र
ष्टेपत्यप्रवृत्तिः स्यात्प्राणानांचपुनःपुनः २४ उद्गाहनंचक्रूरत्वं सा० श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तो धर्मोयः
प्रतिपादितः २५ अश्रद्धाजायतेतत्र सा० देवतार्यद्विजातीनांविश्वासोनैवदृश्यते २६ प्रत्यक्षोवा
परोक्षोवा सा० स्त्रीणांगर्भविनाशस्यान्नचपुष्पंचदृश्यते २७ विरहोभार्ययासार्द्धं सा० वियोगो १३
जायतेचित्तंसहोद्भ्रात्रमरंतया २८ स्वस्त्रीषुनफलंवीर्यं सा० पित्रोर्वाक्यंनकुरुतेस्वपत्नीनचस

शा २

वते २८ सदा क्रूरमतिर्मूढः सा ० नीर्थस्नाने यदा बुद्धिश्चित्तं धर्मपरायणं मम ३० धर्मो पापं पराक्रुर्षी
ष्वेत पीडा हरिस्थिता नदानन्नदिनापवित्रं भंगं करोति सा ३१ श्रेयांसि बहुविघ्नानि भवंति च पदे पदे ॥
विकर्मकारी प्रेतः स्याद्विविधैः क्लिपपापतः ३२ मत्त श्चेदुष्कृतं स्यात्स्वैव थोत्सगोदि वर्जितः श्र इत्युवब
था: पुंसो दुष्कृतमुवेत्स्य च ३३ प्रेतत्वं जायते नाऽर्स पीडयते येन जंतवः एवं ज्ञात्वा खगश्रेष्ठ नमोऽसौ पाप
माचरेत् ३४ पापैर्नमोचयेत्येनान्सम्मनः प्रेततां व्रजेत् प्रेत दुःखः कुले यस्य तुखंत स्यन विद्यते ३५ र
तिप्रीतिर्मतिवृद्धिश्रीश्च तस्य विनश्यति नृतीये पंचमे पुंसि वंस्य श्च स्य जायते ३६ दरिद्रो रोगवान्श्र
स्मिन्नापी च साध्वे भवे ॥ येकेचित्प्रेतरूपा विकृत मुखदशो रौद्रदंष्ट्राः करालाः मन्यंते न खगेन्द्रतनदु
हितपितृन्मातृजायांव धूं वा ३७ कृत्वाकाम्यं चरूपं मुखगतिरहिता भाषमाणा प्रयश्चं हा कष्टं मो
हकामा विधिवशपतिता भर्त्स्यंते स्वपापं ३८ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे प्रेतत्वप्रकटनो नामद
विं शमोऽध्यायः १० गरुड उवाच गोदृलक्ष ... मीते ... कोपेन जायंते प्रेतभावात्कथं मुक्तिः ठिकपापप्र त्थपा
कोविद १ श्रीहरिरुवा मत्पीडैषा कुत्र जाता ... यदेवं जायते मीता ... गुणवंतं नरश्रेष्ठं स्वयं तर्पीतद्वत्वनंतरा २
विहायसर्वं प्रेतानां मु... त्युपापं करोति यः न स कर्मफलं साधु ... नन्दत्रिं शाश्वती ३ न ... भवे घातना

खा १

चै२

प्रे०१४ मुक्तिर्दत्तं श्राद्धपुस्करं परां स्वपंतस्पानियोहानासानुद्दिश्य दहानि च ४ नानिष्टं कुर्वते तत्र श्राद्धं बंधुजे
नेसह निवारयति न प्रेता जायमानानुपद्रवान् ... अन्यथा ते दुरात्मानः पीडयंति स्ववंशजान् पुनश्च
नरकप्राप्ता मुक्तास्तु कर्मणः क्षये ६ प्रेता... लिंगै ज्ञात्वा यत्नात् शुभां गतिम् न प्रापयति मूढा
त्मा येनैरेवं च शप्यते ७ अपुत्रको पशुश्चैव दरिद्रो व्याधिमांस्तथा वृत्तिहीनश्च हीनश्च भवेज्जन्म
नि जन्मनि ८ एतच्चेत्यादिभिः लिंगैः प्रेतज्ञानं न जायते तदा वदंति दैवज्ञा पीडां प्रेतजां द्विजाः ९
प्रथमं तस्य मनसा तं वा वदंति गरुड द्विजाः तत्तेर्विंमहद्... कार्यं तस्य मंडज १० भूरि मुक्ति पुरस्कृतमपि
दंभक्रियापरायणः कुर्यान्मम बलिं मर्त्यः पुरश्चरणपूर्वकम् ११ जपैर्होमैस्तथा दानैः प्रकुर्याद्दे
हशोधनम् एवं कृते तु विघ्नानि विनश्यंति खगेश्वर १२ भूतप्रेतपिशाचाद्यैर्यदि जंतुः प्रपीड्यते उप
पित्रुद्देशेन कुर्वीत महीपुं च बलिं नरः १३ मुच्यते सर्वपीडाभ्यः इति सत्यं वचो मम पितृपीडा भवे
द्यस्य नाम्यैः कृत्यैः समुच्यते १४ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन पितृकार्यं समाचरेत् नवमे दशमे वर्षे पिण्डाद्यु
द्दीनः पुमान् १५ गायत्र्याः अयुतं जप्त्वा दशांशेन च होमयेत् कृत्वा मम बलिं पूर्वं वृषोत्सर्गं
स्व चरेत् १६ सर्वोपद्रवहीनः स्यात् सर्वसौख्यं समश्नुते उत्तमं लोकमाप्नोति ज्ञातिप्राधान्यमे १४

वम १७ मातापित्रोः समं लोके नास्त्यन्यद्दैवतं खग तस्मात्सर्वप्रयत्नेन पूजयेत्पितरौ सदा १८
हितानामुपदेष्टारौ प्रत्यक्षौ दैवतौ नृणौ अन्यापापा देवता लोके न साद्देहप्रदा भवेत् १९ शरी
रमेव जंतूनां स्वर्गमोक्षप्रदं खग देहप्रदातो याभ्यां वै को न्यस्तूज्यतमस्ततः २० इति संचिंत्य हृदये पितृभ्यां यस्तु पश्यति तत्सर्वमात्मनासौ केह्येवं ह्येवं जनैः सदा २१ पुन्ना
म्नो नरकाद्यस्मात्पितरौ त्रायते सुतः तस्मात्पुत्र इति प्रोक्तः इह लोके परत्र च २२ अपमृत्युमृ
तौ स्यातां पितरौ हि पुत्रकृत्‌ गतिं प्राप्य पितरौ कुर्याद्वा श्राद्धिकं सुतः २३ इति श्रीगरुडपुरा
णे प्रेतकल्पे प्रेतनिःकृतिर्नामैकादशोऽध्यायः ११ गरुड उवाच संभवंति कथं प्रेताः कु
त्र ते विचरंति च तेषां कीदृग्भवेद्रूपं भोजनं किं भवेद्द्विज १ प्रेताः सन्ततः सदा प्रेताः भुंजंते
क्व च केशव कथं मुक्ता भवंत्येते सर्वमेतद्वदाच्युत २ हरिरुवाच वापीकूपतडागाम्र
आराम देवमंदिरं प्रपां च शोभनान्यक्षांस्तथा शालीश्च शोभनान् ३ पितृपैतामहान्
धर्मान्विक्रीणाति स मानवः मृतः प्रेतत्वमाप्नोति यावच्चंद्रदिवाकरौ ४ गोचरं ग्रा

प्रे० १५ मलीमांच नगरागाराममंदिरं आकर्षयंति ये लोभात्प्रेतभावं व्रजंति ते ५ चांडालादुदकात्स
र्पाद्ब्राह्मणाद्वैद्युतान्सितः दंष्ट्रिभ्यश्च पशुभ्यश्च मृता ये पापकर्मणः ६ गलपाशमृता ये
च विषशस्त्रहताश्च ये आत्मोपघातिनो ये च विषूच्यादिहताश्च ये ७ महारोगैर्हता ये च
पापरोगैश्च दस्युभिः असंस्कृता मृता ये च विहिताचारवर्जिताः ८ वृषोत्सर्गादिरहिता
लुप्तपिंडाश्च नास्तिकाः शूद्रो चाग्निं नये येषां शूद्रार्थे हविरादि च ९ पतने पर्वतेभ्यश्च
भित्तिपाते च ये मृताः रजस्वलादिसंस्पृष्टा मेदिन्यां न मृताश्च ये १० अंतरिक्षे मृता ये च
विस्मृतस्मरणवर्जिताः ते सर्वे प्रेतयोनिस्था विचरंति मरुस्थले (निर्जलदेशे) ११ मातरं वा दुहितरं
कलत्रं वा स्नुषादिका त्यजेद्विनापराधं यः स प्रेतो जायते ध्रुवं १२ कुलमार्गान् परित्यज्य
इच्छाधर्मरतश्च यः विद्यावृत्तिविहीनश्च स प्रेतो जायते ध्रुवम् १३ तेन पापेन नरकान्
भुक्त्वा प्रेतत्वभागिनः न तेषां कारयेद्दाहं नाशौचं नोदकक्रिया १४ न विधानं मृतं चैव न ना
कुर्यादौर्ध्वदैहिकं तेषां नारम्भ प्रकुर्वीत नारायणबलिक्रिया १५ गंगायां यमुनायां च १५

परलोकभये पुत्रः सत्यशौचयुक्तः सदा ३ संयुक्तो गुरुवाक्येषु पुत्रश्चाति॥ थिपूजने ५

नैमिषे पुष्करे पि वा तडागे जलपूर्णे वा ह्रदये वाप्सु ज्ञूले जले १९ वापीकूपगवां गोष्ठगृहे
वा प्रतिमालभेत् इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे प्रेतत्वप्राप्तिर्नाम द्वादशोऽध्यायः १२॥
हरिरुवाच बभूव ह पुरा नार्य्य ब्राह्मणो विध्वनव्रतः संतप्र इति विख्यातस्तपोर्थे वनमाश्रितः १
स्वाध्यायहोमदाक्षिण्यसंयुक्तो हि दयान्वितः कर्णा वै सकलान् जहान् पुत्रश्चोपकृते सदा २ ब्र
ह्मचर्ये सदा युक्तो युक्तस्तपसि वा हि षि पूजने योगभ्यासे सदा युक्तः संसारविजिगीषया ४
एकस्मिन् दिवसे विप्रस्तीर्थस्नानाय स्थिव्रजेत् अपश्यत्सहरणमार्गः सन् पंच प्रेतान् सुविभीषणा
न् ५ अरण्ये निर्जले देशे शुष्कवृक्षसमन्विते पंचतान्विकृताकारान् दृष्ट्वा घोरदर्शनान् ६
ईषत्संत्रस्तहृदयो तिष्ठ संमील्य लोचने अवलंब्य ततो धैर्य्यं त्रासमुत्सृज्य दूरतः ७ पप्रच्छ
मधुराभाषी पूर्वं के विकृताननाः किंचाशुभं कृतं कर्म येन प्राप्तास्य वैकृतिः ८ प्रेतराज उवाच
कृतैः उपानकर्मभिः स्वैः स्वैः प्रेतत्वं ब्राह्मणोत्तम पापमृत्युवशं प्राप्ताः प्रेतत्वं च दशं गताः ९ परद्रोह
रतास्तात क्षुत्पिपासार्दिता भृशम् नष्टवाक्येवयं सर्वे नष्टवाक्या विचेतसः १० जानीमो न हि
शं वि प्रविदि[illegible] शं चातिदुःखिताः मुहूर्तं तिष्ठ वक्ष्यामि यथा तान्सर्वमादितः ११ अहं पर्युषितो

ग्रस्तकृति प्राप्ता ९

एककोनामप्रसिद्धः१   लेखकइतिद्धिः१

प्रे॰१६ नामएषःशूचीमुखास्मृतः शीघ्रगश्चैककश्चायंपंचमोलोमकस्त्वयम् १२ ब्राह्मणउवाच क
थमेतानिनामानिजातानिभवतांवद किंकारणमुद्दिश्यप्रेताकृतस्वनामकम् १३ प्रेतराजोवा
च मयास्वादुसदाभुक्तंदत्तंपर्युषितंद्विजे एतत्कारणमुद्दिश्यनामपर्युषितंमम १४ अनेन
वचनैर्विद्धाविप्राश्चान्नादिकांक्षिणः एतत्कारणमुद्दिश्यएषःशूचीमुखःस्मृतः १५ विप्रैः
संयाचितःशीघ्रमगच्छक्षुधितैरपं एतत्कारणमुद्दिश्यशीघ्रगःप्रोच्यतेद्विज १६ श्राद्धंके
मिष्टमेकाकीविनायोऽद्याद्द्विजानघ एतत्कारणमुद्दिश्यएककःप्रोच्यतेद्विज १७ पुरापं पुरापं ६
मौनमावलम्ब्ययाचितोऽव्यलिखद्भृशम् एतत्कारणमुद्दिश्यलेखकःप्रोच्यतेद्विज १८ स्वस्व
कर्मविपाकेनशीतज्वरमहंगतः शूल्याश्चःस्मृतोजातःशीघ्रगःपंगुतांगतः १९ एककः
संवृतास्यश्चयातिलेखेणलेखकः धत्वामायामयंरूपंनिःसृतोनरकार्णवात् २० सर्वेच
विकृताकारालंबोष्टाविकृताननाः वहच्चवर्मदृश्यनावक्राःसर्वाःकुत्सिताननाः २१ सक्तमो
हावयंजाताःसपस्त्वदृश्यनाद्विज यद्दितेश्रवणोऽश्रद्धापश्चात्तान्नूयहिचेच्छया २२ ब्राह्म
णउवाच येजीवाभुविवर्त्तन्तेसर्वेस्वाहारजीविनः युष्माकंकथयाहारमाहारस्यनकं १६

कंथमे २३ प्रेतराजोवाच शृणुचाहारमस्माकं सर्वसत्वविगर्हितम् यं वक्तुं जायते लज्जा मम मा
मनं द्विजोत्तम २४ यानि मूत्रपुरीषाभ्यां वदनानां मलैस्तथा उच्छिष्टैर्द्विजपैचान्यैः प्रेतानां भो
जनं भवेत् २५ गृहाणि यत्र श्रोचानि स्वलिकैर्विपुलानिच मलिनानि विकीर्णानि प्रेताः
भुंजंति तत्र वै २६ बलिमंत्रविहीनानि होमहीनानि यानिच स्वाध्यायव्रतहीनानि प्रेता
स्तत्रैव भुंज्यते २७ यत्र लोभश्च कोपश्च निद्राशोकभयं मतः म्रालस्याकालमृत्यूच प्रेतः
तत्रैव भुंज्यते २८ भर्तृहीना तु या नारी परवीर्यं निषेवते यत्र यैस्व संयोगः प्रेतस्तत्रैव
भुंज्यते २९ लज्जा मे जायते विप्र वदतो भोजनं स्वकं पीडितः प्रेतभावेन प्र[illegible]च्छामि त्वां
दृढव्रत ३० यथा न भवति प्रेतस्तथा वद तपोधन निमंमत्तु वरं जंतो प्रेतभावात्द्वि
जोत्तम ३१ विप्रउवाच उपवासपरो नित्यं कृच्छ्रचांद्रायणे रतः व्रतैश्च विविधैः पूतो न
प्रेतो जायते नरः ३२ अश्वमेधादिकर्ताच दानदाताच यो नरः वाप्यारामस्य कर्ताच न प्रे
तो जायते नरः ३३ कुमारी ब्राह्मणानां च विवाहयति शक्तितः विवाहे भयदो यश्च न प्रेतो
जायते नरः ३४ अयाज्ययाजको यश्च याज्यानांच यजकः काहमिः सह संयोगी सप्रे

न १

यश्च कर्तुमयोग्यः १ विवाहे भयदः २

प्रे० १७ तो जायते नरः ३५ कर्तामद्येन संपर्कं मद्यपस्त्रीनिषेवणम् अभक्ष्यं भक्षयेन्मांसं स प्रेतो जायते
ते नरः ३६ ब्रह्मस्वं देवतास्वं च गुरुद्रव्यं च भक्षयेत् दद्यान्मूल्येन यः कन्यां स प्रेतो जायते नरः ३७
न्यासापहर्ता मित्रध्रुक् परद्रव्यरतश्च यः विश्वासघाती यो मर्त्यः स प्रेतो जायते नरः ३८ वदत्येवं
द्विजे जाते गगने दुंदुभिःस्वनः अपतत्पुष्पवर्षं च देवैर्मुक्तो द्विजोपरि ३९ पंच देवविमानानि
प्रेतानामग्रतानि च स्वर्गं गता विमानैस्ते श्रुत्वा धर्मवचो मुने ४० संवादिमानि विप्रस्य प्रेतानां वचनानि ५
च शृणोति यः स नरः पापनिर्मुक्तः प्रयाति परमां गतिं ४१ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे प्रे
ततत्वनिवृत्तिर्नाम त्रयोदशोऽध्यायः १३ हरिरुवाच क्षुत्पिपासार्दिताः प्रेताः प्रविशेयुः स्व
वेश्मनि वायुरूपं समासाद्य नाश्यर्थं स्वप्नं शुनादिकम् १ दर्शयंति च चिन्हानि भीषयंति च काश्य
प स्वप्ने रूपं वषादिं च पश्येच्च विकृताननं २ शयानं वै परीत्येन स्वस्थानात्मानं च मानव जाग
र्तितस्तु संपश्येल्लिंगडैर्वंधनो स्वकम् ३ अन्नं च याचति स्वप्ने क्षुधेवो मृतनिर्धनः भुंजानाश्च ल
गस्वप्ने गृहीत्वान्नं पलायते ४ आत्मनो वा परस्यापि जलपानं प्रयच्छति आरुह्य वृषभं स्वप्ने ग
च्छेदुष्ट्रवृषभैः सह ५ उत्पत्य गगनं याति तीर्थे याति क्षुधातुरः संवादं कुरुते स्वप्ने गोवृषद्वि १७
जवाजिभिः ६ खरोष्ट्रास्वसवं धृष्टस्वस्वयुतं स्वपतितथा विद्यमानं मृतं पश्येत् सितं स्त्रीयं
चं ३

भुपश्यति ७ याचते परमं स्वप्ने क्षुत्तृष्णाभिपरिपीडितः एवमादीनि चिन्हानि प्रेतदोषेण पश्यति ८
चिन्हान्यैपक्षींद्रविप्राय विवेदयेत् कृत्वा स्नानं च नद्यादौ पिप्पलेनर्पणं तथा ९ कृष्णध्यानानि
पूजां च प्रदद्याद्वेदपारगे होमं कुर्याद्यथाशक्त्या हि पूर्णं याचते नरः १० स्वप्नध्यायमिदं तार्क्ष्य प्रे
तचिन्हानिदर्शनम् यः पठेच्छृणुयाद्वापि प्रेतचिन्हं न पश्यति ११ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतक
ल्पे स्वप्नदर्शनो नाम चतुर्दशोऽध्यायः १४ गरुड उवाच वेदवाक्यमिदं सत्यं शतायुर्मानवो भवे
त् कस्मान्न दृश्यते तन्नु कस्माद्देवबलाच्युत १ गर्भेपि मृत्युमाप्नोति बालो वृद्धो युवापि वा किन्तु सध
नो निर्धनश्चापि विरूपश्च स्वरूपवान् २ अविद्वांश्चापि विद्वांश्च ब्राह्मणश्चेतरो जनः तपो
रतो योगशीलो महादानी च यो नरः ३ धर्मात्मा धर्महीनश्च बलवान्निर्बलस्तथा कस्मान्मृ
त्युमवाप्नोति राजा वाप्यश्रोत्रियोपि वा ४ श्रीकृष्ण उवाच अकालमरणे तार्क्ष्य कारणं शृणुव
च्मिते वेदाभ्यासं न कुर्वीत कुलाचारं न सेवते ५ त्यजेत्कर्माणि चालस्यान्निषिद्धं कुरुते सदा
यस्तस्य गृहे भुंक्ते परनारीरतः सदा ६ अश्रद्दधानो ह्यशुचिर्नास्तिकस्त्यक्तमंगलः परद्रोह
नरतो नित्यकर्मविवर्जितः ७ क्रूरो दुर्व्यसनी चापि वेदवादविवर्जितः स्वकर्माणि परि

प्रे०१८ परित्यज्य परकर्मरतः सदा ८ दोषैः रित्यादिभिर्जंतोर्जायते क्षायुषक्षयः विधानविहितो मृत्युः
श्रीघ्रमाशु प्रपातितम् ९ स्नानं दानं जपो होमः स्वाध्यायो देवतार्चनम् यस्मिन्दिने न सेव्येत व्यथा
सद्दिवसो नृणां १० यस्मात्तःसंस्कृतं यन्नं सायं तत्तु विनश्यति नहीयरस सत्पुष्टेकायकानाम
निमता ११ गरुत्मन्गजवत्सालावपूर्वैर्द्धस्वकर्मभिः जन्मव्याधिविनाशाय कर्तव्यं सकलौ
षधम् १२ देहः किमन्नदातुर्वा स्विन्नस्य यजनस्य वा मातुः पितुर्वा विक्रेतुः काकस्याग्नेश्शुनोपि
वा १३ केतत्र परमो यत्नः कृमिविट्भस्मरूपके कर्तव्यः परमो यत्नः पातकस्य विनाशने १४
त्वनेकजन्मसंजातं पापं यद्विविधं भवेत् यदा भवति मानुष्यं नाशनीयं तदैव तत् १५ मा
नुष्यादुद्धरेति स्वे यदा प्राणी विगाधिप तस्मरेत्पूर्वजन्मानि कर्मजां च मतिः सदा १६ गर्भवासा
द्विनिर्मुक्त आशानादिभिरावृतः न पश्यति खगश्रेष्ठ वालत्वादि समाश्रितः १७ प्राप्य मानुष्य
भावं च सुखं दुःखं च विंदति प्राकृतैः कर्मपापैश्च मृत्युमाप्नोति मानवः १८ आधानात्तेंच वर्ष
स्त्विस्वल्पपापैर्म्रियेत सः पंचवर्षाधिको मूत्वा महापापैर्म्रियेत सः १९ तार्क्ष्य दानप्रभावेन जी
वेत्तं तु चिरं भुवि गरुड उवाच मृता गर्भे तु ये जीवाः ये प्राकृचौलकृते मृताः २० कृताचौल १८

मृतापेच्यतेषां किंचिन्न भवेद्रज श्रीकृष्ण उवाच यदि गर्भो विपद्येत स्रवेद्वापि योषितस्तदा २१
यावन्मासस्थितो गर्भस्तावद्दिवससूतकम् न तस्य किंचित्कर्तव्यमात्मनः श्रेयमिच्छति २२
जंतुर्यो नो विपद्येत प्राक्चौलकरणाद्यदि दुग्धं देयं च बालेभ्यः कृतचौले दहेन्नरम् २३ पं
चवर्षाणि दातव्यं बालेभ्यो भोजनं तथा मासजातस्य देयं च अन्नसंबंधको यतः २४ जात
हि ५ स्य ध्रुवो मृत्युः ध्रुवं जन्म मृतस्य च यत्नः कार्यः खगश्रेष्ठ जंतुमसुक्षयेयतः २५ त
स्य प्रोच्यते देयमन्नपानि ईदृशे कुले स्वाप्नाउनिष्टो नो भूत्वा रति भुक्त्वादि वर्जितः २६
पुनर्जन्म व्रजेज्जंतुस्तस्माद्देयं मृते शिशौ पुराणे गीयते गाथा शृणु त्वं हि खगेश्वर २७
भोज्यं भोजनशक्तिश्च रतिशक्तिर्वरस्त्रियः विभवो दानशक्तिश्च नाल्पस्य तपसः फ
लम् २८ दानाद्भोगानवाप्नोति सुखं तीर्थस्य सेवनात् सुभाषणान्मृतो लोको विद्वान्
स्याधर्मवित्तया २९ अदत्तदानस्तु भवेद्दरिद्रो दरिद्रभावात्कृपिनोति पापम् पाप
प्रभावान्नरकं प्रयाति पुनर्दरिद्रः पुनरेव पापी ३० इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे

प्रेक॰ १८ गर्भबालविपत्तिनीमपंचदशोऽध्यायः १५ श्रीहरिरुवाच पूर्णेतुपंचमेवर्षेऽप्र
मानेवप्रतिष्ठितः चक्षुराहीनिरूपाणीनांचनिरोपम् १ एकादशाद्वादशाहविधिही
नंतथास्वग माहाहानविहीनंचकुमारेकूमसमाचरेत् २ शिखाहीचमृतेनाक्षंदया त
चभोजनं वस्त्रंभुजिंघहे भूमौक्षेपणंबाले द्विवर्षेतुदहेन्मृते ३ शिशुरादंतजननात्सचूडं
बालउच्यते मौजीबंधनात्पूर्वंकुमारःकथ्यतेमया ४ मौज्यभावाच्चशूद्राद्धिः
सप्तमासःशिशुःस्मृतः ऊनवर्षद्वयेबालःकुमारःपंचवत्सरः ५ पौगंडोनववर्षी
स्यात्किशोरःषोडशाब्दिकः अतऊर्ध्वंयुवाज्ञेयोमानवोविनतासुत ६ यद्यप्यल्प
स्तोपजीवंस्याज्जीवतःप्राणिनःपुरा देयंततन्मृतेतस्मिन्निष्फलंविनतासुत ७
यूत्तबीजोभवात्पुत्रा देवर्षिपितृवल्लभाः नैवतेयमदूतेभ्युपीड्यंतेविनतासुत ८
परित्यज्यशरीरंस्वंजीर्णत्वचमिवोरगाः अंगुष्ठमात्रःपुरुषोवायुरूपोऽभ्रमेदु
ष्टाम् ९ तस्माद्दयानिदानानिम्रियतेबालेतुनिष्फलानि तम् जन्मतःपंचवर्षाणि १८

क्रीतश्च ताभ्यां विक्रीतः कृत्रिमः स्यात्स्वयंकृतः दत्तात्मा तु स्वयंदत्तो गर्भे विन्नः सहोढजः उच्छिन्नो गत्वसते पुनः ॥

आमान्नं १ व्रतबंधानंतरं ३ ॥सो पवित्रो भवेत्सुतः॥ पिंडदो

मुंडनेदत्तमसंस्कृतम् १० पंच वर्षाधिके बाले विपत्तिर्यदि जायते वृषोत्सर्गादिकं कुर्यात्सपिंडीकरणं विना ११ यदि न क्रियते तर्हि प्रेतभावं स गच्छति वत्तार्वाग्देषु देयं स्यात्ततः पितृगणेषु च १२ स्वाहाकारेरतः कुर्याद्द्वेकोदिष्टं षोडश वत्तार्वा कुच तिलैः शुल्कैः मजुद मैश्च सव्यतः १३ सद्गतिं याति तेनैव चिरायुः सत्कुले वसेत् सर्वसौख्यः प्रहृः पुत्रः पित्रोः प्रीतिविवर्द्धनः १४ आत्मा वै जायते पुत्र इति ज्ञेयं खगेश्वर एकः सूर्यो विधुश्चैक आकाशं चैककस्तथा १५ जलसंभृतकुंभेषु प्रतिबिंबेन संचरेत् आत्मा तथैव सर्वेषु पुत्रेषु विचेसदा १६ भवेत्पितुः स्वभावोपः शुक्रशोणितसंगमे तस्मात्स्वभावयोगात्सुः पुत्रास्तत्कर्मकारिणः १७ पितृरूपः सदा कोपि पुत्रो नो जायते खग पितृतः कोपि रूपी स्याद्गुणवान्दानवांस्तथा १८ कः कस्य शब्दश्लोके न भूतो न भविष्यति अंधाद्दधो न भवति मूकान्मूको न जायते १९ बधिराद्बधिरो न स्याद्विद्वान्वा विदोषो नहि गरुड उवाच क्षेत्रजातादिभिः पुत्रैः आद्धं कार्यं कथं प्रभो २० प्रापयंति कां कां प्राप्नुवंति च कां गतिं श्रीभगवानुवाच औरसस्य मुखं दृष्ट्वा मुच्यते पैकादणात् २१ तिगः १

औरसो धर्मपत्नीजस्तत्समः पुत्रिकासुतः क्षेत्रजः क्षेत्रजातस्तु सगोत्रे गूढजस्तु सुतः दत्ता माता पिता वा यं स पुत्रो दत्तको भवेत् ॥

षां पूर्वाभावे परः परः इति

कुर्वीत पार्वणं श्राद्धं मोरसो विधिवत्तथा कुर्वंत्य
न्ये खगश्राद्धमेकोद्दिष्टं सुतानव ५

प्रे० २० सेत्रजप्रमुखाः पुत्राः मुक्तिमात्रप्रदायकाः तषां मध्ये हि ज्येष्ठस्य अधिकारो क्रियाविधौ २२
यदि ज्येष्ठोपि तं शवं अन्तरितुं चात्मनो ऋणम् मुक्तिं तार्स्यमदीपं चषडरासां शरणुयात्सुधीः
२३ पौराणिकं समाहूय विद्यावलसमन्वितम् पूजयेद्द्रव्यवस्त्रैश्च श्रुत्वा कुर्याद्यथोदि
तम् २४ विनास्य श्रावणे पुत्रः कथं त्रास्यति सत्क्रियां नास्तिकापकृतघ्नापलोभग्रस्ता
परांमिके २५ अविश्वासापधूर्तापनैनतकुसं प्रकाशयेत् कुर्वंति पार्वणश्राद्धमेकोद्दि
ष्टं सुतानव २६ कुर्वंत्यन्ये खगश्राद्धमेकोद्दिष्टं सुतानव पौत्रस्य दर्शनाज्जंतुर्मुच्यतेच
ऋणात्रयात् २७ यः प्रपौत्रमुखं पश्येद्दानं चंद्रार्कं वसेद्दिवि ब्रह्मलोकपुत्रऊर्ध्वं च संग
हीनस्त्वधानयेत् २८ श्राद्धं संवत्सरं कुर्वन् पार्वणं विनतासुत सर्वदानानि संदद्याद्
न्नदानं विशेषतः २९ संगहीतः सुतः पित्रोरेकोद्दिष्टे नवार्षिकम् प्रकुर्वन्नैव लिंगपा पे३
र्वणं कुरुते सचेत् ३० आत्मानं च पितृंश्चैव प्रापयेद्यमयातनाम् संगहीतास्त्वयेके
च्चिद्दासीपुत्रादयस्तथा ३१ तीर्थे श्राद्धं प्रकुर्वंति ह्यामान्नं दहनेचते संगहीनो सुतःमृ २०

त्यापाकेन श्राद्धमाचरेत् २२ सातव्यंतद्यथाश्राद्धं यथाशूद्रान्नभुग्द्विजः ब्राह्मण्यां
ब्राह्मणाज्जाताश्चांडालादधमः स्मृतः २३ यस्तु प्रव्रजिताज्जातो ब्राह्मण्यां शूद्रवच्च सः
द्वावेतौ विधिचांडालौ जातो यश्च स्वगोत्रजः २४ सर्वतो हीनजातौ वा समुत्पाद्य सुतान्स्वग
तैः सुवृत्तैः सुखं यातिर्वैनैनर्कं व्रजेत् २५ कलिकलुषविमुक्तः पूजितः सिद्धसंघैः र
मरचमरमाला वीज्यमानोऽप्सरोभिः पितृशतमपि बंधून्पुत्रपौत्रादिमुक्तानपि न
रकविमग्नानुद्धरेदेक एव २६ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे ऽत्यनिर्णयो नामषो
डशोऽध्यायः १६ गरुड उवाच मृतानां प्राणिनां [illegible] कृष्ण कथं कुर्यात्सपिंडनम् कु
त्र यांति सपिंडत्वे कुत्र यांत्य सपिंडने १ कार्यं सपिंडनं केन सह कार्यं च केन तत् सपिं
डीकरणं केन स्त्रिया भर्तरि जीवति २ भर्तृलोकं कथं याति योषित्स्वर्गे सुरेश्वर षोडा
दिकं कथं देयं सपिंडीकरणे कृते ३ पतिपत्न्योः सदैकत्वे प्राप्नुतः कथमुत्तमं श्रीहरिरु

प्रे०२१ दाव पूर्णे संवत्सरे तार्ह्ये कुर्यान्पिंडप्रवेशनम् ४ सपिंडीकरणे प्रेतः कृते याति परां गतिं
प्रेतनाम च संत्यज्य वसेत्पितृगणैः सह ५ सपिंडनं विना कुर्यात्स्वगोत्रं विहितानि च वि-
वाहादि न कुर्वीत मृते च गृहमेधिनि ६ भिक्षुभिक्षां न गृह्णाति यावत्कुर्यात्सपिंडनम्
स्वगोत्रेऽशुचिता तावद्यावत्पिंडान्नमेलयेत् ७ आनंत्यात्कुलधर्माणां प्राणिनां चायुषः
क्षयात् अस्थिरत्वाच्च देहस्य द्वादशाहे प्रशस्यते ८ द्वादशाहे त्रिपक्षे वा षण्मासे वत्सरे
ऽथवा सपिंडीकरणं तार्ह्ये विहितं पितृभिस्त्रिभिः ९ सपिंडीकरणादूर्ध्वं देयं मृततिदि-
नं विना पित्रे पितामहाय प्रपितामहकाय च १० एकोदिष्टविधिं पौत्रैः पितामहसुखेत्र
ये तद्दिने तद्दिने कुर्याद्दशकः पावणं चरेत् ११ अज्ञानादिनमासानां पावणं शुभमिष्यते ॥
अनुत्पन्नशरीरस्य न स्नानं पितृभिः सह १२ ब्राह्मादिविवाहेषु संस्कृता या वधूर्भवेत् भ-
र्तृगोत्रेण कर्तव्या तस्याः पिंडोदकक्रिया १३ असुरादिविवाहेन व्यूढा या कन्यका भवे-
त् पितृगोत्रेण कर्तव्या तस्याः पिंडोदकक्रिया १४ पितुः पुत्रेण कर्तव्यं सपिंडीकर २१

तं पुत्रमाप्नुयाद्दीनं तु. ग्निपीडितं तना १ ष्ठेत्ले हेयगमनं तदालानमसमाचरेत् १ कुकुमांजनसद्वस्त्रभूषणैर्भूषितं तु तो नंदयादिद्विजा
तिभ्यो बंधुवर्गेभ्य एव च तत्र स्तूपं नमस्कृत्य परिक्रम्य चितां तदा पुष्पशय्यां तदारोहेन्निजाकेसापपे पतिं सती भूः श्रीफलं दद्या त
दहमाज्ञापयेत्ततः गंगास्नानसमं ज्ञात्वा शरीरपरिदाह पेत् विमानेन तु सूर्यसंकाशे क्रीडते रमणोऽसौ यावदादित्यचंद्रौ च भर्तृलोके चिरं वसेत्

णं खग पुत्राभावे तु पत्न्येव पत्न्यभावे सहोदरः १५ भ्रातावाभ्रातृपुत्रो वा सपिंडः शिष्य एव च
ऋत्विक्पुरोहितो वाथ प्रकुर्वीत सपिंडनम् १६ भ्रातॄणामेकजातानामेकश्चेत्पुत्रवान्भवेत्
सर्वे तेनैव पुत्रेण पुत्रिणः स्युः खगेश्वर १७ कृतचूडोऽकृतब्रह्मसूत्रश्चाप्यूढः पितुर्ध्वरेत्
उदाहरेत्स्वधाकारं न तु वेदाक्षराण्यसौ १८ भर्त्रादिभिस्त्रिभिर्नार्याः श्वश्र्वाभिर्वा सपिंडनम्
एकोद्दिष्टं न कुर्वीत सपिंडीकरणेऽकृते १९ एकोद्दिष्टस्य कर्ता यः पितृहा सोऽभिजायते आत्म
नं च खगश्रेष्ठ तं स नयेन्नरकं चिरं २० सपिंडनेऽकृते यस्मादेकोद्दिष्टं विगर्हितम् एको
द्दिष्टे कृते तस्मात्पुनः कुर्यात्सपिंडनं २१ वर्षं यावत्क्रियाः प्रोक्ताः प्राणिनां खग तत्समये एको
द्दिष्टेन ताः कार्याः नामगोत्रेण धीमता २२ घटादिभोजनं नित्यं दीपदानानि यानि च सपिंडी
करणेऽवृत्ते प्येकस्यैव प्रयच्छति २३ वर्षवृत्तिं च सकलां प्रदहीत स्ववशाक्तितः तेन दिव्यवि
मानस्थो दिव्यदेहो दिवं व्रजेत् २४ तातेजीवति पुत्रस्य सापिंड्यस्यास्ति नामहेः पतिश्वश्र्वा
दिभिर्नार्याः श्व[illegible]श्चापमौ च जीवति २५ पात्यौम्नते वियोगाग्निं च तुर्थीहि पतिव्रता न

द्वितीयादिदशाहपर्यंतं १

सम नः साम्यपादिवसे तेन सह अग्निं विशेत् स्वामिन स्वामिन्

१

प्रे० २२ स्याभुर्तृदिंकार्ये वादशाहं विंदुधः २६ पुत्रिका पितृगोत्रांस्यां स्तुरस्तां सुंचजन्मनः पुत्रोस्मेतनेस्तु
पश्चात्सा पतिगोत्रा भवेत्खग २७ पतेकार्यं भवेत्तस्या योग्निपत्नी मृते विशेते श्राद्धं कुर्या
त्पृथक् तस्याः सपाहम्मृतवासरे २८ अपुत्रौ चेन्मृतौस्यातामेकचिन्मांसमेहनि पृथक् श्राद्धा
निकुर्वीत पिंडान्नघान्पृथक्पृथक् २९ एकादशाहे यत्कर्म पृथक् श्राद्धानि षोडश घटादि प
दहातानि महादानानि यानि च ३० वर्षे यावत्पृथक् कुर्यात्तेन न तृप्तिर्भवेत्तयोः एकगोत्रे मृता
स्तूनां नारीणां मथवान्तणाम् ३१ एकं तु स्थंडिलं कुर्याद्धोमं कुर्यात्पृथक्पृथक् एकादशे
न्हि कुर्वीत पृथक् पिंडांश्च भोजनं ३२ स्त्रीभर्त्रोरेकपाकेन परेषां नखगेश्वर अन्येषामेक
रु पाकेन श्राद्धानि कुर्यात्पृथक् ३३ एकं तु विकरं कुर्यात्पिंडान्दद्यात्पृथक्स्वपि तीर्थे चापरक्षेत्रे च चं
द्रसूर्यग्रहे तथा ३४ नारी भर्तारमासाद्य स्वकं देहं दहेद्यदि तदा वन्हिर्दहेद्देहमात्मानं न च
पीडयेत् ३५ दहेत्संधम्यमानानां धातूनां च यथा मलम् तथा नार्या दहेद्देहहुताशो ह्यमृ
तोपमः ३६ प्रतप्ततैललोहाभ्यां शुद्धिं दिव्यं करोति यः तथैव तैललोहस्य वन्हिनापीड्यते २२

नसः ३७ तथा सा पति संयुक्तापीऽस्मते नैव वह्निना आम्नातस्य मृते पत्योपया चेत्कल्यमेति पति
३८ यस्तु त्यक्त्वा पतिं त्यज्य पापान्मत्र म्रियते गता पतिलोकं न सा पाति यावच्चन्द्रार्कतारकाः ३९ ल
क्ष्मी सुता त्यक्त्वा पितरं मातरं तथा मृतं पतिमनुव्रज्य पत्या सह वसेद्दिवि ४० दिव्यानां
सा तु वर्षाणि सार्द्धकोटित्रयं खग तदन्तेऽवतरेद्भूमौ भोगिनां धनिनां कुले ४१ महाप्रीति
य सा स्त्रीणां पत्या सह पतिव्रता एवं न कुरुते नारी व्यभिचारपरा सती ४२ अन्यजन्मस्य दु
खार्ता दुःशीलाऽप्रियवादिनी वल्गुनी गृहगोधा स्यागोधा ह्यहि मुखी च सा ४३ तस्मात्सर्व
प्रयत्नेन स्वपतिं वसते सदा कर्मणा मनसा वाचा जीवेच्च मृतऽक्षमा भवेत् ४४ मृते जीवति वा प
त्यौ पातकं कुरुते तु या पतिरेति तद्धर्मं सा दुर्भाग्या स्याद्भवे भवे ४५ यद्देवानोपमितृणां च कुर्यान्न
त्वा भर्त्राभ्यर्चनं याति थीनाम् तस्याप्यर्द्धं सर्वदानान्यचिन्ता नारी मुंक्ते भर्तृशुश्रूषया वै ४६
द्वादशाहे कृतं यद्य तावत्सपिंडनम् तत्काले पुनः कुर्याद्दूर्जयित्वो न मासिकं ४७ कृत
तस्याकरणे तार्क्ष्य कृतं पूर्वं विनश्यति मृते कर्मणि तेन न तस्य स्यात्फलमक्षयम् ४८ अ
र्वाक् वर्द्धिनं तातनूज सपिंडतां चेत्प्रकरोति पुत्रः तथापि पिंडं प्रतिमासमेकं कुंभं तथान्नं

प्रे० २३ सजलंचददघात् ४८ इतिश्रीगरुडपुराणेप्रेतकल्पेसपिंडनकथनोनामसप्तदशोऽध्यायः १७
गरुडउवाच प्रेताःकीदृशरूपाःस्युःप्रेतत्वंचभवेत्कुतः प्रेतत्वान्मुच्यतेकेनपुनर्वदद्यकेश
व १ श्रीभगवानुवाच पुरात्रेतायुगेतार्क्ष्यराजासीद्बभ्रुवाहनः महोदयपुरेरम्येधर्मनिष्ठो
महाबलः २ यज्वादानपरःश्रीमान्ब्रह्मण्यःसाधुसंमतः शीलाचारगुणोपेतोदयादा
क्षिण्यसंयुतः ३ प्रजाःपालयतेनित्यंपुत्रान्निवमहामतिः सकदाचिन्महाबाहुर्मृगयां
गंतुमुद्यतः ४ वनंचिवेशगहनंनानावृक्षसमन्वितम् शार्दूलसिंहसंयुक्तंनानापक्षिस
मन्वितम् ५ वनमध्येतदाराजामृगंदूरादपश्यत तेनविद्धोमृगोगाढंवाणेनासुदृढेनच
६ सहितस्तेनवाणेनवनेशोऽदर्शनंययौ राजातच्छोणितस्रावचिन्हेनानुजगाममृगम् ७
ततोमृगप्रसंगेनवनमन्यद्विवेशसः क्षुत्क्षीणगात्रोराजाश्रमसंतापमूर्छितः ८ जल
स्थानेसमासाद्यसाश्वैएवव्यगाहत पीत्वातदुदकंशीतंपद्मगंधादिवासितम् ९ ततो
निःसृत्यसलिलाद्विमलाद्बभ्रुवाहनः न्यग्रोधवृक्षमासाद्यशीतच्छायंमनोहरम् १०
महाविटपिनंनानापक्षिसंघानसंकुलम् वनस्यतस्यसर्वस्यकेतुभूतइवस्थितम् ११तं २३

महातनुमासाघनिषसादमहीपतिः ततः प्रेतं ददर्शी सो क्षुत्तृषाव्याकुलेंद्रियं: १२ उत्कचं मलिनं क्षुद्रं
निर्मांसंभीमदर्शनं स्नायुबद्धास्थिचरणं धावमानमितस्ततः १३ अन्यैश्च विविधैः प्रेतैः सम
तामरिवारितं तं दृष्ट्वा विकृतं हीनं विस्मयं प्राप भूपतिः १४ प्रेतः पापोंतं दृष्ट्वा अटवीमागतं नृप
म् सुसंतुष्टमनाभूत्वा तस्यांतिकमुपापयौ १५ अब्रवीत्सो तदा तार्क्ष्य प्रेतराजो नृपं प्रति प्रेतभा
वमहं त्यक्त्वा प्राप्तोस्मि परमां गतिम् १६ त्वत्संयोगान्महाबाहो जातो धन्यतरोस्म्यहम् महीपतिस्त्व
च कथं त्वं प्रेततां प्राप्तः सर्वमेव वदतत्वतः १७ इति पृष्टः स वै राजा उवाच सकलं स्वयम् प्रेतराजो
वाच कथयामि नृपश्रेष्ठ सर्वमेवादितस्तव १८ प्रेतत्वकारणं श्रुत्वा कृपां कार्यामपि त्वया वैदि
शंनाम नगरं सर्वसंपत्समन्वितम् १९ नानाजनपदाकीर्णं नानारत्नसमन्वितम् नानापुराय देशवासिनः ८
समायुक्तं नानावृक्षसमन्वितम् २० तत्राहं न्यवसन् राजन् देवार्चनरतः सदा वैश्यपातिसदे
वोहं नाम्ना जगति विश्रुतः २१ हव्येन तर्पिता देवाः कव्येन पितरस्तथा विविधैर्भोजनैर्द्वि
नैविप्राः संतर्पितास्तथा २२ मावौवाश्च विवाहाश्च बहवः कारिता मया तत्सर्वं निष्फलं
जातं दैवयोगान्मम प्रभो २३ पुत्रादिर्नास्ति मे कोपि यः कुर्यादौर्ध्वदेहिकम् प्रेतत्वं सुस्थिरं

प्रे०२४ तस्मात्त्वमद्य जेतं नृपोत्तम २४ इति ज्ञात्वा महाराज प्रेतत्वादुद्धरस्व माम् वर्णाश्रमाणां सर्वेषां राजा
बंधुरिहोच्यते २५ तन्मामुद्धर राजेंद्र मणिरत्नं ददामि ते कुरुष्व स्य ममापि त्वं सर्वमेचौर्ध्वदै
हिकम् २६ महीपतिरुवाच केन स्युः कर्मणा प्रेताः प्रेतत्व दद मे खिलम् प्रेतराज उवाच ॥
देवद्रव्यं द्विजद्रव्यं नारीबालधनं तथा २७ ये हरंति नृपश्रेष्ठ प्रेतयोनिं भजंति ते तापसीं च स्व
स्रां च अगम्यां च भजंति ये २८ हेमप्रवालकमलवज्रवस्त्रं हरंति ये कृतघ्ना नास्तिका रौद्राः
साहसेन मता श्च ये २९ हताः पराङ्मुखाः युद्धे प्रेताः स्युः स्ते परि पि च राजोवाच कथं मुक्ताः भवं
ये ते त्वं च न दद मे स्वयं ३० मयौर्ध्वदैहिकं कार्यं कथं ते मे पि सर्वशः प्रेतराजोवाच श्रृणु
राजेंद्र संक्षेपान्नारायणबलिं विधिं ३१ सुवर्णद्वयमाहृत्य शुभां मूर्तिं प्रकल्पयेत् नारा
यणस्य देवस्य सर्वाभरणभूषितम् ३२ स्नापयित्वा शुभैः तोयैः रधिवास्य जपेच्चुतान्
पूर्वेतु श्रीधरं देवं दक्षिणे मधुसूदनम् ३३ पश्चिमे वामनं देवं मुत्तरे च गदाधरम् ॥
मध्ये पितामहं चैव शंभुं स्थापयेत् जपेच्चुतान् ३४ ततः प्रदक्षिणीकृत्य वन्हौ संतर्प्य तान् सु २४
रान् घृतेन दध्ना दुग्धेन विश्वेदेवाश्च तर्पयेत् ३५ ततः स्नातो विनीता सायतमानः

तस्यपुण्यप्रदानेनप्रेतोमुक्तोदिवंययौ श्राद्धेनपरदत्तेनगतःप्रेतोपिसद्गतिं किंपुनःपुत्रदत्तेनपि मापानोः
चाद्भुतम् इतिहासमिमंपुण्यंशृणोतिश्रावयेच्चयः नतौप्रेतत्वमायातःपापचारयुतावपि ९

समाहितः नारायणायविधिवत्सर्वांक्रियामौर्ध्वदैहिकीम् ३६ आरभेतमदक्रोधकामलो
भविवर्जितः कृत्वाश्राद्धानिसर्वाणिवृषोत्सर्गविधिंतथा ३७ त्रयोदशानांविप्राणांपददा
प्रे० ३ निददतेसुतः शय्यांदद्यात्तथासान्नांकुंभान्दद्याच्चसोदकान् ३८ नारायणेतिमध्यस्थंस्व
कंनामसमुच्चरन् एवंकरोतियोमर्त्यःशुभंतस्यफलंभवेत् ३९ एवंसंजल्पतिप्रेतेराज
सेनासमागमा अदृश्योभूत्ततःप्रेतोराजापिस्वपुरंययौ ४० चकारविधिवत्सर्वंप्रेतो
क्तंचौर्ध्वदैहिकं संतप्तकांचनमयंकलशंविधायदिग्पालध्यातशिवकेशवमूर्तियुक्तं
४१ स्वीराज्यपूरविवरंप्रणिपत्यमर्त्यो दद्याद्द्विजायस्वगदानशतैःकिमन्यैः इतिश्रीगरु
डपुराणेप्रेतकल्पेप्रेतसंवादेनामअष्टादशोऽध्यायः १८ गरुड उवाच क्षितौक्षिपेत्कुतो
जंतुंपंचरत्नंकुतोमुखे कुतोवास्तांस्तिलान्दर्भानातुरस्यविनिक्षिपेत् १ किमर्थंमंडलंभूमौ
क्रियतेगोमयेनच किमर्थमातुरोदानंददातिद्विजपुंगवे २ किमर्थंतिलदानंचवस्तुसामादिक
विभो विप्रेभ्यंदत्तंकुतोपापान्नाशुलसाःसन्निधिंकुतः ३ गोदानंचकुतःकुर्यात्कुतश्चनवसन्निधिम्

दाहंनकुर्वतः ४

प्रे० २५ प्रायश्चित्तं कुतः कुर्याद्विधिना केन तच्चरेत् ४ लवणं दीयते कस्मात्फलं तस्य च किं भवेत् कार्पासो दी-
यते कस्मात्किं किं तस्य फलं भवेत् ५ गवादि दीयते कस्माद्विधिना केन केशव दानमात्रस्य कं कुत्र
कर्तव्यं चतुरेश्वर ६ लोहदानं किमर्थं स्याद्भदानं कुतश्चरेत् कुतस्तेस्मरणं कुर्यान्मृतुकाले विशेष-
तः ७ नानुरंदीपयंतो येनेषां किंच फलं भवेत् भूम्न तस्य फलं किं स्याद्दानारस्तस्य केन था ८ नवपूजा च
रेन्मतर्मी विज्ञापन्नानुकीदृशाम् कुतश्च कीदृशी कुत्स दृघादैतरणी विभो ९ पेदग्धा पेह्यदग्धाश्च
प्राणिनो गतदेहकाः ब्रह्महा चात्मघाती च तोपी विश्वासघातकः वेदं पश्च पठेच्छूद्रः कपिलायाः प-
यः पिवेत् १० गच्छेत्पादस्थवा शूद्रो विप्रस्य ब्राह्मणीस्त्रियं ११ ब्राह्मणं पकार पत्नार्यं शूद्रोपश्च सर्वविभे कं ८
धारये द्रुमसूत्रं वा तेषां का च गतिर्भवेत् १२ गुप्तदानं कुतः कुर्म[illegible]र्या दुमिदानं तथा कुतः दीपदा-
नं कुतः कुर्यान्मासे कस्मिंश्च केशव १३ स्याने कस्मिन्न कुर्वीत कार्यः कोत्र विधिर्विभो शय्या
दानं कुतः कुर्याद्दन्मदेहविशोल्कथम् १४ छिद्रं तन्नैव पश्यामि येन जीवः प्रगच्छति पापिनां के-
न मार्गेण धर्मिणां केन वाच्युत १५ कुत्र गच्छंति भूतानि पृथिव्यापश्च केशव कुत्र गच्छंति
तेजश्च वायुश्चाकाशमेव च १६ प्राणादपश्च पंच चैते कुत्र गच्छंति वायवः कुत्र मोहाद २५

लिप्तभूम्यां ततः कृत्वा स्वर्णरत्नं मुखे विनिक्षिपेत् विष्णोः पादोदकं दद्यात् शालिग्रामस्वरूपिणः शालिग्रामशिलातोयं यः पिबेद्
मात्रकं स सर्वपापविनिर्मुक्तो वैकुण्ठभुवनं व्रजेत् ततो गंगाजलं दद्यान्महापातकनाशनं सर्वतीर्थकृतस्नानदानपुण्यफलप्रदम्
पतनु सूर्यांशु तत्र गंगापयः सलिलं पिबेत् स सर्वयोनिनिर्मुक्तः प्रयाति सदने हरेः गंगागंगेति यो ब्रूयात् प्राणैः कण्ठगतैरपि मृतो विष्णु
पुरं याति न पुनर्जायते भुवि ।२

क्षेपयंति शरीरे तत्कारा विभो १७ तस्मात्कामो ह्यहंकारः पापपुण्यं मनस्तथा कुत्र यान्ति मृते देहे हा
नानि विविधानि च १८ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे प्रश्नैकोनविंशोऽध्यायः १९ श्रीह
रिरुवाच तव सर्वं वदाम्येतद् गुह्यं खलु खगोत्तम यादृशास्ति पते भूमौ तेन गर्भं वसेन्नरः १
पंचरत्नानि वक्त्रे सुप्तेन जीवः प्ररोहति अधः क्षिप्तैस्तिलैर्दर्भैः पृष्ठे गर्भाशये भवेत् २ लि
प्तायां गोमयैर्भूमौ मुक्तो मर्त्यो दहेदघम् भूतादि प्रविशेत् क्षिप्रमलिप्ते चातकं खग ३ सर्वत्र वसु
धा पूता पत्रलेपः कृतो नहि यत्र लेपः कृतस्तत्र पुनर्लेपेन शुध्यति ४ अहं ब्रह्मा च रुद्रश्च
लक्ष्मीर्वह्निर्वसंति यत् मंडले विनतापुत्र तस्मात्कुर्वंति मंडलम् ५ अन्यथा चेन्मृतो जंतुर
न्यां योनिं न गच्छति भ्रमेद्वायुरूपः सन् अब्दार्द्धं चाप्युपान्ततः ६ मम स्वेदसमुत्पन्नास्ति
लाः पूताः पतत्खग भूतादयस्तिलान्दृष्ट्वा विद्रवंति ततो भृशम् ७ तिलाः श्वेतास्तिलाः कृष्णा
स्तिला गोमूत्रसन्निभाः पापं हरंति ते जाता क्षिप्यंते ते न ते भुवि ८ एक एव तिलो दत्तो हे
मद्रोणतिलैः समम् तर्पणेषु च होमेषु दत्तो ह्यक्षयफलो भवेत् ९ दर्भमूले स्थितो ब्रह्मा
दर्भमध्ये ह्यहं खग दर्भाग्रे शंकरं विद्यात् त्रयो देवाः कुशे स्थिताः १० विप्रा मंत्राः कुशा वह्नि

शृणु तार्क्ष्य परं गुह्यं दानानां दानमुत्तमं दत्तेन तेन तुष्यंति भूर्भुवस्वर्गवासिनः ब्रह्माद्याऋषयो देवा धर्मराजसभासदः स्वर्णदाने ॥ न संतुष्टा भवंति वरदायकाः तस्माद्देयं स्वर्णदानं प्रेतोद्धरणहेतवे न याति यमलोके स स्वर्गतिं तातगच्छति चिरं वसेत्ततो लोके ततो राजा भवेदिह रूपवान् धार्मिको वाग्मी श्रीमानतुलविक्रमः ॥

अनादरं कुर्वंति र

प्रे० २६ र्तुलशीच खगेश्वर नैतेनिर्मोल्यतां यांति विनिर्मुक्ताः पुनःपुनः ११ तुलशीब्राह्मणागावो अ
हमेकादशी तथा येचप्रवहणानि स्युर्भवाब्धौ मज्जतां खग १२ अहमेकादशी गीता तुलशी वि
प्रधेनवः असारे खलु संसारे षट्पदी मुक्तिदायिनी १३ क्षिप्यंते करयोर्यस्य दर्भाः पत्नैश्च वे
क्षते पाणि भूमौ स्थितो यस्तु नूनं कृत्वा कुशैः कृतौ १४ भूदेशे गोमये लिप्ते प्रायच्छितं च
रेत्ययः दत्ते दानं द्विजातिभ्यो निःपापः सन् दिवं व्रजेत् १५ लवणस्यारसो दिव्यः सर्वकाम
प्रदो नृणाम् यस्मादन्नरसाः सर्वे नोत्कटा लवणं विना १६ यतो मदेहगतो यातः पितॄणां च
प्रियो यतः दातृणां मानवानां स तस्मात्स्वर्गप्रदो भवेत् १७ आतुराणां यदा प्राणा न यांति
वसुधातले तदेहं लवणं देयं द्वारस्योद्घाटनं दिवः १८ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे
प्रसुतरप्रदानो नाम विंशतितमोऽध्यायः २० हरिरुवाच शृणु तार्क्ष्य परं गुह्यं कर्पासं
दानमुत्तमं येन दत्तेन तुष्यंति पाताल वसुधा दिवः १ ब्रह्माद्या ऋषयो हं च शंकराद्या गणा
तथा इंद्राद्या देवता दत्ते कर्पासे मत्सु मा प्रभुः २ कर्पासं दत्ते यः सः रुद्रलोके वसेच्चिरम् त
तो राजा भवेद्भूमौ ततः स्वर्गं च गच्छति ३ विप्राय दीयते धेनुरन्यस्मै न कदाचन संकल्प २६

विप्रवर्याय दद्याद्भूमिं तिलांश्च गाम् ४ योऽपवर्गाय च स्त्रीभ्यो दानं दद्यादकल्मिकम् गृहणे चातुर
त्वे च दद्याद्दानं विशेषतः ५ दद्यान्न तस्य यद्दानं तत्कालमुपतिष्ठति स्वर्गे यज्जीवने दानमहानु
उपतिष्ठति ६ अस्वस्थायां च दशायां तु करणैः शिथिलायते तिलयुग्गर्भसंसारे दानं बहु
फलप्रदम् ७ लोहदानैर्यमस्तुष्येद्धमदानैरहं खग लवणं दीयते तेन न भयं जायते यमात् ८
कर्पासस्य प्रदानेन दूतेभ्यो न भयं भवेत् तार्यते च नरस्तोर्ध्वं त्रिविधादपि पातकात् ९ मम स्म
रणमात्रेण प्राप्यते परमां गतिं आतुरं दापये दानं पुत्रस्तेन प्रशस्यते १० मृतिकाले सुतो यो
यो यद्दानं प्रदापयेत् स सुतः कुलदीप्तस्तया आबुद्धि शिष्यते ११ स्वस्थानाच्चलिते जी
वेऽप्याकुले ननदा खग क्रियते पुत्रतस्तासापि तरं तारयेद्यतः १२ किं दत्तैर्बहुभिर्दानैः पितुरं
ते विधिमाचरेत् अश्वमेधोऽपि यत्तस्याः कलां नार्हति षोडशीं लोहदानं चरेद्यस्तु भूमियुक्तेन पा
प्मना संशाप्नोति सुखं सर्वं यमगेहे न याति च १४ कुठारो मुशलं दंडं खड्गं चक्षुरिका तथा वर्त
ते यमहस्तेषु निग्रहार्थं दुरात्मनां १५ तस्मात्मे लोहदानं च दद्याद्देहविदे बुधः आयुधेऽपि कुठारो
दो चैतन्यं वर्तते यतः १६ ऊरिणः श्यामसूत्राघाः शंडामर्का ग्वडुंवराः शामला श्यामला दूता

तुष्ये पुत्रैर्महदानतः १७ पुत्रापौत्रास्तथा बंधुः स्वैत्राः सुहृदस्त्रियः नानुरूपपेपुर्यैर्ब्रह्मघ्नैस्तैस
मामताः १८ भूमौ मरणमात्रस्य या गतिः स्वर्गतां शृणु मार्गं कथं सुखं प्रेतः प्राप्नोत्यग्न्यादिनां बहु १९
अग्नित्रपं त्रयो वेदास्त्रयो लोकास्त्रयो नराः कालत्रयं त्रिसंध्यं च हेयमग्न्यादिकं खग २० आरभ्य
पादतो यावत्कटिब्रह्मात्र तिष्ठति ग्रीवा यावद्धरिर्नाभेरारभ्य खग तिष्ठति २१ तथा तिष्ठति जंतूनां
मस्तकेषु महेश्वरः एकमूर्तिस्त्रयो भागा ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः २२ अहं प्राणः शरीरस्थो भूतग्रामे
चतुर्विधे धर्माधर्मौ हृदे बुद्धिः पूर्वकर्माधिवासितं २३ स्वर्गं च नरकं मोक्षं तेन गच्छंति मा
नवाः विष्णुर्माता पिता विष्णुर्विष्णुः स्वजनबांधवाः २४ जले विष्णुः स्थले विष्णुर्विष्णुः पर्वतमस्त
के गुरुर्विष्णुः सत्यो विष्णुः सर्वं विष्णुमयं जगत् २५ एवं विज्ञाप्य विधिना पूजनं मम कारयेत्
आतुरं कारयित्वा च न्यासमंगेषु पुत्रक २६ अहं तोयमहं भूमिरहं दर्भा अहं तिलाः अहं धेनुर
हं राजा अहं वा पुरहं प्रजाः २७ अहं हेम अहं धान्यमहं क्षौद्रमहं घृतं अहं विद्यामहं देवा अहं
स्वर्गोप्यहं भुवः २८ अहं दाता ह्यहं ग्राही अहं जापी अहं क्रतुः अहं कर्ता अहं हर्ता अहं धर्मो ह्यहं
शिवः एवं ध्येषु मममात्मानं तं चेतुः पुण्यापतत्ततः सर्वावस्थाकृतं पापं पच्चुजं मांतरेष्वपि ३० २७

यन्निशायां कृतं पापं यन्मध्यान्हापरान्हयोः पूर्वान्हे यत्कृतं पापं कर्मणा मनसा गिरा ३१ दानात्स
तीवरे ह्याच कपिला सर्वकामदा उद्धरेदंतकाले गौरस्मात्पापान्नरं ध्रुवम् ३१ इति श्रीगरुडपुरा
णे प्रेतकल्पे प्रेतसुतरत्र दानो नामैकविंशोऽध्यायः २१ श्रीहरिरुवाच येनराः पापसंयुक्तास्तेयां
ति नरकं खग नत्वामन्नादिकं दानमनंतं फलं भवेत् १ पादक्रमप्रमाणं वं स्वर्गे वसति भूमिदः
अंधकारे महाघोरे लोचनावरके खग २ न यांते नैव ते यांति ये दीपं ददते नराः आश्विने कार्त्ति
के मासे चतुर्दश्याम्मते दिने ३ प्रमहं वाप्रदेपः सः मार्गे दुर्गे तमोवृते देपः संवत्सरं दीपः प्रेतस्य
सुखलिप्सया ४ दानाच्चस्यात्प्रकाशो वै ध्रुवं शं दीपतेखग ज्योतिषामपि पूज्यः स्यात्प्राज्ञसुखः स
सुदंसुखः ५ देवागारे द्विजागारे दीपं कुर्वंभ क्तितः पित्रेयाम्यसुखं कुर्याद्दद्भिः संकल्पसुस्थिरम् ६
हे मे श्रीपतिना युक्तं शय्यां दद्याद्द्विजाय सः तेन प्रेतत्वमुक्तः सः मोदते त्रिदशैः सह ७ इदानीं
मुच्यते पक्षिन्नन्यदेहप्रवेशनम् रोमभिश्च नवद्वारैः प्राणवायुर्विनिःसरेत् ८ पापिष्ठानां स्व
पापेन धर्मिणां तालुरंध्रजः पृथिव्यां लीयते पृथ्वी आपः खग पतेऽप्सु च ९ तेजस्तेजसि
लीयेत पवने पवनस्तथा आकाशे खग चाकाशं जीवात्मा परमा[illegible]त्मनि १० मोहत्वसा

पंचभिः

प्रे० २८ हिकं सर्वजीवात्मन्येवलीयते मृत्युः संहारसमयः प्रोच्यते विनतासुत ११ सर्वेषां प्राणिनां जन्मसृ
ष्टिः संप्रोच्यते तथा शरीरं जगतो रूपं निर्मितं स्वेन कर्मणा १२ । इंद्रियैः सकलैर्युक्तं सकलैर्वि
विधैर्युतं प्रविवेश नवं देहं सुकृतैर्दुःकृतैर्युतः १३ गृहे दग्धे यथा गेहं गृहस्थः प्रविवेशन्नवं
शरीरे ते समासीना भवेयुः सर्वधातवः १४ आधिव्याधिर्यो वायुः पुरीषं मूत्र पित्तकम् श्लेष्मम
ज्जा वसा मांस मेदो स्थि स्नायु शुक्रकम् १५ एकस्तंभं स्नायुयुक्तं स्थूणद्वयसमुद्भृतम् मेघावद्धं
नवद्वारं इंद्रियैरंगसंयुतम् १६ रागद्वेषयुतं कामक्रोधयुक्तविषयैर्युतम् लोभजालपरि
छिन्नं मोहवस्त्रेण वेष्टितम् १७ तस्मात्स्कारसंयुक्तं परंपुरुषसंयुतम् ईदृशमघते जंतोः श संस्तकं ६
रीरं यैश्चतुर्विधम् १८ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे प्रसुतरप्रहानो नाम द्वाविंशोऽध्यायः २२
विनतासुत उवाच कथमुत्पद्यते जंतोः शरीरमतिचित्रितम् वेष्टितं च नसाजालैः कर्णकोस्यसु
रेश्वर श्रीहरिरुवाच कथयामि परं गोप्यं शरीरोत्पत्तिनिर्णयम् यस्य विज्ञानमात्रेण सर्वज्ञ
त्वं प्रजायते २ वैनतेय शृणुष्व त्वं मेकाग्रकुमानसः ऋतुकाले नरो नारीं त्यजेद्दिन चतुष्टयं ३
यतस्तन्व्रह्महत्यायाः पुरा वज्रनवध्योद्भवाम् वेध्याः शक्रात्समुत्तार्य चतुर्थांशेन दत्तवान् ४ तावन्ना २८

लि०

लोमस्नानेवस्त्रंपावमापंवशेततनो प्रथमेहनिचांडाली द्वितीयेब्रह्मघातिनी ५ तृतीयेरजकीप्रोक्ताच
तुर्थेहनिशुध्यति सप्ताहात्परतो योग्यापितृदेववृते भवेत् ६ सप्ताहमध्येयोगर्भोविशेषोम
लिनस्तनः युग्मासुपुत्राजायंतेपुत्र्योयुग्मासुरात्रिषु ७ पूर्वाःसप्ततुतस्यताःगर्भे युग्मासु
योषिताम् षोडशर्तुनिशाःस्त्रीणांसामान्यादुरितावुधैः ८ चतुर्दशीतुयारात्रिगर्भस्तिष्ठ ।।
ग्प५ ति तत्रैव गुणभाग्निधिःस्ताहिपुत्रोजायेत धार्मिकः ९ सानिशाऋतुकालेयेःसामान्यातेन
लभ्यते अपत्यःसंभवस्तत्रगर्भस्त्वष्टाहमध्यतः १० पंचमेहनिनारीभिःकार्यंमधुरभो
जनम् कटुक्षारंचतस्कंचत्याज्यंभोजनमंडज ११ तासांतास्पर्शितपोवर्ज्यंशीतलंकेवलंचरे
त् नारीक्षेत्रंनरोवप्तालिंगंलांगूलमुच्यते १२ शुक्रंवीर्यरसोऽन्नास्यसेकपथ्यंतयोर्षर्द्धिः
गंधश्रीखंडतांबूलैःसंमसंगःशुभःस्त्रियः १३ वीर्यसेकस्यसमयेयादृक्पुरुषकल्पना स्वभावः४
तादृक्स्वभावसंयुक्तोजंतुर्भवतिकुक्षिगः १४ शुक्रशोणितयोगेनजंतूत्पत्तिःप्रजायते ज
ठरेवर्द्धतेचापितारापतिरिवांवरे १५ चैतन्यंजीवरूपेहिशुक्रेनिमंस्थितंखग यानेका
मध्वचितंचयदेकत्वमवाप्नुयुः १६ तद्गर्भाशयेस्त्रीणांवीर्यद्रवोभवेन्नृणां रक्ताधिक्ये

नरःबीजवपनकर्मा ५ हलं ५

नपुंसकः १

प्रे॰ २८ भवेत्स्त्री शुक्राधिक्ये भवेत्सुतः १७ शुक्रशोणितयोः साम्ये गर्भः षंढो भवेत्खग अहोरा
त्रेण कललं बुद्बुदः पंचभिः दिनैः १८ चतुर्दशे भवेन्मांसं मिश्रधातुसमुद्भवम् विंशाहे स्ना
युनं मांसमेवं गर्भः प्रजायते १९ पंचविंशे दिने पूर्णे बलं पुष्टिश्च जायते. मज्जास्थीनि त्रि
भिः मासैः केशांगुल्यश्चतुर्थके २० कर्णौ च नासिका वक्षो जायेते मासि पंचमे कंधरं
श्रोत्ररंध्रं षष्ठे गुह्याद्यं मासि सप्तमे २१ अंगप्रत्यंगसंपूर्णो गर्भो मासेऽष्टमे भवेत् नवमे मासि
गर्भस्य स्थानं स्यात्पूर्वजन्मनाम् २२ नाड्यां सुषुम्नया पुष्टोऽपीड्या विकली कृतः ऊर्ध्वं पा गर्भकोष्ठम॰
दोऽधो वक्त्रः सूतवातैः सकृष्यते २३ निःसरेद्दशमे मासि स्त्रियां गर्भो शयात्खग जन्मतो वैष्ण
वी माया गतं मोहयति सत्वरम् २४ सुकृताद्युत्तमो भोगी भाग्यवान् सुकुले वसेत् यथा दुः
कृतकृद्दशोनथा हीने प्रजायते २५ दरिद्रो व्याधिमान्मूर्खो दुःखी पातककृद्भवेत् इति श्री
गरुडपुराणे प्रेतकल्पे जंतूत्पत्तिकथनो नाम त्रयोविंशतितमोऽध्यायः २३ गरुड उवाच त्वगादिकं क
थं जंतोर्जायते कृष्ण देहिनाम् देहेषु वर्तते किं किं तन्नद यथातथम् १ श्रीहृषीकेश उवाच पृथिव्या
पश्च तेजश्च वायुश्चाकाश मज्जाऽभिर्भूतैः पिंडितश्च निबद्धस्तोयु बंधनैः २ त्वगास्थि नाडीरो २८

माणिमासंपंचगुणाःभुवः लालामूत्रंचशुक्रंचमज्जारक्तंमपोगुणाः ३ क्षुधालस्यंतृषानिद्राकांति
स्तेजोगुणाःस्वग वल्गनाकुंचरोधे धावनंचप्रसारणम् ४ रागद्वेषौभयंलज्जामोहोवायोगुणाः
दश गांभीर्यंश्रवणंचित्तं धैर्यंशब्दोनभोगुणाः ५ श्रोत्रंत्वक्चक्षुषीजिह्वानासाज्ञानेंद्रिया
णिवै पाणीपादौगुदोपस्थंवाणीकर्मेन्द्रियाणिवै ६ पिंगलेडासुषुम्नाचगांधारीगजजिह्विका
अलंबुषाकुहूःपूषाशंखिनीवपसातथा ७ देहमध्येस्थितानाड्योनाड्यःप्राधान्यतोदश देहे
भवंतिचामुख्याःनाड्यःपंचवायवः ८ नागःकूर्मश्चकृकरोदेवदत्तोधनंजयः प्राणोऽपानः
समानश्चोदानोव्यानोदशानिलाः ९ प्राणवायुर्नयेदन्नंशरीरेसर्वसंधिषु आहारोभुक्तमात्रश्च
प्राणेनक्षिप्यतेद्विधा १० संप्रविश्यगुदेसम्यक्पृथगन्नंपृथक्जलम् ऊर्ध्वमग्नेजलंकृत्वा
तदन्नंचजलोपरि ११ अग्नेश्चाधास्थितःप्राणस्तमग्निंचधमेच्छनैः प्राणेनधम्यमानोग्निः
कुर्याज्जलरसौपृथक् १२ एकादशमलेभ्यश्चकीटदेहेपृथंमतम् कर्णाक्षिनासिकाजिह्वादं
तानाभिनखस्थिताः १३ केशलेदश्चविण्मूत्रश्चैकादशमलाइमे मज्जास्थिशुक्रमांसत्वग्रक्तं
कोशाइमेषट् १४ एभिःषट्कौशिप्रोक्तंशरीरंहिशरीरिणाम् तिस्रःकोटिश्चरोमाणिकोलंर्ध्

मधुना याम सदृशी न कालेन च यस्मीपुत्सान्चित्रगुप्तेन चित्रेण कृतां तेन निषेवितः अग्निष्वात्ताश्च पितरः सोमपाश्च फेनपाश्च ये ऽन्ये यमायो
स्वधि वशिष्ठः पुलहो दक्षः क्रतुरंगिरा जामदग्न्यो भृगुश्चैव पुलस्त्यागस्त्य नारदः एते चान्ये च बहवः पितृराजसभासदः राजानः सूर्यवं
शीयाः सोमवंश्या तथा परे सभायां धर्मराजस्य धर्मज्ञाः पर्युपासते ययाति दिलीपो मांधाता सगरश्च भगीरथः अंबरीषः कुचकंदर्पया

प्रे०३१ ते ५ निर्णयं यममार्गस्य वदामि खगते पुनः येवस्वतपुरं [illegible] याम्यं नैऋत्ये चास्ति सुव्रते दि
सर्वं । वज्रमयं दिव्यमभेद्यं च सुरासुरैः चतुरस्रं चतुर्द्वारं सप्तप्राकारवेष्टितम् ७ योज
नानां सहस्रं वै प्रमाणेन तदुच्यते स्वयं तिष्ठति स्वस्थाने यमदूतैः समावृतः ८ यमस्या
स्ति गृहं तत्र पंचाशद्योजनैर्मितं विंशतिं च खगश्रेष्ठ योजनानि समुच्छ्रितं ९ सर्वर
त्नमयं दिव्यं विद्युज्ज्वालार्कभासुरम् वृतं स्तंभसहस्रैस्तै वैडूर्यमणिमंडितम् १० मुक्ता
मयं गवाक्षं च पताकाशतभूषितं घंटाशतनिनादाढ्यं तोरणानां शतैर्वृतम् ११ एव
मादिभिरन्यैश्च भूषणैर्भूषितं सदा यमस्तत्रासने दिव्ये भूषिते सन्निषीदति १२ दश
योजनविस्तीर्णे नीलजीमूतसन्निभे धर्मज्ञो धर्मशीलश्च धर्मयुक्तः सदा १३ भ
धर्माधर्मविचारः ३ यदः पापयुक्तानां धार्मिकाणां सुखप्रदः मंदमारुतसंयोगे रुत्सवे विविधैर्युतः १४ ॥
व्याख्यानैर्बहुभिर्युक्तं शंखवादित्रनिःस्वनैः पुरमध्ये प्रदेशेस्ति चित्रगुप्तस्य मंदि
नि रम् १५ योजनानां तु विस्तीर्णं पंचविंशति रंजज दशोच्छ्रितं सदा दिव्यं लोहप्राकारवे
ष्टितम् १६ प्रतोलीशतसंचारं पताकाशतशोभितम् दीपिकाशतसंकीर्णं गीतध्वनि

ति नहुष भरत
शांतनु पांडु स
हस्रार्जुन एते
राजर्षयः पु[illegible]
ण्याः कीर्तिवह
श्रुता दक्षा स्व
मेधैर्बहुभिः जा
ताः धर्मसभास
दः सभापास्य
राजस्य धर्मए
प्रवर्तने

३१

तस्याः सभायां सन्तते वैव स्वेन यमपासते ईदृशी च सभा तात धर्मराजमहात्मनः नतो पश्यन्ति ये पापा दक्षिणेन पथा गताः पूर्वमार्ग
स्तत्रैकैः सर्वमार्गतमन्वितः ते न ब्रूलस वे पोर्याति पुण्या राजर्षयो मताः एतेषु द्वितीनश्चान्ये पूर्वद्वारे विशंति च ॥ द्वितीयस्तूत्तरो
मार्गो म[illegible] पश्चिमे तु तः ये मताः धर्मसंग्रामे [illegible] गृहे च तीर्थतो ये मता विधेः विशंति उत्तरे द्वारे

तो पुः पश्चिमे मार्गः रत्नमन्दिरमंडिताः ध्वस्यय धेन्न नरा यान पुष्याप्तपखिनः ता न वैराग्यसंपन्नाः सर्वे मे हितेरतः
व विष्णुभ्रतधराः कर्मब्रह्मसमर्पकाः विशंति पश्चिमद्वारे ॥ यांति धर्मसभां नरे ॥ यमस्तान् आगतान्

निनादितम् १७ चित्रितं चित्रकलशैर्मालापुष्पादिसंयुतं तत्र मुक्तामये दिव्ये आसने परमा
द्भुते १८ निषण्णो गणपस्यायुः प्राणिनां सर्वदा खग नमु घ्नति कर्ता चित्तस्तु कृते दुःकृते त
था १९ येन यद्यत्कृतं कर्म सदसद्वा लिखत्यसौ चित्रगुप्तालयात्प्राच्यां ज्वरस्यास्ति गृहं महत् २०
शूलस्य दक्षिणे भागे लूताविस्फोटकस्य च पश्चिमे कालपाशस्य अजीर्णस्यारुचेस्तथा २१
मध्ये पीठादुत्तरेशे पान्तथार्ध्यं विषूचिका ईशान्यां वै शिरोर्तिश्च आग्नेय्यामस्ति मूर्छना
२२ अतीसारस्य नैरृत्यां वायव्यां दाहसंज्ञकः रोगैरेभिर्वृतो नित्यं चित्रगुप्तः स तिष्ठति २३
धर्मराजगृहस्याग्रे दृष्टा दिशि खगेश्वर पच्यंते पापकर्माणो नरके पुनराधमाः २४ य
मदूतैर्महापाशैर्हन्यमानाश्च मुद्गरैः बध्यंते विविधैः पाशैः पूर्वकर्मार्जितैर्नराः २५ के
चिदायुधधाराभिर्नानापत्रैस्तथा परे छिंद्यंते पापिनः केचित्क्रकचैः काष्ठवद्द्विधा २६
प्रज्वलद्भिस्तथांगारैः परे पाशतोऽभ्यशाम् पूर्वकर्मविपाकेन ध्मायंते लोहपिंडवत् २७ छि
न्नाश्चान्ये धरापृष्ठे विक्षिप्यंते परश्वधैः केचित्कुंडमये पाके केचित्तैलमये खग २८ पीड्यंते यम
दूतैस्ते पापिष्ठा येऽभ्यशेनराः ऋणानि प्रार्थयंते ते दे हि दे हीति नित्यशः २९ यमलोके मया
ते२

दृष्ट्वा स्वागतं
वदते मुहुः स
मुत्थाय नं च कुरु
तेनेयां गच्छ
तिसभ्य तेम
नमः कुर्वंतु भो
सभ्याः एवमे
मेंगलं मिता
ब्रह्मलोकं प्र
यांति ते
सा

द्वोधनं मे भक्ति तं त्वया ३० इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे यममार्गकथनो नाम पंच
विंशोऽध्यायः २५ गरुड उवाच १ तत्त्वमोपरि दिष्टं हि विधानं चौर्ध्वदेहिकम् अखि
लं मनुष्येण कृतं यत्कृतं तत्त्वया १ किं कुर्यान्मानवो नूनं संपूर्णं ता व्रजेत् रोगी तोर्व
बुद्धीनो वा हरि श्रद्धवर्जितः २ असकः करणे सर्वं नरः पंचत्वमागतः किं कुर्या येन
वैजंतु र्नाप्नोति यमजातनाम् ३ श्रीकृष्ण उवाच शृणु तार्क्ष्य प्रवक्ष्यामि अकृतं यत्कृ
तं भवेत् पुराणं गारुडं तेन श्रोतव्यं मुक्तिमिच्छता ४ तपोदश्याहमध्ये तु श्रोतव्यं प्र
तिवासरं तस्मिन् श्रुते भयं नैव नूनं संपूर्णतां व्रजेत् ५ पीडयंति न तं मार्गे कदाचि
द्यमकिंकराः कृतं पापं विनश्येत उत्तमं लभते गतिं ६ प्रसन्नो हं भवे तार्क्ष्य दद्यामि प्
रमं पदम् श्रुत्वेदं गारुडं भक्त्या चतुर्वर्गफलप्रदम् ७ पूजये वाचकं व्यासं बुद्ध्या मां चै
वपुस्तकं चंदनाक्षतपुष्पैश्च धूपदीपैरनेकशः ८ वस्त्रालंकारद्रव्यैश्च वित्तशा
ठ्यं न कारयेत् देयानि पंचपात्राणि पंचवस्त्राणि चानघ ९ सुवर्णं च यथाश

तस्माद्वाचककाय प्रकल्पयेत् नत्वा प्रदक्षिणीकृत्य संभोज्य च विसर्जयेत् १० नास्तिकाय कृ
तघ्नाय वेदशास्त्रविनिंदके लोभग्रस्ताय मलिने श्रावयेन्नैव गारुडम् ११ इति तेऽभिहितं
तात किमन्यच्छ्रोतुमिर्हसि उत्तमं शतमांसं हि तदर्धं मध्यमं स्मृतम् १२ तदर्द्धं मध्य
मं प्रोक्तं निकृष्टं तदनंतरम् एकतः सर्वदानानि एकतः सकलाः क्रियाः १३ एकतः श्र
वणं पुत्र पितृकल्पस्य नित्यसः यदिच्छेत्परमं स्थानं प्राप्तुं स्यम्त तस्य सा १४ शृणु
याद्गारुडं भक्त्या सर्वकामफलप्रदम् नानाविधानि दानानि दत्तानि मुनि मानवैः १५
श्रवणस्मित कल्पस्य कलां नार्हंति षोडशीम् यथा सर्वे पदार्था हि निर्हिताकापि मंदि
रे १६ विना दीपं न लभेत् तथास्य श्रवणं विना उत्तमं न भेत् स्थानं पदिदं तेश्रुतं न
रैः १७ तस्माद्दत्संपरित्स शृणुयाद्गारुडं मुदा श्रालिनृश्रुते भवेत्सर्वं पूर्णं मुक्तिम
वाप्नुयात् १८ [illegible] नास्तिकाय कृतघ्नाय लोभग्रस्त हठाय च श्रावयेन्नैवमूर्खाय

प्रे० ३३ आशाहीनाय काश्यप १९ सत्यं सत्यं पुनस्तार्क्ष्य वदामि निजं तव मनम् विनास्य श्रवणं प्रेतो न
लभेद्गुत्तमं पदम् २० हरिरुवाच इष्टापूर्तादिकं तार्क्ष्य यममार्गे सुखी भवेत् इष्टापूर्ते
स्मृतो धर्मो गृहस्थानां खगोत्तमः २१ कृते तपः प्रशंसंति त्रेतायां ध्यानमेव च द्वापरे य
ज्ञदानेन दानमेकं कलौ युगे २२ वृक्षाश्च रोपिता येन मार्गे वृक्षविवर्जिते यममार्गे भयं
मार्गे ते संयांति सुखं नतः २३ सुवर्णमणिरत्नादि दानेन स्यात्सुखी भवेत् दातव्यो नैव
विप्रेणाम् तेषु शूद्रे जलांजलिः २४ चिताये न पतेद्विप्रः काष्ठं शूद्रमृतेषु च अनुव्रजे
च्च येषु शूद्रं त्रिरात्रमशुचिर्भवेत् २५ त्रिरात्रे सति संपूर्णे नदीं गच्छेत्समुद्रगाम् प्रा
णायामशतं कृत्वा घृतं प्राश्य विशुध्यति २६ गच्छति क्षत्रियवर्णो वा विप्रो दातुं जलांज
घ लिं कुर्याद्वैश्यस्य त्रिषु शूद्रस्य तु व्यपि २७ अथ योनरयोर्गर्भ पिंवस्त्रपो हहते खग ९ रो४
वमेकां वरो मूल्याद्घाद्दीर्घ जलांजलिं २८ ततस्तां जन्मना वाहानि गोत्रभिर्दत्त धावनम् ३३
[illegible] तार्क्ष्य॥ जलांजलीं तु प दातुं गच्छंति मुनिसत्तमाः २९ तदा तस्मिन्स्मि
न्नेस्थाने यो मार्गे वा गृहे तथा व्यावृत्तिसमये तस्मात्स्थानात्तं तु विसर्जयेत् ३० स्नीसमू

च४ निवृत्तिसमये

होऽग्रतो गच्छेत् पृष्ठतो नरसंचयः कार्य्यं चाचमनं तावत् पाषाणोपरि संस्थितैः ३१ एवा
श्वसर्षपा दूर्वाः पूर्णे पात्रे विलोकयेत् प्राशयेन्निंबपत्राणि स्नेहस्नानं समाचरेत् ३२
गोत्रीतन्नं प्रकुर्वीत ग्रहार्हान्नेन च भक्षयेत् भुंजीत मृण्मये पात्रे स्वजेद्दुग्धासनादि च ३३
गृण्णान्नं न तस्य गृण्णीयात् यमगाथां समुच्चरेत् मलस्नानं प्रकुर्वीत गृहे चैकादशेहनि
३४ प्रथमेहनि द्वितीये च पंचमे नवमे तथा दिने चैकादशे श्राद्धमेतन्नवकमुच्यते
३५ चतुर्णामपि वर्णानां स्नानं स्यात् सूतकांततः विधाये कादशाहं वै पुनः स्नात्वा शुचि
र्भवेत् ३६ यैर्वस्त्रैर्यत्कृतं श्राद्धं तानि सत्काग्रहं विशेत् अन्यगोत्रः सगोत्रो वा नरो
नार्य्य एव वा खग ३७ प्रथमेहनि यः कुर्य्याद्दशाहं स समापयेत् त्रिरात्राशौचकेकुर्यात्
पिंडांस्त्रीन्प्रथमेहनि ३८ चतुरस्तु द्वितीये न्हि त्रतीये त्रीन्नवगाहनि पृथक्शरा
वयोर्दद्यादेकाहं दुग्धमंडज ३९ एकादशे प्रेतस्य पिंडान्दद्यात् समंत्रकान् सिद्धं
च नक्तं हातव्यं पयः कृशरपूपकान् ४० गृहद्वार समीपे वै दक्षिणाभिमुखः श्व

श्वा

रेत् द्वादशप्रतिमास्यानि श्राद्धानि चोनमासिकान् ४१ तृतीयपक्षिकं चोनषाण्मास
स्योनवार्षिकम् प्रतिमास्यानि कार्याणि मृतस्य तिथिषु ध्रुवं ४२ एकादशाहे मासि
कं स्यात् द्वादशोनमासिकम् त्रैपक्षिकं तृतीये स्यात्पक्षे मृततिथिं विना ४३ ऊन
षाण्मासिकं पक्षे द्वादशे स्यान्मृते तिथौ ऊनाब्दिकं चरेद्दूने वर्षे नैके न वा त्रिभिः ४४
पौर्णमास्यां चतुर्थ्यां च नवम्यां च मृतस्य वै ऊनमासोनषाण्मासोनवर्षश्राद्धमेऽज ४५
चतुर्थ्यां च नवम्यां च चतुर्दश्यां क्रमाच्चरेत् अन्नमेकादशाहे यत्प्रेतोद्देशेन पाचितं ४६
चतुष्पथे त्यजेत्तं तु पुनः स्नानं समाचरेत् यस्मिन्दिने मृते जंतुरब्दं वा पर्वतेऽथवा
४७ यदा तदा भवेद्वाहः सूतकं मृतिपूर्वकम् तिलान्नाद्यं तथा नाद्यं सूतकांते ददाति
वै ४८ एकादशाहप्रभृति यावत्संवत्सरं दिनं वैश्वदेवं च संपूज्य पिंडमेकं ददाति
वै ४९ अथ ते सुकृतैरेतैः सर्वधर्मास्तथा खग यथा तारागणाः सर्वे व्रज्यंते रविर ३४
श्मिभिः ५० इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे इष्टापूर्त्तादिकथनो नाम षड्विंशोऽध्यायः २६॥

प्रकाशंने

तस्य२ वे२

श्रीकृष्ण उवाच शय्यादानं प्रशस्तं यत्तस्मात्तेवच्मि तत्खग अनित्यं जीवितं यस्मात्को
दास्यति मृते ताम् १ तावद्बंधुः पिता तावद्यावज्जीवति मानवः ते नात्मैवात्मनो बंधुरेवं विज्ञा
न्मुहुर्मुहुः २ जीवन्नपि खग श्रेष्ठ स्वहस्तेन ददाति याम् शुभां शय्यां समानीय सारदारु
गडुआ
मयीं दृढां ३ दंतपत्रचितां रम्यां हेमपट्टैरलंकृताम् तूलीगंडूपसंयुक्तां शुभां शीर्षोप नकिपा ४
धानिकां ४ प्रच्छादनपटीयुक्तां गंधधूपादिवासितां स्थापयेत्तत्र मे मूर्त्तिं हैमीं ल
क्ष्म्या समन्वितां ५ घृतपूर्णं च कलशं समीपे स्थापयेद्बुधः विशेषः श्वेत निद्रायै स
निद्राकलशो बुधः ६ तांबूलं कुंकुमं क्षौद्रं कर्पूरागरुचंदनम् तत्पार्श्वे स्थापयेद्दीपं स
प्तधान्यं पदं तथा ७ शयनस्थस्य भवति यावच्चैवोपकारकम् अंगारकरकादर्शं वि पावसामग्री भवति ८
तानं पंचवर्णकम् ८ एवंविधां च तां कृत्वा ब्राह्मणाय प्रनिवेदयेत् सपत्नीकाय सं
जामा
पूज्य स्वर्लोकसुखदायिनी ९ वस्त्रैश्च शोभनैर्मुद्रिकं चोलकं परिधाप्य च कर्णकंठांगु
लीबाहुभूषणैर्बहुभिर्युक्तं १० संप्रदाय ततोऽर्वं च पंचरत्नफलाक्षतैः विप्रं विसर्ज

प्रे० ३५ पेनार्घ्यं क्षमाप्य प्रार्थयेन्मां तथा ११ प्रार्थनमंत्रः यथा कृष्ण त्वदीयास्ति अनंते न्याक्षीर
सागरे शय्या भूपात्त था शय्या मम जन्मनि जन्मनि १२ मृतस्य तु दशाहे तां पक्षिन्ने
दिनेदि३ कादशेहनि विशेषमन्यपक्षे तु कथ्यमानं मया शृणु १३ यत्किंचिदुपयुक्तं स्याज्जी
वितस्तु गेहे पुरा तस्य गात्रे च यल्लग्नं वस्तु वाहनभाजनम् १४ अभीष्टं तस्य यद्या
सीत्तस्पुरः स्थापयेच्च तत् हेमप्रतिमया युक्तो दद्यात्संपूज्य तां द्विज १५ पुरंदरग
हे सर्वे धर्मराजगृहे तथा उपतिष्ठतु स्वर्जंतोः शय्यादानेप्रभावजम् १६ पीड्यं
ते न तं यम्याः पुरुषाः भीषणाः खग नाधर्मेणा न शीतेन वाध्यते स नरः क्वचित्
१७ अपि पापसमायुक्तः स्वर्गे वसति तुल्यहः शय्यां दद्या[illegible]च्छुभां तार्क्ष्य आद्यं बो
ड्शकानि च १८ भर्तुर्या कुरुते नारी तस्याः श्रेयो भवेदिह उपकर्त्री यथा भर्तुर्जी
वंती न तथा मृता १९ जीवंती शोनरे तार्क्ष्य पतिं स्वीयं पतिव्रता स्त्रियस्तु शयनं द
द्याद्भूषणं जनकुंकुमं २० वसनं गात्रलग्नं च विप्राय विनिवेदयेत् नार्या यद्दुप ३५
युक्तं तत्तत्र तल्पे नियोज्य च २१ संपूज्य लोकपालांश्च ग्रहान् देवीं विनायकाम्

ततः शुक्लांबरधरो गृहीतकुसुमांजलिः २२ इमं मंत्रं समुच्चार्य विप्रस्य च पुरस्तथा
मंत्रः हेमप्रतिमया युक्तां सर्वोपस्कर संयुतां २३ सर्वरत्नयुतां ह्येषां तव विप्र निवेदि
ता आत्मैवाहं शिवो गौरी ब्रह्म शक्रः सुरैः सह २४ तस्माच्छय्याप्रदानेन एष आत्मप्र
सीदति आचार्याय प्रदेया सा ब्राह्मणाय कुटुंबिने २५ विप्राय वा गृहस्थाय को दद्यापि
च कीर्त्तयेत् ततः प्रदक्षिणीकृत्य प्रणिपत्य विसर्जयेत् २६ बहुभ्यो नैव दातव्या धे
नुशय्या गृहास्त्रियः भविभक्ता दक्षिणा एता दातारं पातयंति यत् २७ इच्छाच्छय्यां प्रमुदि
श्य शृणु त्वं तस्य यत्फलम् सार्द्धशतं दिव्य वर्षं स्वर्गलोके स पूज्यते २८ यद्दानं च व्य
तीपाते कार्त्तिक्यां त्वयने तथा द्वारकायां च यद्दानं चंद्र सूर्यग्रहे तथा २९ प्रयागे नैमिषे
दानं कुरुक्षेत्रेऽर्बुदे तथा गंगायां यमुनायां च दानं सिंध्वब्धि संगमे ३० शय्यादानं त्वे
ते गेभ्यो दानेभ्यो ह्यधिकं भवेत् ददाति ब्राह्मणेभ्यो यः पितॄणां प्रीणनाय वै ३१ शय्या
दानप्रभावेन सोपीष्टफलभाग्भवेत् यत्रासौ जायते प्राणी भुक्ते तत्र च तत्फलम् ३२

भाविमंगलकरिष्यन् ६८

प्रे० ३६ पुण्यक्षयेक्षितिं प्राप्तो मानुषः सुदरो भवेत् महाधनी च धर्मज्ञः सर्वशास्त्रविशार
दः ३३ ततः स गच्छति स्वर्गं मृतो सौ नरपुंगवः दिव्यं विमानमारुह्य सुरनारीसमावृ
तः ३४ अर्हः स्याद्धव्यकव्येषु मोदते पितृभिः सह ः इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे श
य्यादाननिरूपणो नाम सप्तविंशोऽध्यायः २७ श्रीहरिरुवाच आद्धानि नोपतिष्ठंति स
पिंडीकरणं विना सपिंडनं प्रकुर्याद्वर्षमध्ये ततः खग १ विधाय षोडशश्राद्धाणि
आद्धानि प्रथमं खग वृद्धिप्राप्यागतः कुर्याच्छूद्रस्य द्वादशेऽहि तत् २ पक्षिं द्रुतानि
ना कार्यं द्वादशेऽहे सपिंडनम् यावत्तन्न कृतं तावन्न यजेताग्निभिः सह ३ द्वादशा
हे ततः कार्यं साग्निकेन सपिंडनं श्राद्धंसोनप्रमादेन शूद्रेण वर्जितोऽभवेद्यदि असा
पिंडस्याग्निमान्पुत्रः पितृयज्ञं न चाचरेत् ४ अस्थिक्षेपं गयाश्राद्धं श्राद्धं चापरपाक्षिकं वर्षम
ध्ये न कुर्वीत सपिंडीकरणं विना ५ अनेकाः स्युः स्त्रियः तासां पुत्रः कुर्यात्सपिंडनम् ब्राह्मणे ३६
नेन प्रमादेन शूद्राज्जाता भवेद्यदि ६ एकोद्दिष्टं पितुः कार्यं शूद्रां ते नैव योजयेत् अन्येद
र्शयेजाताः सुतावर्णेचतुष्टये ७ तेच तासु निपोक्तव्याः सपिंडीकरणे खग अन्वं

मलसुससुसपिंडीकरणे प्रेरणीयाः १

प्रत: स्नात्वा मृतस्थाने गोमयेनोपलेपिते शास्त्रोक्तेन विधानेन सपिंडीं कारयेत् मः पाद्यार्घ्याचमनीयाद्यैर्विश्वे

वांश्च पूजयेत् कुपत्रे विकरं दत्वा पुनश्चाप उपस्पृशेत् दद्यात् पितामहादीनां त्रीन् पिंडांश्च यथाक्रमं देवरपुत्रः ४

एकादिकं चापि पश्चात् ...द्धं वृद्धिहेतुकं ८ सपिंडीकरणं पश्चान्मातुः कुर्यात् पितुः पृथक्

पितामह्यादिभिः मातुः पितुः सह पितामहैः ९ सपिंडीकरणं कुर्यादिति तार्क्ष्य मतं मम

अपुत्रायां मृतायां तु पतिः कुर्यात्सपिंडनं १० श्वश्र्वादिभिस्तु सा भिः सार्द्धमेवं सा सहगामिनी भ

वेत् या सा पतिसुतैर्नृनं स्वस्ता सां तार्क्ष्य सपिंडनं ११ कुरुते विनता पुत्र देवरो ज्येष्ठ देवरोऽथ रो ४

वा पितुः पुत्र विहीनायाः स्वगोत्ररहिताश्च या: १२ अन्यगोत्रेण नाम्ना यः संयोज्या भ्रात

भिः सह विधवादिना न यातं चेत्स्वके काले सपिंडनम् १३ नवकैः षोडशैः श्राद्धैः सहैकाहे च

सपिंडनं रेतु तत् दग्धे देहे प्रकर्तव्यमदग्धे सति काश्यपे १४ दर्भपुत्तलकं कृत्वा दग्ध्वा गंधैव तच्च

रेत् पितुः पुत्रेण तत्कार्यं न कुर्वीत पिता सुते १५ बहवोपि हि पुत्रास्युः तथापि विनतासुत॥

नवश्राद्धं सपिंडत्वं तथाश्राद्धानि षोडश १६ एकेनैतानि कार्याणि प्रविभक्तधनेष्वपि॥

प्रविभक्तैः पृथक्कार्या क्रिया सांवत्सरादिका १७ एकेकेन प्रकर्तव्या पुत्रेणार्थे स्वकैः स्वकैः

मृते पितर्यब्दमध्ये गृहणं चेत्स्वगोत्तम १८ प्रावर्णेन सुतैः कार्यं श्राद्धं नांदीमुखं न च॥ नवधा

तीर्थश्राद्धं गयाश्राद्धं श्राद्धमन्यच्च पैतृकं १९ वर्षमध्ये न कुर्वीत मृते पितरि चाण्डज

वसुरुद्रार्करूपाणां चतुर्थं मृतकस्य च चंदनैस्तुलसीपत्रैः धूपैर्दीपैः भोजनैः छत्रवासैः एवं स्त्रैश्च दक्षिणाभिश्च पूजये

त् प्रेतपिंडं त्रिधा कृत्वा एवर्णीस्य सेलाकया पिण्डानामसपिंडेषु मेलयेत्पृथक् पृथक्॥१

पल्मके पितृनाशं तडागे चेतिस्मृतम् १
मठे फलं गजच्छायां शिरःपाण्यादिषु कृत सर्वं तत्योग भोग हेतु कृत्स्नलेति विचारितम् १
मात्रीदि: कार्तिकशुक्लनवम्यां कृतिषु गोत्सव तिः इत्यादि युगादि

प्रे० ३७ पद्मके च गजच्छायायां पंनाहे च युगादिषु २० पितृपिंडान दातव्यं सपिंडीकरणं विना ॥
यज्ञेनाथाप्य यदुक्तं देवादिभ्यश्च तथा २१ दत्तं मत्स्य च मध्ये पुमितृभ्यः स्तात्स्थं तथा
पितृदेवमनुष्याणां यज्ञनाथो विभुर्यतः २२ यज्ञनाथाय यद्दत्तं तद्दत्तं सर्वदेहिनां देवा
नां पितरो देवाः पितॄणामयं यस्तथा २३ आषीणां पितरो देवास्ततः पुत्रो यजेत्पितॄ
न् वैनतेय उवाच प्रयागादिमृतौ मुक्तिर्येन सत्यं पुरी मतः २४ तेषां सपिंडनं कृष्ण क
थं कार्यं च मानवैः श्रीकृष्ण उवाच साधु पृष्टं त्वया तार्क्ष्य लोकोद्धारणहेतवे २५ तदहं
संप्रवक्ष्यामि यथा कार्या क्रिया विधिः गोत्रोच्चारादिकं कृत्वा दद्यात्पिंडनमेलनम् २६
तत्रायं प्रकारः अमुकगोत्रामुकशर्मन्नमुकलोकप्राप्तस्य तेप्रीणनाय काद्यात्पूर्वं पितृ
पिंडमुपस्पृशेत् ये समानेति मंत्रेण पुनः पैतामहं स्पृशेत् अयस्मात्सत्किरणोत्पाद
श्वा कर्मस्वभावतः २७ पैतृकमणविमुक्तये एषपिंडो मया दत्तस्त्वोपतिष्ठतामुपतिष्ठ
तु एवं पितामहादिपंचभ्यः पृथक् पृथक् ज्येष्ठपुत्रो दद्यादिति २८ लुप्तपिंडोदका
ये च पितरः प्रेततां गताः भ्रमंति वायुरूपेण क्षुत्तृड्भ्यां पीडितास्तु ते २९ मात्राशौचे ३७

आत्मनः सापिंडे कृते पितृ पिंडः आत्मनः पिंडः स्यात् नहि
प्रपितामहः अंतिमः प्रथमः स्वजकः ८

पितुर्मृत्यो लुप्यते मातृकक्रिया पित्रा शोचे मृतो मातुः पितृकार्य्यं न लुप्यते ३० मृतामा
तापिता जीवे ज्जीवेत्तार्क्ष्य पितामही जीवेच्च जनकादिश्च वृद्धा चाप्रपितामही ३१ जीवे
न्मातामहादिश्च मातामह्यादयस्तथा मृता माता तु संजोज्या तार्क्ष्य लक्ष्म्यादिभिः सह ३२
इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे सपिंडीकरणकथनो नामाष्टाविंशोऽध्यायः २८ श्रीह
रिरुवाच त्रयः पिंडभुजो ज्ञेयाः स्वजकाश्च त्रयः खग त्रयः पिंडानुलेपश्च दशमः पंक्ति
सन्निभः १ इत्येते पुरुषाः ख्याताः पितृमातृकुले स्थिताः यजमानो भवेदेको दश पूर्वे
दशापरे २ इत्येते पितरो ज्ञेयाः ख्यातास्त्वेकविंशतिः स्वपिंडः पितृपिंडः स्यात्स्वसा
पिंडे कृते तथा ३ अंतिमः पिंडभुग्यः स्यात्स्वजकः प्रथमो भवेत् ४ अतिमो लेपको
यश्च स भवेत्पंक्तिसंनिभः यः कुर्याद्विधिना श्राद्धं शृणु तस्यापि यत्फलम् ५ पिता
ददाति पुत्रान्वै गोधनं तु पितामहः हेमदाता भवेत्तार्क्ष्य संतुष्टः प्रपितामहः ६ एवमंतं
धनिष्ठाद्याः पंचनक्षत्रपंचकम् न कार्य्यं तत्र दाहादि रशुभं जायते पुनः ७ पंचका

नंतरं कार्य्यः पंचकेवास्मृतो बुधैः सद्योदाहः परं तीर्थे तस्मात्कार्य्यः सपंचके ८ श
वस्य सन्निधौ तार्क्ष्यं क्षिप्यंते पुत्तलाः शुभाः दर्भकाण्डश्च चत्वार अक्ष मंत्राभिमंत्रिताः ९
ततो दाहः प्रकर्त्तव्यः पुत्तलैः सैः सहाण्डज सूतकांते च सत्पुत्रः कुर्याच्छांतिकमुत्तमम्
१० पंचकेम्रियते यः सगतिं न लभते पुनः तिलां हेमं घृतं गां च दद्याद्विप्रेभ्य तं तथा ११ प
दं च दक्षिणां दद्यात्ततो याति गतिं ततः अष्टादशं च वस्तूनि प्रेतकार्ये विवर्ज्जयेत् १२ आशिषो
द्विगुणा दर्भा स्वस्त्यस्तु प्रणवं तथा अग्नौकरणमुच्छिष्टं श्राद्धं वै वैश्वदेविकम् १३ वि
करं न स्वधाकारं पितृशब्दं न चाण्डज अनुशब्दं न कुर्वीत नावाहनमथोल्मुकम् १४
प्रदक्षिणा विसर्गं च कुर्यात्तूष्णां हुतिं च न न कुर्याद्वैश्वदेवं तं कर्तोगच्छत्यधोगतिम्
१५ मलिनः श्राद्धसंज्ञा स्यात्पूर्वं षोडशकं खग स्थाने चार्द्धपथे तीते चितायां शववाहक
के १६ चतुर्थं च त्रयं पिंडः पंचमो द्वादशके षष्ठः संचयने पिंडो दशपिंडोदशाह्निकाः
१७ श्राद्धं षोडशकं चैतत्प्रथमं परिकीर्तितम् एकादशाहे पुर श्रीसे श्राद्धान्येकादश

५

शांडज १८ व्रतप्रेतयमेश्यानांममश्राद्धानिपंचच श्राद्धषोडशकंचैतद्द्वितीयंपरिकी
र्तितम् १९ द्वादशप्रतिमास्यानिश्राद्धानिप्रतिमासिकम् ततोयपूर्णकंचोनषाण्मास
स्योनवार्षिकम् २० श्राद्धषोडशकंचैतत्तृतीयंपरिकीर्तितम् कृतेनस्यात्पूर्णतार्द्धेन
श्राद्धेर्योग्यःसपिंडने २१ करपादमुखवस्त्रोशावस्यकुरुतेध्रुवं अन्यथातुपिशाचादेः
प्रवेशःस्यात्स्ववेखग २२ देशेसंजायतेभीतिशवेनिर्गमनेनिशि शून्यंशवंनमु
च्येयुर्दुःसशेदुर्गतिंभवेत् २३ ग्राममध्येस्थितेप्रेतेपिवेद्दुकेपद्दक्षया ततोयंरक्ष
वद्देहेयंतदन्नंमांसवत्तथा २४ तांबूलंदंतकाष्ठंचपिंडदानंचमैथुनम् स्नानंदा
नंतपोहोमःस्वाध्यायःसुरतर्पणं २५ ग्राममध्येस्थितेप्रेतेमकव्यंज्ञातिधर्मतः
विलुंपेत्ज्ञातिधर्मेयोमूढःतःपापैःसलिप्यते २६ इतिश्रीगरुडपुराणेप्रेतकल्पेपित्रादि
क लोपपंचदोषकथनोनामैकोनत्रिंशोऽध्यायः २९ गरुडउवाच मानवोऽनशनंकृत्वायत्ती
र्थेम्रियतेविभो म्रियतेतीर्थमार्गेवागृहेवाम्रियतेचयः १ संन्यासंकुरुतेयस्तुतीर्थेवासगृहे
पिवा तेषांकिंचफलंकाचगतिःकार्यंचकिंविभो २ नियमेऽत्रकृतेयस्यचित्तभंगःप्रजा

तत्रम्रियेत दक्षेत स तीर्थफलभाग्भवेत् सेवनेस
र्वदा तीर्थ यस्तत्रापि म्रियेत यः १४ शुभे देशे कुले धी
मान्सभवेद्देव
विद्विजः। कृत्वा
निरसनं तार्क्ष्य
तस्य जेघद्दियः
पुमान् १५॥२

प्रे० ३९ पते केनतस्यभवेच्छुद्धिः सर्वमेतद्वदस्वप्रभो ३ श्रीभगवानुवाच कृत्वानिरशनं तार्क्ष्य
मृत्युमाप्नोति यो नरः मानुषीं तनुमुत्सृज्य मम तुल्यः स जायते ४ जीवेद्दिनानि यावंति व
ते निरशने कृते क्रतुभिस्तानि तुल्यानि विस्तीर्णवरदक्षिणैः ५ तीर्थे गृहे वा संन्यासं
कृत्वा यो म्रियते नरः प्रत्यहं लभते सोपि पूर्वोक्तद्विगुणं फलम् ६ महारोगोपपन्नो यो गृ
हीतेनशनेमृतः न पुनर्जायते रोगी देववद्दिवि राजते ७ आतुरः संस्थ संन्यासं गृहीत्वा
ति खग यो नरः पुनर्जातः स संत्यक्तो भवेद्रोगैश्च पातकैः ८ अहन्यहनि यो दद्याद्विप्रेभ्यो
भोजनं शुभम् तिलपात्रं च कुर्वंति दीपदानं सुरार्चने ९ स सुपर्ण दहेत्पापं मतो मुक्तिं
च गच्छति स्वस्थत्वे वातुरत्वे तत्साधयेन्मोक्षदं त्विदं १० पुत्रद्रव्यादिकं त्यक्त्वा तीर्थं व्र
जति यो नरः ब्रह्माद्या देवता दद्युः तस्य तुष्ट्यादिकं खग ११ म्रियेते वांतराले पि स ब्रह्मसाद्य
षिमंडले गेहेप्यनशनं कृत्वा मृतो यः स दिवं व्रजेत् १२ संन्यासिनं तीर्थगतं तार्क्ष्य रक्षं
ति देवताः तीर्थं यः सेवते मर्त्यः सर्वपातकनाशनम् १३ ब्राह्मणान्स समाहूय सर्वं स्वं
दद्यते खग चांद्रायणं चरेद्यस्तु अनुज्ञातश्च तैर्द्विजैः १६ अनंतं न वदेत्स आसर्वतोध

धर्ममार्गे० ८

३९

ति२

प्रे० ४० शालग्रामशिलापत्रपत्रद्वारावतीशिला उभयोर्यत्रसंगश्च मुक्तिस्तत्र न शंसयः ४ सं
न्यस्तमियोब्रूयात्प्राणैः कंठगतैरपि मृतोममपुरंयाति नपुनर्जायते क्षितौ ५ सकृदुच्चरितंय
नहरिमक्षरद्वयं बद्धःपरिकरस्तेनवैकुंठंगंतुमंडज ६ कृष्णकृष्णेतिकृष्णेति योमांस्मरतिनि
त्यसः अहंनीरायथापद्मं नरकादुद्धराम्यहम् ७ रोपणात्पालनात्सेकाद्ध्यानास्पर्शकीर्तनात् न४
सं प तुलसीदहतेपापंपुंसाजन्मार्जितंखग ८ ज्ञानह्रदेसत्यजलेरागद्वेषमलापहे तीर्थेयोमान
सेस्नातःसनलिप्यतिपातकैः ९ नकाष्ठेविद्यतेदेवो नशिलायांनतथाखग भावेहिविद्यतेदे
वोतस्माद्भावंसमाश्रयेत् १० प्रातःप्रातःप्रपश्यंतिनर्मदांमत्स्यबंधकाः नतेममपुरंयांति
भावःखगगुरुस्ततः ११ यादृक्पक्षीन्द्रभावःस्यात्तादृक्कर्मफलंभवेत् गतिस्तादृक्भवेच्चै
वासूचीपत्रविचारणा १२ ब्राह्मणार्थेगवामर्थेऽप्यावालबंधनेनया प्राणत्यागपरोयःस्यात्मृतः नारीबालवधेनया
सन्मोक्षमाप्नुयात् १३ जीवितंमरणंचैवतादृगेवप्रशस्यते जीवितंदानभोगाभ्यांमरणं दि४
रणतीर्थयोः १४ हरिक्षेत्रेकुरुक्षेत्रेभृगुक्षेत्रेचपुत्रक अर्बुदेश्रीस्थलेधात्रीप्रभासेच
त्रिपुष्करे १५ भूतेश्वरेमृतोयःसःस्वर्गेवसतिमानवः गांगह्रदेशविध्वंसेमृतश्चर ४०

विधिना जलानलगोग्रहाहवेषु मरणे सति यथाक्रमसंख्यातद्दिवं व्रजेत् ६

र्ममाचरेत् तीर्थं गत्वा तु यो मर्त्यः पुनरायाति मंदिरम् १७ अनुज्ञातः शुभैर्विप्रैः प्रायश्चि
त्तं समाचरेत् दत्वा च सर्वदानं च गोमहीगजवाजिनः १८ सुतीर्थं लभते यस्तु मृत्युकाले
स भाग्यवान् मृत्युकाले व्रजेत्तीर्थं यदि गोदानजं फलं १९ पदे पदे च गोहिंसापापं तीर्था
न्निवर्तते अन्यत्र यत्कृतं पापं तीर्थस्नानेन नश्यति २० तीर्थेषु यत्कृतं पापं वज्रलेपस
मं भवेत् तीर्थे दत्तानि दानानि गच्छंत्यक्षयतां खग २१ इति निश्चित्य पक्षीन्द्र दद्यात्ती
र्थे द्विजातये समाः सहस्राणि जलेषु षोडशानले च वैधे सरसो वसेद्दिवि गवांग्रहे
षष्टिमसीति माहवे ह्यनाशने स्यागरुडक्षयागतिः २२ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेत
कल्पे सन्यासादिकथनो नाम त्रिंशोऽध्यायः ३० गरुड उवाच मोक्षं याति कुतः कुत्र केन
वा कर्मणा विभो स्वर्गं याति मृतः कुत्र कर्मणा केन वा वद १ श्रीहरिरुवाच मानुष्यं
भारते खंडेत्रयोदशासु जातिषु प्राप्य चेन्म्रियते क्षेत्रे नहि मोक्षं व्रजेन्नरः २ अ
योध्या मथुरा माया काशी कांची अवंतिका पुरी द्वारावती ज्ञेया सप्तैता मोक्षदायकाः ३

हरहर१

व्रजेत् ५

रातीर्थयोः १६ उत्तमाधममध्येषु वध्यमानेषु जंतुषु आत्मानं तमरित्राणे पुंज्यास्वर्गे वसे
च्चिरं १७ वर्षवृत्तिंच योदद्याद्ब्राह्मणे वेदवित्तमे कुलद्वयं समुद्धृत्य स गतः स्वर्गे स पूज्यते १८
कन्यां विवाहयेद्यो वै ब्राह्मणे वेदवित्तमे स्वर्गलोके वसेत्सोपि स्वकुलैः परिवेष्टितः १९ महा
दानानि दत्वा च नरः स्वर्गमवाप्नुयात् वापीकूपतडागानामारामसुरसद्मनाम् २० जीर्णोद्धा
रिं चात्र कुर्वाणः पूर्वकर्तुः फलं लभेत् जीर्णोद्धारेण वाप्यादेः पुण्यं वाद्विगुणं भवेत् २१
उद्गजं वापि यो दद्याद्दानपादिहरद्विजे सार्द्धकोटित्रयं दिव्याः स्वर्गलोके स पूज्यते २२ आम्राद्दि
स्थावरं दानं नित्यं दानं स्वयं श्चरेत् चतुश्चामरयुक्तः स विमानस्थो दिवं व्रजेत् २३ यघत्कृ
त तं मध्येण पापमामरणं खग तत्सर्वं नाशमायाति वर्षवृत्तिप्रदानतः २४ भूतं भव्यं भवि
ष्यं च पापं जन्मत्रयार्जितम् प्रक्षालयति तत्सर्वं विप्रकन्याविवाहतः २५ दशकूपसमा
वापी दशवापीसमं सरः दशानां सरसां तुल्या प्रपा स्यात्तार्हये निर्जले २६ यो वापीनिर्ले
कुर्याद्योदद्यान्निर्द्धने द्विजे प्राणिनां यो दयां धत्ते स स्यान्नाकस्य नायकः २७ मोक्ष स्व
र्गौ स्वगस्थानां पुरा रोयरि स्सेवमादिभिः तत्र स्वर्गफलं प्राप्य प्रतिष्ठां परमां व्रजेत् २८ फ

नास्ति कामिन्न मर्यादा कदर्पो विषपात्मकाः दांभिकाश्च कृतघ्नाश्च ते वै नरकगामिनः कूपानां तडागानां वापीनां देव सद्मनां प्रजागृहा सां भेत्तारस्ते वै न० विसृज्याश्नंति ये दारान् शिशून् भृत्यांस्तथा गुरून् उत्सृज्य पितृदेवेज्यां ते वै न० शंकुभिः सेतुभिः काष्ठैः पाषाणैः कंटकैस्तथा ये मार्गं प्रपरुंधंति ते वै न० शिवं शिवां हरिं सूर्यं गणेशं सद्गुरुं बुधं न पूजयंति ये मंदास्ते वै न० आरोप्य दासीं शयने विप्रो गच्छेद्धि यो गतिं ॥

प्रे० ८१

ल्लुकार्यं परित्यज्य सततं धर्ममाचरेत् दानं दमो दया चेति सारमेतत्त्रयं भुवि २९ दामं
सा यो दरिद्रस्य शून्यलिंगस्य पूजकः अनाथप्रेतसंस्कर्त्ता कोटियज्ञफलं भवेत् ३० इ
श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे मोक्षादिकनो नामैकत्रिंशोऽध्यायः ३१ गरुड उवाच सूतका
नां विधिं कृष्ण कृपया वद मे प्रभो मच्चित्तस्य विवेकाय सर्वलोकहिताय च १ श्रीहरिरु
वाच मृते जाते तु वर्णानां चतुर्णां सूतकं क्रमात् दशाहं द्वादशाहं च पक्षं मासं भवेत्खग
ग २ सर्वेषां च दशाहं स्यात्सूतकं न च संत्यजेत् शावाशौचे गते स्नाने वै दशगते खग
३ त्रिमासात्त्राक् त्रिरात्रं स्यात्षण्मासात्पाक् च पक्षिणी दिवसं नवमाद्र्वाक् ततः स्नात्वा
शुचिर्भवेत् ४ सूतके दानहोमादि स्वाध्यायादि च संत्यजेत् विचार्य्य देशकालादि सः
स्वकर्माणि चाचरेत् ५ गृहाद्वह्निप्रवेशे च मृतो देशान्तरे तथा स्नानं सचैलं कर्तव्यं
सद्यः शौचं विधीयते ६ आमगर्भाश्च ये जीवाः वैनतय विनिःसृताः न तेषामग्नि
संस्कारो नाशौचं नोदकं भवेत् ७ शिल्पिनः कारवो वैद्याः तार्क्ष्य दासी दास्यस्तथा रा

दृशो ८१

प्रजा मृत्या घसद्यः ... देवहीयते ॥

दिनार्थे ८

पिंगलुंठिका मां धानरा नारीं रजस्वलां पर्वस्व पितृदिवा श्राद्धे ते वै न० ये शरीरं मलं वह्नौ प्रक्षिपंति जले पि च आरामे प्रति गोष्ठे चा ते वै न० चर्मविक्रयिणो वेश्याः केशविक्रेयकाः स्त्रियः विषविक्रयिणः सर्वे ते वै न० अनाथं नानुकंपंति ये सतां विद्वेषकारकाः विना पराधं दंडंति ते वै न० आसाया समनुप्राप्तान् ... भोजयंति पाकेपि ते वै न० ॥

यस्य अन्नादिकं द्विजेच्छंति तस्य महापातकिनः सूतकं नास्ति २
जाः
तृ ३

सर्वभूतेषु विश्वस्तास्त
याः सर्वभूतेषु जिह्मा ये
नः ॥ अध्यात्मविद्या स

याते श्रुतिविनिंद
ते वै नरकगामि
नाः ॥ नैवमन्यं
ति ये गुरुं तथा
पुराणवक्तारं
ते वै न० मित्र
द्रोहकराये च
प्रीतिच्छेदक
कारकाश्च ये ॥
आशाच्छेदक
राये च ते वै न०

प्रसूतो

जातोऽथ त्रिपाश्चैव सद्यःशौचाः प्रकीर्तिताः ८ व्रती च मंत्रपूतश्च आहिताग्निर्यतिस्तथा एतै
षां सूतकं नास्ति यस्य चेच्छंति न द्विजाः ९ शवाशौचाद्यभागोर्ध्वं स्पृश्यास्युः सर्वगोत्रिणः
सूतौ माता दशाहोर्ध्वं स्पर्श्या स्नानतः पिता १० विवाहोत्सवयज्ञानां मध्ये स्याद्यदि सूतकम्
पूर्वसंकल्पितं चान्नं भोक्तव्यं विनतासुत ११ सूतके सूतके च स्यात् सूर्वेशौवेण शुध्यति
आतुरः सर्वदा ह्यद्य आपश्चितं तथाचरेत् १२ धर्माधिकारा यह्यद्य शूद्रा वर्षं च द्विजस्तथा ॥
क्षत्रियो द्विगुणं ह्यद्य वैश्यस्त्रिगुणं तमः १३ प्रायश्चित्ताधिकारार्थं शूद्रो ह्यद्य चतुर्गुणं
विप्रस्यार्थे विपन्नानां नराणां गोग्रहे तथा १४ आहवे च विपन्नानामेकरात्रमशौचकं
नाशौचं वा भवेत्तेषां स्नानाच्छुद्धिरुदाहृता १५ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे सूतक
निर्णयो नाम द्वात्रिंशोध्यायः ३२ गरुड उवाच असकृत्सकलांल्लोकान् देहतो हीनद्व्यवंतः
कर्त्ताकुर्वन्नलभे किंचित् सर्वमेव हाच्युत त्वयोक्तं तच्छृणुध्वात्र सूक्ष्मं सर्वार्थसाधनं गा
रुडं प्रेतकल्पे कं श्रवणे पूर्णतां व्रजेत् २ मयोदितमिदं श्रुत्वा पुराणाद्दशशेषमं सु

विवाहं देवया
तो यमर्तेश्च
पुनः यमा तया

आचतीर्थासार्थानिलुंपति स वसेन्नरके घोरे तस्मान्नावर्तनं पुनः अग्निदः च महापापी गृहे ग्रामे नगरे वने सर्वी
वन्हिकुंडेषु पच्यंते एवं वै क्रियमाणास्ते नराणां पंच सहस्रशः पच्यंते नरके घोरे यावदाभूतसंप्लवं ततस्तत्रैव ता घृत
महीं प्राप्य भवंति स्थावरादयः कीटाश्च पशवश्चैव पक्षिणश्च जलेचराः चतुराशीतिलक्षेषु कृमितादेव यो नाय

एताः सर्वाः परिभ्राम्य ततो यांति मनुष्यतां मानुषे विश्वपाके पुनर्जायंते नरकागताः तत्रापि पापचिन्हैस्ते भवंति बहुदुःखिताः
गलत्कुष्ठाः जन्मांधा महारोगसमाकुलाः भवंत्येवं नरानार्यः पापचिन्होपलक्षिताः ।।

लं४ त३

प्रे० ४२ वर्णेशं गंगामेकां वाचकाय प्रदापयेत् ३ तद्दशांशो ममश्रीत्यै सुवर्णे दश माषकम् निः
क्षेपं वा महाभक्ताः द्वादशांशं धेनवः ४ अनेनाहं भवेत्प्रीतो वरानिष्टान् ददामि च वक्ता
मद्रूप एवासौ पूजिते पूजितोस्म्यहम् ५ भोजयेन्मापसं पश्चाद् घृतशर्करयायुतं पितरस्तस्य
तु यांति दिव्यवर्षसहस्रकम् ६ वस्त्रैकारद्वयं पश्चात् न्यक्षमापयेत् तपाहं तारितो
विप्रश्चोरात्संसारसागरात् ७ वित्तशाठ्यान्न कृतं किंचिद्वित्तशाठ्यं फलं नहि इत्संगहीने
पूर्णो नान्यम् गरुड उवाच प्राप्तापेदुर्मतिं मर्त्यास्तेषां किं किंम्भवेन्नहि ८ विधानं किंचके
र्तव्यं कृपया कृष्ण मे वद श्रीहरिरुवाच सघोरा होनते षाम्यान्नाशौचं नोदकक्रिया ९
य मृतस्य विधिनैव न च तास्यौर्ध्वदेहिकम् षाण्मासोर्ध्वं दहेद्विप्रं क्षत्रं मासोत्रयोतरम् १०
सार्धं मासान्तरं वैश्यं सद्यः शूद्रं दहेद् बुधः गंगायां यमुनायां वा नैमिषे पुष्करे तथा वा ११
तारागे जलपूर्णे च ह्रदे दोविमले तथा वाप्यां कूपेऽथवा गोष्ठे गृहे वा प्रतिमालये १२
ममाग्ये कारयेद्विप्रैरतमेर्मम बलिं बुधः प्रथमं तर्पणं कुर्यान्मंत्रैः पौराणवैदिकैः १३ ४३

सर्वौषध्यक्षतयुतैर्जलैरुद्दिश्यमांशुभैः पुत्रःपुरुषसूक्तेनमंत्रैर्वामामकैःखग १४ द
क्षिणाभिमुखोभूत्वाप्रेतंविष्णुरितिस्मरन् तर्पणमंत्रः अनादिनिधनोदेवःशंखच
क्रगदाधरः १५ अक्षय्यःपुंडरीकाक्षःप्रेतमोक्षप्रदोभवेत् तर्पणस्यावसानेतुवीत
रागोविमत्सरः १६ जितेन्द्रियमनोभूत्वादयावान्धर्मतत्परः दातासत्यरतःशांतःप्रण
तावाग्यतःशुचिः १७ यजमानोभवेत्तार्क्ष्यशुचिर्वंधुसमन्वितः भक्त्यातत्रप्रकुर्वीत
श्राद्धान्येकादशांडज १८ एकादशाहरप्रीत्याएकैकाग्रेसमाहितः दद्यात्पदानिविप्रे
भ्योहविष्यान्नानिचांडज १९ प्रदद्यात्सप्तधान्यानिक्षीरक्षौद्रयुतानिच वेदविद्भ्यःसुर
श्रेष्ठनकुर्यात्पंक्तिवंचनम् २० भूमौस्थितेषुपिंडेषुगंधपुष्पाक्षतान्वितम् शंखपा
त्रेऽथवाताम्रेतर्पणंचपृथक्पृथक् २१ धारणध्यानसंयुक्तोजानुभ्यांमनिंगतः मंत्रै ८३
र्गरुडपिंडेचदद्याद्दर्व्यंपृथक्पृथक् २२ अपोदेवामधुमतीअर्घमार्घंनिवेदयेत् उ
पयामिगृहीतोसिद्वितीयेऽर्घंनिवेदयेत् २३ येनापावकचक्षसात्तृतीयेऽर्घंनिवेदयेत्

येदेवासचतुर्थेचसमुद्रंगच्छपंचमे २४ अग्निजोतिस्तथाषष्ठंहिरण्यगर्भश्चसप्तमे
इषेत्वेत्यष्टमेदघाघज्ञाग्रंनवमेतथा २५ याफलनीश्चदशमेविश्वतश्चक्षुरंतिमे भ
द्रंकरणेभिरितिचकुर्य्यात्पिंडविसर्जनम् २६ परेह्यावाहमेंकुद्विप्रान्श्चतुर्वेदसम
न्वितान् दक्षशीलगुणोपेतान्स्वशीलान्कृपापापुतान् २७ अव्यंगान्सुप्रसन्नांश्च
ननुवर्ज्योन्कदाचन ब्रह्मारूपमयःकार्योऽहंचस्वर्णमयस्तथा २८ रुद्रस्ताम्रमयः
कार्योयमोलोहमयस्तथा अग्निमीडेतिमंत्रेणपूर्वेसंस्थाप्पयेद्विधिम् २९ इषेत्वो
र्जेतिमंत्रेणस्थापयेन्मांतथोत्तरे अग्नआयाहिमंत्रेणपश्चिमेस्थापयेच्छिवम् ३०
यमायत्वेतिमंत्रेणदक्षिणेस्थापयेद्यमम् मध्येमंडलंकृत्वास्थाप्योदर्भमयोनरः ३१
ब्रह्माहंचतथारुद्रोयमःप्रेतश्चपंचमः एषांकुंभापृथक्स्थाप्याःपंचरत्नसमन्वि
ताः ३२ पृथग्यज्ञोपवीतानिपृथक्कूरुद्गायनानिच ब्रह्मादिदेवतानांचजपंकुर्यात्पृ
थक्पृथक् ३३ शंखेनताम्रपात्रेणह्यलाभेमृण्मयेनवा तिलोदकंसमानीयस ४५

वैर्बध्यिपुतंततः ३४ दद्याद्ब्राह्मणमुख्याय परमष्टविधंतथा ताम्रपात्रंतिलैःपूर्णंस
हिरण्यंसदक्षिणं ३५ ऋग्वेदपाठकेदद्याज्ज्ञातसस्यांवसुधारां यजुर्वेदमयेविप्रे
गांप्रदद्यामयस्विनीम् ३६ सामगायशिवोद्देशेसुवर्णंदद्तेखग यमोद्देशेतिला
न्लोहंदत्वादद्याच्चदक्षिणाम् ३७ देहाभावेमुकुर्वीतपुत्तलंवच्मितद्विधिम् इ
तिश्रीगरुडपुराणेप्रेतकल्पेनारायणबलिनिर्णयोनामत्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ३३
श्रीहरिरुवाच देहाभावेमुकुरुर्वीतपुत्तलंवच्मितद्विधिं दशचत्रिंशतंशीर्षेग्री दर्भमयपुत्तलस्य द
वायांदशविन्यसेत् १दशपादांगुलीदेशेविन्यसेवंखगोत्तम बाहुद्वयेशतंदद्या
द्विंशतिंहृदयेन्यसेत् २उदरेविंशतिंदद्यात्कट्यांदद्याच्चविंशतिं दद्याच्चतुष्टशि
८ श्नेषद्दद्याद्वृषणद्वयोः ३ऊरुद्वयशतंदद्यात्त्रिंशतंजंघयोन्यसेत् दशपादांगुली
देशेविन्यसैवंखगोत्तम ४ नारकेरंशिरोदेशेतुंबुंदद्याच्चनालुके पञ्चरत्नंमु

सीस
जटामासी ४ करेंदू १ कौपीनेत्रपुस्तकम् ६

प्रे० क० खेदद्याज्जिह्वायां कदलीफलं ५ श्रोत्रेषु नालकं दद्यात् वालुकं घ्राणके न्यसेत् ६ विन्य-
४४ सेद्रुंधकं धात्रौ हरितालं मनःशिलम् पुरीषे पित्तलं दद्यात् दद्याद्धेतसिपारदम् ७ द-
द्यान्मनःशिलां गात्रे तिलकल्कं च सन्धिषु यवपिष्टं न्यसेन्मांसे शोणिते मधु वि-
न्यसेत् ८ केशेषु च जटाजूटं न्यसेत्त्वचि मृगत्वचः कर्णयोः तालपत्रे च नाशा-
कमलगट्टा यां शतपत्रकं ९ सुवर्णं हृदये दद्यात् ज्जे च स्तनयोर्न्यसेत् सिंदूरं नेत्रकोणे च चक्षु-
कौडि ६ षोश्च कपर्दिके १० वक्षसि भुजयोः स्थाप्य कमलं नाभिमण्डले घृतं नाभ्यां प्रदे-
यं स्याद्वंतांकं च षणद्वये ११ लिंगे च गुर्जरं दद्यात् कौशाने च त्रपुस्तकं परिधा-
नं पट्टसूत्रं कुंकुमं मूर्ध्नि लेपनं १२ सर्वौषधियुतं कृत्वा काश्यपे प्रेतमुत्तमम् क-
पूरागरुधूपं च कार्यः पुष्पैश्च पूजयेत् १३ साग्निनेताश्च विधिना पंच पात्राणि
विन्यसेत् शिरो मे श्रीः पुनात्वेव मिमं मे वरुणेति च १४ पवित्रं पुत्तलं कुर्याच्छा- ४४
लग्रामशिलोदकैः महादानानि दत्त्वा तु तिलपात्रादिकं तथा १५ ततो वैतरणीं

एकादशादिनस्यापि विधिं ब्रूहि सुरेश्वर वृषोत्सर्गविधानं च वद मे जगदीश्वर भगवानुवाच एकादशेऽह्नि गन्तव्यं प्रातर्वै जलाशये गौर्ध्वदेहिक्रियासु वा
कारणीयाः प्रयत्नतः निमंत्रयेद्ब्राह्मणांस्तु वेदशास्त्रपरायणान् प्रार्थयेत् प्रेतमुक्तिं च नमस्कृत्य कृताञ्जलिः स्नानसंध्यादिकं कृत्वाऽऽचार्यो विशुद्धि
र्भवेत् विधानं विधिवत्कुर्यादेकादशाह्निकोचितम् १ अथ मंत्रं कारयेच्छ्राद्धं दशाहं नामगोत्रतः एकादशेऽह्नि प्रेतस्य दद्यात्पिण्डं समंत्रकं ॥

देयाः सर्वाभरणभूषिता कर्त्तमामकं श्राद्धं प्रेतमोक्षप्रदं तथा १६ ॐ विष्णुरिति सं
स्मृत्य प्रेतत्वं कल्पयेन्मृतम् ततो द्वादशाहिकं कुर्यात्सूतकं च दिनत्रयं १७ वर्षान्ते च वि
धिं कुर्याद्यथाविधि सुतस्ततः मोक्षमाप्नोति स प्रेतः कर्त्तुः स्याच्छ्राद्धसंपत्फलम् १८
इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे पुत्तलनिर्णयकथनो नाम चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ३४
श्रीहरिरुवाच वृद्धिश्राद्धं विधायादौ पुनः कुर्याद्वृषोत्सवम् वर्षान्ते कार्त्तिके वा
पूर्णिमायां शुभेऽह्नि वा १ वाप्यां कूपे गृहे गोष्ठेऽथवा स्थाप्योऽनलस्ततः विवाहवि
धिना सर्वं कुर्याद्ब्राह्मणवाचनम् २ पात्रासादनप्रणयनमुपयमेन कुशकण्डिकम्
२ पर्युक्षणं च होमं च कार्यं ब्राह्मणेन च ३ आघारावाज्यभागौ च चक्षौ नाशमिधौ च
रेत् इह रतीति मंत्रैश्च षडाज्याहुतयः क्रमात् ४ आघारावाज्यभागौ च तर्पये
द्ग्रहदेवताः पायसस्य च होमेनाग्नये रुद्राय शर्वाय ५ पशुपतये चोग्राय अशन
ये च भवाय च महादेवायेशानाय मंत्रैरेतैः खगाधिप ६ पिष्टेन स्यात्सकृ

सौवर्णं कारयेद्वि
ष्णुं वस्त्राणि रौप्य
कं तथा रुद्रं ताम्र
मयः कार्यो यमो
लोहमयः खग प
श्चिमे विष्णुकल
शं गंगोदकसमं
न्वितं तस्योपरि
न्यसेद्विष्णुं पीतव
स्त्रेण वेष्टितः
पूर्वे तु वरुणकल
शं क्षीरोदकसमं
न्वितं ब्रह्माणं स्था
पयेत्तत्र श्वेतवस्त्रे
ण वेष्टितं ॥

उत्तरस्यां तु रुद्रकुम्भं पूरितं मधुसर्पिषा श्रीरुद्रं स्थापयेत्तत्र रक्तवस्त्रेण वेष्टितं दक्षिणस्यां यमं घृतमिन्द्रोदकसमन्वितम्
कृष्णवस्त्रेण संवेष्टितं तस्योपरि यमं न्यसेत् मध्ये मंडलकं कृत्वा स्थापयेत्कौशिकं नरः दक्षिणाभिमुखो भूत्वाऽपसव्येन तर्पयेत् विष्णुं रुद्रं शि
वं धर्मं वेदमंत्रैस्तु तर्पयेत् होमं कृत्वाचरेत्पापं श्राद्धं [illegible] दद्यात् पितॄणां तारणाय वै गौरपा हि मे पादत्ता प्रीन्ते
तेनैव माधवे उपभुक्ते तु तस्यासीद्ब्रह्म भूषणवाहनं च तत्पूर्णं कांश्यपात्रं स पृथ्व्यां यं तं दीप्तितम्

मितो यद्यूमहारान मंत्रकालेन चेत्कृतं शय्यासमीपे ध्यलैत दानं नतस्या प्रदापयेत् प्रक्षाल्य विप्रचरणौ पूजयेदम्बराद्यैर्भिः सितिग्लानंतः
स्पदातव्यं मोदकं पूपकापयः स्थापयेत्पुरुषं हेमं शय्योपरि ततस्ततः पूजयित्वा प्रदातव्या मृत शय्या यथोदिता एवं शय्याप्रदानेन
श्राद्धेन नकादिना वृषोत्सर्गविधानेन प्रेतो याति परां गतिं। लोहितो यस्तु वर्णेन मुखे पुच्छे च पांडुरः पिंगः खुरवि

प्रे॰क॰ ४५ होमः पूषागा इति मंत्रतः उभयोः स्विष्टकृद्धोमः स्वरूपणपयसेनच ७ नचेत्या
४५ हुति होमः स्यात्प्रायश्चित्तं प्रजापतिः संस्रवप्राशनं कुर्यात्प्रणीतापरिमोक्षणं
८ पवित्रप्रतिपत्तिं च ब्राह्मणेो दक्षिणां ततः प्रदद्यात्ततः कुर्यात्स्वर्णंगं रुद्रमंडज
९ सहपोविनतापुत्रवस्त्रवस्तनरीं ततः स्नापयित्वाच तो कुर्याद्वस्त्रालंकारभूषितो
१० प्रतिष्ठाप्य च युग्मंच प्रेतमोक्षप्रदं ततः पृक्षपोत्तर्पणं कुर्यात्पिंडदानं ततः परं ११
प्रकुर्वीत ततः श्राद्धमेकोद्दिष्टं यथाविधि ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चाद्दक्षिणाभिश्च तो
षयेत् १२ दातव्यं जलमन्नं च प्रेतमुद्दिश्य काश्यप कर्त्तुः प्रेतस्य चानेन स्वर्गते न फ
लं भवेत् १३ यथा धेनुसहस्रेषु वत्सो गच्छति मातरं तथा पूर्वकृतं कर्म कर्त्तारं स्वर्ग
गच्छति १४ आदित्यो वरुणो ब्रह्मा सोमो हं च हुताशनः शूलपाणिश्च शक्रादिरभिनं
दंति भूमिदम् १५ भूमिदानं समं दानं भूमिदानसमो विधिः भूमिदानसमो धर्मो
नास्ति तेन समं ध्रुवं १६ अग्नेरपत्यं प्रथमं सुवर्णं भूर्वैष्णवी सूर्यसुताश्च गावः ॥ ४५

षाणाभ्यां स नीलो निगद्यते ॥ वृषभं ताडयेद्यस्तु निर्दयो मुष्टियष्टिभिः स नरः कल्पपर्यंतं भुंजते यमयातनां तस्मात्सर्वप्रयत्नेन वृषपर्यं समाचरेत् वृषोत्सर्गसमं पुण्यं नास्ति तार्क्ष्य जगत्त्रये ॥

तस्मात्पुत्रेण कर्त्तव्यं विधिना षोडशात्रयं भर्त्तुर्वीकुरुते पत्नी तस्याः श्रेयो घनं तकं संपरेतस्य या पत्युः कुरुते चोर्ध्वदैहिकं
क्षयाहं पाक्षिकं श्राद्धं सा सती ह्युच्यते मया उपकाराय सा भर्त्तुः जीवत्येव पतिव्रता जीविते सफलं तस्या या मृतं
स्वामिनं भजेत्

लोकत्रयं तेन भवत्प्रदत्तं यः कांचनं गांच महींच दद्यात् १७ चौरव्याघ्रहतानि गावः
पृथ्वी सरस्वती नरकाद्दुद्धरं येनाहोहावापजपाक्रमात् १८ कृत्वा बहूनि पापानि रौ
द्राणि विपुलान्यपि अपि गोचर्ममात्रेण भूमिदानेन शुध्यति १९ हरंतं बहुभि
र्लोभान्नरं यो न निवारयेत् स याति नरके घोरे पाति हर्ता च तत्र सः २० अकर्त
व्यं न कर्तव्यं प्राणैः कंठगतैरपि कर्तव्यमेव कर्तव्यमिति मे मतिरंडज २१ गो
सहस्रवधे पापमकर्मस्य प्रवर्तने यत्तोच्छेदे चाकरणे पुराणं गोलक्षहानजम् २२
४८ परमैकां नापहृतानन्तु हतं गवां शतं एकां हत्वा शतं दत्वा प्रमादहत्ते स्वयं स्वर्ग स पा तेनन शुति॥
पो नरकं याति यवच्छुद्रा केनारकाः २४ अश्वमेधे कृते धर्मे न तथा बहुदक्षिणे अ॥ शुध्यति २३
वतिर्दुर्बले दत्ते ब्रह्मणे रक्षिते न तथा २५ न तद्भवति वेदेषु पठितेषु खगाधिप यत्तु
नेर णं दुर्बले दत्ते ब्राह्मणे रक्षिते च २६ ब्रह्मस्वरसपुष्टानि वाहनानि बलानि च युद्ध
काले विशीर्यंते सिकतासेतवो यथा २७ स्वदत्तां परदत्तां वा हरते यो वसुंधराम्

प्रे०क०
४६

षष्टिवर्षसहस्राणि विष्टायां जायते कृमिः २९ ब्रह्मस्वं प्रणयाद्भुक्तं पुत्रान्स
प्त पातयेत् तदेव चौर्यरूपेण भुक्तमाचंद्रतारकम् ३० लोहचूर्णं शिलाचूर्णं
विषं च जरयेन्नरः ब्रह्मस्वं त्रिषु लोकेषु कः पुमान्जरयिष्यति ३१ देवद्र
व्यविनाशेन ब्रह्मस्वहरणेन च कुलानि नीचतां याति ब्राह्मणातिक्रमेण वा ३२
ब्राह्मणातिक्रमो नास्ति ब्राह्मणे वेदवर्जिते ज्वलंतमग्निमुत्सृज्य नहि भ
स्मनि हूयते ३३ संक्रांतौ यानि दानानि हव्यकव्यानि यानि च तानि भूरिफ
निसृ: प्रतिग्राही न दुष्यति ३४ यस्तु जापी सदा होमी परपाकविवर्जितः ॥
महीमपि सरत्नाढ्यां प्रतिगृह्य न दुष्यति ३५ प्रतिग्रहाध्यापनयाजनेषु प्र
तिग्रहं श्रेष्ठतमं वदंति प्रतिग्रही शुध्यति जाप्यहोमैर्याजकं कर्म पुनंति
वेदाः ३६ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे वृषोत्सर्गादिविधिकथनो नाम ४६
पंचत्रिंशोऽध्यायः ३५ श्रीहरिरुवाच जलाग्न्योर्नियमाद्दुष्टाः प्रव

स्नानशनस्य च चांद्रायणाभ्यां शुध्यंति दत्वा धेनुयुग्मं तथा १ ऊनद्वादशवर्षस्य चतुर्व
र्षाधिकस्य वै प्रायश्चित्तं चरेन्माता पिता वा बांधवादि वा २ यतो बालेन रस्यास्ति नापरा
धो न पातकम् राजदंडस्ततो नास्ति प्रायश्चित्तं न तस्य च ३ रजस्य दर्शने जाते नारीच्चे
दातुरा भवेत् चतुर्थेहनि शौचाहि न च सा घोविशुध्यति ४ आतुरस्नानमुसन्ने द
शकृत्वाह्यनातुरः स्नात्वा स्नात्वा स्पृशेदेनं ततः शुध्येत्स आतुरः ५ पाखंडमाश्रिता
नां स्पर्श महापातकिनस्तथा ६ स्त्रियश्च व्यभिचारिण्यः अब्रूणपतितास्तथा ६ न ते ब्रूणपतित ६
षांस्यान्नवश्राद्धं न संस्कार सपिंडनम् श्राद्धानि षोडशोक्तानि न भवंति च तान्यपि
७ पात्राणि निर्दहेद्दग्नौ साग्निके तु मृते तिं गते वैतानं प्रक्षिपेद्दप्सु गृह्याग्निं च चतु
ष्पथे ८ पूर्णे संवत्सरे तेषामिष्यकार्यं दयालुभिः एकादशी समासाद्य शुक्ले
पक्षे च काश्यप ९ यमं च मां च संपूज्य गंधपुष्पादिभिस्तथा दशपिंडान्यथा न्यत्त म
कान्विधाय मधुसंयुतान् १० यज्ञोपवीती सतिलान्ध्याय न्मां च यमं तथा दक्षि

प्रे० ४८ रणाभिमुखस्तूष्णीं क्रमाद्दर्भेषु निर्वपेत् ११ उद्धृत्यमिश्रितान्सश्चातीर्थाभसिवि
निक्षिपेत् क्षिपेत्सं कीर्त्तयेन्नामगोत्रं च मेतत्कस्य वै १२ पुनरभ्यर्चयेन्मांचपमं
कुमचंदनैः धूपदीपैश्च नैवेद्यैर्भक्ष्यभोज्यसमन्वितैः १३ नस्मिन्नुपवसेद्
न्हिब्राह्मणांश्च निमंत्रयेत् कुलविद्यातपोयुक्तान्साधुशीलसमन्वितान् १४ न
वसप्तपंचवा पंचस्वसामर्थ्यानुसारतः अपरेहनि मध्याह्ने पमंमांच प्रपूजयेत्
त्रपस्थं०८ १५ उदङ्मुखांस्ततो विप्रान्वैनतेयोपवेशयेत् पूजयेच्चंदनैः पुष्पैः धूपदीपादि
भिस्तथा १६ पञ्चोपमीपसीं द्व प्रेतनाम च कीर्त्तयेत् प्रेतयमं च मांचाथस्मिन्नश्राद्धं
समाचरेत् १७ पयग्रडुमपिंडांश्च पंचदद्या क्रमेणवै मह्यं च प्रथमं दद्याद्द्वाल
लोच्च धिवापेच १८ सम्भत्याय पमायाय प्रेतायैक्य पंचमम् नाम गोत्रे स्मरेत्तस्मै
विष्णुशर्वं च कीर्त्तयेत् १९ सशिरस्कनमस्कृत्य पंचमं पिण्डमुद्धरेत् दद्याद्द्विजा
तिभ्यो न्नानि तांबूलं दक्षिणां तथा २० मित्रबंधुजनैः सार्द्धं तेषं भुंजीत वाग्य ४८

॥ मित्रबंधुजनैः सार्द्धं शेषं भुंजीत वाग्यतः २

एकं शिवव्रतमं विप्रं हिरण्येन च पूजयेत् गोभूमिवस्त्रदानानि दद्यात्प्रेतं स्मरं श्रुतम् श्री
तत्तत्तिलांश्च विप्राणां दर्भयुक्तेषु पाणिषु नामगोत्रे स्मरन्दद्याद्विष्णुः प्रीत्विति ध्रुवं २२
एवं कृते प्रगच्छेत्पुः स्वर्लोकं पापकारिणः २३ यदि कश्चित्प्रमादेन म्रियते ह्युरगच्छते
संस्कारप्रमुखं तस्य सर्वं कुर्याद्यथाविधि २४ पक्षयोरुभयोर्नागं पंचमीषु च पूजयेत्
कुर्यान्निष्टमयीं लेखां नागाकारां ततो भुवि २५ अर्च्चयेत्तां सितैः पुष्पैः सुगंधैश्चंदनैस्तथा
प्रदद्याद्धूपदीपौ च तंडुलान्ससतिलान्क्षिपेत् २६ आमपिष्टं तथा चान्नं क्षीरं च विनिवेद
येत् उत्यापचदेद्देवं मुंच नागान्यतो विषम् २७ मधुरं तद्दिने शनीयादेवं सर्वं समापये
त् सौवर्णं शक्तितो नागं ततो दद्याद्द्विजोत्तमे २८ गां होग्धीं च ततो ब्रूयात्प्रीयतां नागराडिति
यथाकालं प्रकुर्वीत कर्माण्यन्यानि पूर्ववत् २९ स्वशाखाविधानेन एवं कुरुते नरः प्रे
तत्वान्मोचयेत्प्रेत स्वर्गमार्गेन पेच्छसः ३० इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे पतितमोक्षो
पापो नाम षट्त्रिंशोऽध्यायः ३६ श्रीहरिरुवाच तव प्रमादिकं श्राद्धं कथयामि खगोत्तम
प्रमदे पार्वणं नैव कुर्यात्तां क्षेत्रजौरसौ १ विधिना चेतरे कुर्यु रेकोद्दिष्टं तथासुताः अ

एकस्यैव पदा मासः संक्रान्तिद्वयसंयुतः मासद्वयगतं श्राद्धं मलमासे हि कथ्यते एकस्मिन्मासि मासौ द्वौ यदि स्यातां
तयोर्द्वयोः तावेव पक्षौ नान्यतिथयस्त्रिंशदेव हि तिथ्यर्द्धं प्रथमे पूर्वो द्वितीयेर्द्धे तदुत्तरः मासाविति बुधैश्चिन्त्यौ
मलमासस्य मध्यगौ असंक्रान्ते च कर्तव्यं सपिंडीकरणं खग तथैव मासिकं श्राद्धं वार्षिकं प्रथमं तथा संवत्सरस्य

प्र० ४८

नग्नेश्च सुतौ स्यातामनग्नौ क्षेत्रजौरसौ २ एकोद्दिष्टं न कुर्यातां प्रत्यब्दं तौ खगेश्वर य
दा त्वन्यतरः साग्निः पुत्रः स्याद्यथवा पिता ३ प्रत्यब्दं पार्वणेनैव कुर्यातां क्षेत्रजौरसौ सा
ग्निरनग्निको वा स्युः पुत्रौ वा पितरौ तथा ४ एकोद्दिष्टं सुतैरन्यैः कार्यं प्रत्याब्दिकं पितुः
नव श्राद्धं तथा कार्यं श्राद्धं षोडशकं तथा ५ भर्तारमनुयाता या भार्या या भर्तुरेव च द
र्शिता सर्पक्षतो यस्य पितृपक्षे तथास्य पः ६ प्रत्यब्दं पार्वणं कार्यं तस्य सर्वैः सुतैरपि
एकोद्दिष्टमपुत्राणां पुंसां स्याद्योषितामपि ७ कर्तव्ये पार्वणे श्राद्धे यद्याशौचं प्रजाय
ते अशौचापगमे कुर्याच्छ्राद्धं तद्दिनमासतः ८ एकोद्दिष्टं तु संप्राप्ते यदि विघ्नं प्रजायते
मासेऽन्यस्मिन् तिथौ तस्यां कुर्याच्छ्राद्धं खगेश्वर ९ तूष्णीं श्राद्धं तु शूद्रा या भार्या या त्व
सुतस्य च कन्यायाश्च द्विजातीनामनुपेतद्विजस्य च १० दशाब्दमूर्ध्वमतस्यारे द्विती
यस्य ततः परम् तृतीयस्य ततः कुर्यात्सन्निपाते त्वयं विधिः ११ न ज्ञायते मृताहश्चे
न्मृतस्य प्रोषितस्य वै मासश्चेत्परिज्ञातस्तद्दर्शः स्यान्मृताहिकम् १२ यदा मा
सो न विज्ञातो विज्ञातं च दिनं भवेत् तदा मार्गशिरे मासि माघे वा तद्दिनं भवेत् १३

मध्ये तु यदि स्याद्धिमासकः तदा त्रयोदशे मासि क्रियाप्रेतस्य वार्षिकी ।। ३

४८

विदेशवासिनः २ ।। एवं संवत्सरे पूर्णे वार्षिकं श्राद्धमाचरेत् तस्मिन्नपि विशेषेण भोजनीयो द्विजोत्तमः कृते संवत्सरे द्वेधा श्राद्धेपि ... एकोद्दि
ष्टेन कर्तव्यं तेन स्यात् ...

एवमासुविधिकीतारुपिपः करोति क्रियां सुतः। स स्यात्सुखी भवेन्मुक्तः कौशिकस्यात्मजा यथा भरद्वाजात्मजाः सप्त
जन्मकाजन्म परंपरां कृत्वा तु गोवधं तार्क्ष्य मुक्ताः पितृप्रसादतः सप्तव्याधा दशार्णेषु मृगाः कालंजिरे गिरौ चक्र-
प्रे० ४८ वाकाः सरद्वीपे हंसाः सरसि मानसे तेऽपि जाताः कुरुक्षेत्रे ब्राह्मणाः वेदपारगाः पितृ-भक्त्या च ते सर्वे मोक्षं गताः ॥ द्विजाः भक्ताः तस्मात् सर्वप्रयत्नेन पितृभक्तो भवेन्नरः इहलोके परस्यापि पितृभक्तो सुखी भवेत् ॥

मातृश्राद्धं तु पूर्वाह्ने कर्माहे पितृकं तथा। उत्तरे ह्नि वृद्धौ स्यान्मातामहगणस्य तु ५ पृ-
थग्दिनेप्यशक्तश्चेत्कर्माहे पूर्वयामके। श्राद्धत्रयं प्रकुर्वीत वैश्वदेवं तु तांत्रिकम् ६
मातृभ्यः कल्पयेत्पूर्वं पितृभ्यस्तदनन्तरं। ततो मातामहादीनां दद्यादित्थं क्रमेण तु ७॥
मातृश्राद्धे तु विप्राणामलाभे सत्कुलान्विताः। पतिपुत्रान्विताः साध्वीर्योषितोऽष्टौ च
भोजयेत् ८ इष्टाकर्त्रादिकेनास्य पूर्वं श्राद्धमाचरेत्। उत्पातादिनिमित्तेषु निमज्ज्य-
क्षवद्याचरेत् ९ नित्यं दैवं च वृद्धिं च काम्यं नैमित्तिकं तथा। श्राद्धमुक्तप्रकारेण कु-
र्वन्सिद्धिमवाप्नुयात् १० इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे नित्यश्राद्धनुकथनो नामाष्ट-
त्रिंशोऽध्यायः ३८ गरुड उवाच धर्मेण पितृणां कृष्ण मार्गो नानाविधो भवेत्। भोग-
प्रभुत्वं रूपं च बलं बुद्धिः पराक्रमः १ इहलोके परत्रे च वर्त्तते देहिनां तथा। अधर्मेणा
महद्दुःखं भवेद्रोगादिकं च न २ धर्मो जयति नाधर्मः सत्यं जयति नानृतम्। क्षमा
जयति न क्रोधो जयसि त्वं न चासुराः ३ एतत्सम्यममाख्यातं पृच्छाम्यच्युत दुष्क-
र्मणा केन किंरूपं का योनिश्च भवेद्विभो ४ श्रीहरिरुवाच दुःकृतैः कर्मभिस्ता॥

नरकादिभोगरूपं महद्दुःखम् भवेत् ३

४८

द्दर्शमार्गशीर्ष २

॥ तत्र प्रस्थानदिनमासकौ ग्राह्यौ ॥

दिनमासावविज्ञातौ प्रस्थानदिनमासकौ प्रवासमंतरेणापि स्यातां तौ विस्मृतौ यदा १४ तदानी
मप्यतो ग्राह्यौ पूर्वद्दिनमासकौ गृहस्थे प्रोषिते तस्य कश्चिद्यो मृयते गृहे १५ आशौचापग
मे गेहे प्रारब्धे श्राद्धकर्मणि प्रत्यागतोपि जानाति तं वृत्तांतं गृहीपथा १६ आशौचं गृहिणः
तस्य न दृष्यस्यात् तदा भवेत् प्रत्याद्दिनायदारब्धं श्राद्धं तद्दिननाशुत १७ समाम नीयते ने
व गृहीनिषेध्य दूरतः दातृभोक्तानचस्यातं सूतकं मृतकं तथा १८ उभयोरपि होषो नुवि
यते विनताशुत यहातन्यतरस्यातं सूतकं मृतकं क्रमात् १९ भोक्तुरेव तदा दोषो दाता नैव
प्रदृष्यति इत्युकेन प्रकारेण कुर्यात्समाब्दिकं तु यः २० इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे
प्रमाब्दिकाविज्ञानमत्ताहनिर्णयो सप्तत्रिंशोऽध्यायः ३७ श्रीहरिरुवाच निमश्राद्धे
च गंधाद्यैर्द्विजानाभ्यर्च्य शक्तितः सर्वान्पितृगणान्सम्यक्सहैवोद्दिश्य संपूजेत् १ आवाह
नं स्वधाकारं पिंडाग्नौकरणादिकम् ब्रह्मचर्यादिनियमान् विश्वेदेवांस्तथैव च २ निम
श्राद्धमजेदेतान् भोज्यं चान्नं चहु कल्पयेत् दत्वा च दक्षिणां नार्स्यं नमस्कारैर्विसर्जयेत् ३
देवानुद्दिश्य विश्वादीन्मद्यादिजभोजनम् तन्निमश्राद्धवत्कार्यं दैवश्राद्धं तदुच्यते ४

देवस्थाने पूजादिनाद्रव्यग्राही ३ भोक्तारो व्याघ्रास्तु निर्जने वने गायत्रीं न
वैश्वदेवमकर्तारः सर्वेभक्ष्यापि द्विजाः
योन संध्यामुपासते अंतर्दुष्टो वहिःसाधुः स भवे

भेडहा२ बुधुवा२

प्रस्त्रवणं पक्षुविध्यान्मत्स्यांसजायते विक्रीणन्यस्त्वविक्रेयं विकयाक्षः स जायते १८ गुरुगोत्र
केतांगच्छे दुलूकः क्रपवंचकः मत्तस्यैकादशाहेतु भुंक्तेयः श्वा सः जायते १९ प्रतिश्रुत्याद्विजे
भ्योर्थमहत्वा जंबुको भवेत् भवेदेवलकस्तास्ते योनिं चाण्डालसंचितम् २० रागान्धामीम
वेद्दं श्री तस्करो वडवु राहकेः परवाहीद्विजातीनां लभते कच्छपीतनुम् २१ दुर्भगः श्राप
विक्रेता वकःस्यान्नदपत्नीपतिः मार्जारोऽग्निप्रदः स्यात्सरोगी स्यात्स्वरदारकः असोदर्यांग
मनात्खंडो दुर्गन्धः स्यात्सुगंधिहृत् परद्रव्यस्य योहर्ता पापयोनिमवाप्नुयात् २३ एवमादी
नि चिन्हानि जायंते ताःस्वयोनिषु जायंते कर्मशेषेश्च योनिष्वेते षु जंतुषु २४ ततो जन्म
शतानीह सर्वयोनिषु चाण्डज जायंते नात्र संदेहः शमीभूते शुभाशुभे २५ स्त्रीपुंस
योः प्रसंगेन निरुद्धे शुक्रशोणिते पंचभूतात्मकः कोपः षट्कोत्तरपरःपुमान् २६ इंद्रि
याणि मनः प्राणा ज्ञानमायुः सुखं धृतिः धारकः प्रेरणा दुःखं मिथ्याहंकारमेवच २७ म
दमोहादिरूपं च हृबोमनुष्यजन्मच न स्पंदमात्मनः सर्वमनादेरादिमिच्छतः २८ ५०

मातृपितृगुरुद्वेषी भगिनीभ्रातृवैरकृत गर्भयोनौ विनष्टः स्याद्यावद्योनिसहस्त्रसः श्वश्रोगीलीप्रहानारी नित्यं कलहकारि
णी सा जलौकाय पुष्काम्याद्भूमीरंभसौ तेच या स्वपतिंच परित्यज्य परपुंसानुवर्तिनी वल्गुली गृहगोधा स्याद्विमुखी वाथस
र्पिणी पःस्व गोत्रोपधाती च स्वगोत्रश्रीनिषेवणात् तरक्षुःशल्लकीमूला भक्षयोनिषु जायते

अपरीक्षि
भरेद्यस्तु
भुःस भवे
ब्राह्मणो
वकः ॥ श्या
श्यान्छेदक
रोपयस्तोह
च्छेदक स्तु
पः योद्रुवा
स्त्रीपरस्त्री
गीचक्रवाको
ध्विरं भवेत्

स्वर्गभुक्त्वा भोगान्नरा इह जायंते पापिनो युक्ताश्चिन्हैर्यैस्तानिवक्ष्म्यहम् ५ गुरुधर्मात्मनां शा
स्तारां जाशास्ता दुरात्मना यदि प्रच्छन्नपापानां शास्ता वैवस्वतो यमः ६ प्रायश्चित्तमकीर्णं यैः पाप
मिर्येमसंदिरे अनेकयातनां भुक्त्वा गत्वा चानेकयोनिषु ७ प्राप्य मानुषभावं च पापचिन्हा भवंति ते
गद्गदोऽनृतवादी स्यान्मूकः स्याज्ज्ञोऽनृतं वदेत् ८ ब्रह्महा योक्षयी कुष्ठी स्यात् मद्यपः कुनखी
२५ स्वर्णहारी स्याद्दुश्चर्मी गुरुतल्पगः ९ कुयोगी हीनयोनिः स्याद्दाता स्याद्दरिद्रकः अयाज्ययाजको
विप्रो ग्रामशूकरतां व्रजेत् १० रासभो वहुयाजी स्यात्काकोऽनिमंत्रभोजनः अपरीक्षितभोजी स्या
७ वहुतस्मक- द्वानरो निर्जने वने ११ वहुतर्षको मार्जारः खद्योतः कक्षदाहकः अविद्यांयः प्रयच्छेत्स वलीवर्दो
भवेन्नरः १२ अन्नं पर्युषितं विप्रे ददाघः कुब्जतां व्रजेत् मात्सर्यवान्त्सुयात्संध्योजन्मांधः पु
स्तकं हरेत् १३ फलान्याहरतो नित्यं म्रियपते नान्नशंसयः मत्तो सो वानरो भूत्वापि स्यान्नूरो गलगं
डवान् १४ अदत्वा भक्षयेद्भक्ष्यमनपत्यः जायते वस्त्रहर्ता भवेद्गोधा गरदाता भवेत्सर्पणी १५ म
हद्दृशे पिशाचः स्याद्योगच्छतितपस्विनीं चातकोजलहर्ता स्याद्धान्यहर्ता च मूषकः १६ अप्रा
प्तयौवनां गच्छन्न भवेत्सर्प इतिध्रुवम् गुरुदाराभिलाषी च कृकलाशो भवेद्ध्रुवम् १७ जल

स ३ गो ह ३

भवेत्स्वकर्मबंधस्य गर्भे वृद्ध्यादिकं तथा एवं प्रवर्तितं चक्रं भूतग्रामे चतुर्विधे २९ समु
त्पतिविनाशश्च जायते तार्क्ष्य देहिनाम् ऊर्ध्वं गतिस्तु धर्मेण अधर्मेण ह्यधोगतिः ३०
देवत्वमानुषत्वाद्यैरूपभोगादिकं तथा वैनतेय भवेद्धघत्तत्सुखप्रभवं फलम् ३१
कुंभीपाकादिके घोरे नरके खगजंतवः वैतरण्यां च मज्जंति तत्सर्वं पापजं फलम्
३२ इति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे पापचिह्नादिकथनो नामैकोचत्वारिंशोऽध्यायः ३९
गरुड उवाच कानदैतरणी कृष्ण तत्र मज्जंति के वद पुरुषा न कर्मणा केन सरित्स्या तु लवश्च स १
श्रीहरिरुवाच यास्ति वैतरणी नाम यममार्गे महासरित् पत्रमाणा पुनातार्क्ष्य शृणु एवं तासो
भयावहा २ शतयोजनविस्तीर्णा गर्तग्राहसमन्विता अगाध दुस्तरा पापैर्जीवैर्दृष्ट्वा भया
वहा ३ पूयशोणिततोयाढ्या मांसकर्दमसंकुला कथ्यते तत्र पानीयं तापी मध्ये घृतं तथा ४
कृमिकीटादिसंयुक्तं वज्रतुंडैः समावृतम् शिशुमारैश्च मकरैर्वज्रकैर्तिमिर्युतम् ५ अ
परैर्जलजीवैश्च पक्षिभिर्मांसभेदिभिः तपंति द्वादशादित्याः पक्षीदुःप्रलये यथा ६ पतंति
मानवास्तत्र क्रंदंतः पापकारिणः हा भ्रातः पुत्र तातेति विलपंति मुहुर्मुहुः ७ तरंति च निमज्जं

निर्ग्लानिं गच्छंति जंतवः चतुर्विधैः प्राणिगणै गंतव्या सा महासरित् ८ मातरं पितरं विप्रमा
चार्यं च गुरुं तथा अवजानंति ये ते वां वासः स्यात्तत्र संक्षतम् ९ पतिव्रतां सहचारिणीं पत्नीं ध
र्मपत्निं तदा परित्यजंति ये ते वां वासः स्यात्तत्र संयतम् १० विश्वासप्रतिपन्नानां स्वामिमित्रत
पस्विनां स्त्रीबालविकलादीनां छिद्रमन्वेषयंति ये ११ क्षुधिते तृषिते श्रांते विप्रे विघ्नं क
रोति यः ब्राह्मणाय प्रतिश्रुत्य पूर्वोक्तं न ददाति ये १२ ब्राह्मणं दानमाहूय पश्चान्नास्तीति भाष
ते अग्निहोत्री विषादी च कूटसाक्षी च मद्यपः १३ यज्ञविध्वंसको यश्च पिशुनो राजहारगः णो 6
कथाभंगकरश्चैव स्वपर्द्दत्तापहारकः १४ क्षेत्रसेतुविभेदी च परदारप्रधर्षकः ब्राह्मणं विक्रेता गर
दो वृषलीपतिः १५ तृषार्ते सति गोयूथे जलपालीं भिनत्ति यः कन्याविक्रयको यश्च यो दत्तापरित
प्यते १६ कपिलादुग्धं यः शूद्रो मांसभुग्ब्राह्मणोऽथवा नास्तिकः कृपणस्तेषां वासः स्यात्तत्र संततं
१७ सदेर्ष्यावान् सदा क्रोधी स्ववाक्यप्रतिपादकः परोक्तिच्छेदकः क्षुद्रो वैतरण्यां वसेच्चिरम् १८
पश्चाहंकारवान् पापी यो विकत्थनकारकः कृतघ्नो वर्गसंतापी वैतरण्यां वसेच्चिरम् १९ कदाचिद्भा द्
ग्ययोगेन तरणेच्छा मये यदि अनुकूला भवेत्तेन तदा करणीय काश्यप २० श्रमने विप्रवेताक्ष्ये

व्यतीपाते दिनक्षये चंद्रसूर्योपरागे च संक्रांतौ दर्शवासरे २१ अयने पुण्यकाले तु देयं गो
दानमुत्तमम् यद्वा यथा भवेच्छ्रद्धा दानं कुर्यात्तदैव तत् २२ अस्थिराणि शरीराणि विभ
वो नैव शाश्वताः नित्यं संनिहितो मृत्युः पुण्यं कार्य्यं ततः सदा २३ स्वर्णशृंगी रौप्यखुरी कां
स्यपात्रोपदोहनी वस्त्रांगुलीयकैर्युक्ता छत्रोपानत्समन्विता २४ कृष्णवस्त्रयुगच्छन्ना स
प्तधान्यसमन्विता कृष्णा वा पाटला वापि स्थाप्या वैतरणी शुभा २५ द्रोणकर्पासमध्यस्था
ताम्रपात्रोपवासिता यमो हेमश्च कर्तव्यो लोहदण्डसमन्विता २६ इक्षुदंडमयं कार्यमुडु
पं दृढबंधनम् उडुपोपरि तां धेनुं सूर्य्यदेहसमुद्भवां २७ स्थाप्य पित्वाथ संकल्प मम
मूर्तिं च धेनुकाम् सर्वं प्रदक्षिणीकृत्य विप्राय विनिवेदयेत् २८ पुच्छं संगृह्य गोविप्रमग्रे कृ
त्वा सुपूजितं इमं मंत्रं समुच्चार्य्य संगृह्य सकुशं जलम् २९ यमलोके महाद्वारे संशुल्का वैतरणी गोप्रार्थना
नदीम् तरितुं ददते गां ते विप्र वैतरणी नमः ३० गावो मे चाग्रतः संतु गावो मे संतु पृष्ठतः गावो मे
हृदये संतु गवां मध्ये वशाम्यहं ३१ या लक्ष्मीः सर्वभूतानां या देवेषु व्यवस्थिता धेनुरूपेण
सा देवी मम पापं व्यपोहतु ३२ धेनुके त्वं प्रतीक्षस्व यममार्गे महाभये उत्तारणाय देवेन घा
वैतरण्ये नमोस्तु ते ३३ विप्रप्रार्थना। विष्णुरूप द्विजश्रेष्ठ मामुद्धर महीश्वर साक्षि

प्रे० ५२ रणामयाहनातुभ्यं वैतरणीनमः अनुव्रजेच्चगच्छंतं सर्वं तस्य गृहं नयेत् सर्वान्कामान
वाप्नोति तस्माद्दाता च मानवः ३५ स्वस्थे सहस्रगुणितं मातुरे शतसंमितम् मृतस्य ता
स्यैप दानं परोक्षत्वात्सममत्मतम् ३६ स्वहस्तेन ततो देयं मृते को कस्य दास्यति दान
धर्मविहीनानां कृपणं जीवितं हि मे ३७ अस्थिरे शरीरेणास्थिरं धर्मसततश्चरेत्
अवश्यमेव यास्यंति प्राणाः प्राघूर्णिका इव ३८ इतीदमुक्ता गतिरंडशास्वकर्मजा प्राणि
गणस्य सर्वम् प्रेतत्वमोक्षायतवोर्ध्वदेहिकं हितापरलोकस्य शुभाशुभं च ३९ श्रीसू
तउवाच एवं विष्णुसमादिष्टो विष्णुना प्रभविष्णुना गरुडः प्रेतचरितं श्रुत्वा प्री
तिमुपापयौ ४० प्रेततीर्थादिकं सर्वं पुनः प्रच्छ्य केशवं ध्यात्वा मनसितं देवं शंखच
क्रगदाधरं ४१ अपयः सर्वमुक्तो वा जंतुनां कर्मजा गतिः मरणं जन्म च तथा प्रेतत्वं
चोर्ध्वदैहिकम् ४२ लाभस्तेषां जयस्तेषां कुतस्तेषां पराजयः येषामिंदीवरश्या
मो हृदयस्थो जनार्दनः ४३ मंगलं भगवान्विष्णुर्मंगलं गरुडध्वजः मंगलं
पुंडरीकाक्षमंगलायतनो हरिः ४४ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतो ५२

पिबा यः स्मरेत्पुण्डरीकाक्षं सबाह्याभ्यंतरं शुचिः ४५ भागीरथी हरिर्विप्राः सारमेतज्जग
त्रये- इति सूतमुखाद्गीर्णां सर्वशास्त्रार्थमंडिनीम् ४६ वैष्णवीं वाक्सुधां पीत्वा ऋषयः
तुष्टिमापपुः प्रसन्नसुस्तथान्योन्यं सूतं सर्वार्थदर्शिनम् ४७ प्रहर्षमतुलं प्रापुः शौन
काद्याः महर्षयः दामोदरेण विप्रेण विप्रप्रीत्यै प्रयास्तिः प्रेतकल्पः कृतं शुद्धो विनष्टो दैव
योगतः ४८ इति गरुडपुराणे प्रेतकल्पे नराणां हितमभितमाहेसूतपुत्रेणसम्यक् ॥
कृतुकरणगतानां नैमिषे सन्मुनीनां श्रवणागतमकुर्वन् किं विजानाति मर्त्यः ४९ ॥ इ
ति श्रीगरुडपुराणे प्रेतकल्पे अष्टादशसहस्रसंहितायां उत्तरखंडे चत्वारिंशोऽध्यायः ४०
कृष्णपक्षे रामाय नमः आश्विने मासे बुधवासरे का समाप्तोयं ग्रंथः लिषितं विश्वस्वरगंगापुत्रेण
आत्मपाठनार्थं देवग्रामे वासः संवत् १९४७ उपनयतु मंगलं वः सकलजगन्मंगलाल
यन् श्रीमान् ॥ दिनकरकिरणनिवेशितनवनलिननिभेक्षणोऽस्मासः १ काले वर्षतु पर्जन्यः
पृथिवी शस्यशालिनी देशोयं क्षोभरहितो ब्राह्मणाः संतु निर्भयाः अपुत्राः पुत्रिणः संतु पुत्रि

णः संतु पौत्रिणः अधनाः सधनाः संतु जी
वंतु शरदः शतम् ३